



GAD

GENÇLİK | araştırmaları dergisi

JOURNAL OF YOUTH RESEARCH

SAYI
29

Yıl: 2023 Cilt: 11

**GENÇLİK ARAŞTIRMALARI DERGİSİ /
JOURNAL OF YOUTH RESEARCH**

Cilt/Volume: 11
Sayı/Number: 29
Nisan/April 2023

Yayın Dili
Türkçe/İngilizce

ISSN 2791-8157

Gençlik Araştırmaları Dergisi uluslararası hakemli bir dergidir. Yayımlanan makalelerin sorumluluğu yazarına/yazarlarına aittir.

Journal of Youth Research is the official peer-reviewed, international journal of the Ministry of Youth and Sports of Turkish Republic. Authors bear responsibility for the content of their published articles.

**T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı ve
Gençlik Araştırmaları Dergisi Adına
İmtiyaz Sahibi/Owner**

Dr. Mehmet Ata Öztürk

Genel Koordinatör/General Coordinator
Mehmet Dinç

**Yazı İşleri Müdürü/
General Publication Director**
Rahime Mercan Sarı

**Gençlik Araştırmaları Dergisi (GAD)
ULAKBİM TR DİZİN
(Sosyal ve Beşeri Bilimler Veri Tabanı)
ve EBSCO'da Sorgulanmaktadır.**

Sahibi/Owner
Doç. Dr. Mehmet Ata Öztürk

Editörler/Editors
Doç. Dr. Mehmet Fatih KÖSE
Dr. Hasan KAVGACI

Alan Editörü/Field Editor
Prof. Dr. Hayri ERTAN
Dr. Gülsemin ERTÜRK ÇELİK
Dr. Tolga TEK
Dr. Nilgün ÖZCAN
Erhan AÇAR

Yabancı Dil Editörü/Foreign Language Editor
John Zacharias CRIST

Yayın Kurulu/International Editorial Board*
Abdullah Topcuoğlu / Selçuk Üniversitesi
Aylin Görgün Baran / Hacettepe Üniversitesi
Besim Fatih Dellaloğlu / Sakarya Üniversitesi
Ertan Özensel / Selçuk Üniversitesi
Eugene Kennedy / Louisiana State University
Hakan Dulkadiroğlu / Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
İhsan Sezal / TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi
İsmail Coşkun / İstanbul Üniversitesi
Kadir Canatan / İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi
Mazhar Bağlı / Nevşehir Hacı Bektaş Üniversitesi
Mehmet Akif Aydın / İstanbul Medipol Üniversitesi
Mehmet Eskin / Adnan Menderes Üniversitesi
Süleyman Seyfi Öğün
Şeref Ateş / Sakarya Üniversitesi
Yasin Aktay / Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Yakup Bilgili / Florida State College

***İsme göre alfabetik sırada/
In alphabetical order by name**

Yayın Koordinatörü/Broadcast Coordinator
Rahime Mercan Sarı

Tasarım Dizgi ve Uygulama/Graphic Design
Bilal Said Doğrusöz

Mizanpaj/Proofreading
Bilal Said Doğrusöz

Yayın Türü/Type of Publication
Yaygın Süreli Yayın/Peer Reviewed Academic Journal

Yayın Periyodu/Publishing Period
Dört ayda bir (Nisan, Ağustos, Aralık aylarında)
yayımlanır/Three times a year (April, August,
December)

Ankara - Nisan 2023/Ankara April 2023

Dergi Atf Adı/Journal Name
Gençlik Arş. Derg./Journal of Youth Research



Yönetim Yeri/Management Location
T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı
Eğitim, Araştırma ve Koordinasyon
Genel Müdürlüğü
Örnek Mahallesi, Oruç Reis Caddesi No:13
Altındağ, Ankara Telefon: 444 0 472
e-mail: genclikarastirmalari@gsb.gov.tr
web: <http://genclikarastirmalari.gsb.gov.tr>

İçindekiler *Table of Contents*

ANALYSIS / RESEARCH

Leisure Management Attitudes of University Students and Influencing Factors: A Cross-Sectional Study <i>Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Yönetimi Tutumları ve Etkileyen Faktörler: Kesitsel Bir Araştırma</i> Filiz Taş	01 11
--	----------

İNCELEME / ARAŞTIRMA

Altyapı Sporcularının Ahlaki Karar Alma ve Ahlaktan Uzaklaşma Tutumlarının İncelenmesi <i>Investigation of Young Athletes' Attitudes towards Moral Decision Making and Distancing from Moral Values</i> Murat Kangalgil & Ahmet Temel & Tevfik Emre & Tuğbay İnan	14 24
---	----------

İNCELEME / ARAŞTIRMA

Üniversite Öğrencilerinin Gençlik Liderlik Özellikleri ile Sosyal - Duygusal Yetkinlikleri Arasındaki İlişki <i>The Relationship Between Youth Leadership Characteristics and Social Emotional Competences of University Students</i> Şükran Bingöl & Veysel Okçu	30 50
--	----------

İNCELEME / ARAŞTIRMA

Sportmenlik ve Affetme Esnekliği: Genç Karate Sporcuları Araştırması <i>Sportsmanship and Forgiveness: A Study of Teenage Karate Athletes</i> Mehmet Kara & Arif Özsarı & Nuriye Şeyma Kara & Mehmet Çağrı Çetin	56 66
--	----------

ANALYSIS / RESEARCH

The Effect of Critical Thinking Course in Nursing on Students' Critical Thinking Dispositions <i>A Study on Understanding the Effect of Friends in Addiction: Hemşirelikte Eleştirel Düşünme Dersinin Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Eğilimlerine Etkisi</i> Şadiye Dur & Özüm Erkin	69 82
--	----------

Yazarlara Notlar

Notes for Writers	85 87
-------------------	----------



Leisure Management Attitudes of University Students and Influencing Factors: A Cross-Sectional Study

*Filiz Taş**

Abstract

Objective: This study endeavors to determine university students' leisure management attitudes and the factors that affect these attitudes.

Methods: The research design was descriptive. The sample study consisted of 704 undergraduate students enrolled in different departments of health sciences. The data of the study were collected by using a demographics form and the Leisure Time Management Scale. In the analysis of the data, Independent t-Test and a Mann-Whitney U Test, One-Way ANOVA and Kruskal-Wallis tests were used.

Results: Students' leisure management scores were found to be above the mean. Respondents differed in the dimensions of "goal setting and methods", "leisure time attitudes" and "evaluation" depending on the variable of department attended. Significant relationships were found between the variables of department, grade level, leisure activities and having hobbies and the leisure time management total scores.

Conclusions: The study found that students should be supported in setting goals and planning. Since leisure time is a metric of one's quality of life, it is recommended that social spaces and social programs be created for young people where they can make effective use of their free time.

Keywords: University Students, Leisure Management

* Assoc. Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam University, Faculty of Health Sciences, filiztas46@gmail.com, ORCID:0000-0002-8466-2735

Öz

Amaç: Bu çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinin boş zaman yönetimi tutumlarını ve etkileyen faktörleri belirlemektir.

Metod: Araştırma tanımlayıcı tiptedir. Araştırmanın örneklemini bir üniversitede sağlık alanında lisans eğitimi alan 704 öğrenci oluşturdu. Araştırma verileri “Kişisel Bilgi Formu” ve “Boş Zaman Yönetimi Ölçeği” kullanılarak toplandı. Verilerin istatistiksel analizlerinde Independent t testi, Mann-Whitney U testi, Ona-Way Anova, Kruskal-Walls testi kullanıldı.

Bulgular: Öğrencilerin boş zaman yönetimi puanlarının ortalamasının üstünde olduğu görüldü. Bölümler arasında “amaç belirleme ve yöntem”, “boş zaman tutumu” ve “değerlendirme” alt boyutları arasında farklılık olduğu tespit edildi. Analiz sonucuna göre öğrencilerin bölümleri, okudukları sınıflar, boş zaman aktiviteleri ve hobiye sahip olma durumları ile boş zaman yönetimi toplam puanları arasında anlamlılık bulundu.

Sonuç: Çalışma sonuçlarına göre öğrencilerin amaç belirleme ile planlama konularında desteklenmeleri gerekmektedir. Boş zaman, yaşamın öznel kalitesini yansıtır, bu nedenle gençlerin boş zamanlarını etkin bir şekilde kullanabilecekleri sosyal alanlar ve sosyal programlar oluşturmaları önerilir.

Anahtar Kelimeler: Üniversite Öğrencileri, Boş Zaman Yönetimi

Introduction

With advances in science and technology, modernization has given birth to the concept of leisure in societies (McLean and Hurd, 2015; Evans, Bellon and Matthews, 2017). The concept of time is an abstract concept that has psychological and sociological dimensions with no beginning or end (Carr, 2017; Alben Gayef, Tapan and Sur 2017). Whereas working time refers to practices related to daily work (Doğan, Elçi and Gürbüz 2019) and the amount of time spent on it, leisure time refers to the time that individuals can use for entertainment or improving themselves (Carr, 2017). Time management is of undisputable importance for university students (Akgül and Karaküçük, 2015). Gaining an awareness of time is essential for university students wanting to achieve their goals and is a part of one's preparation for professional life (Cha, 2018). Well-being can be thought of as nominative or subjective health and refers to individuals' physical, mental and social health (Tepeköylü Öztürk, 2019). Subjective health concerns individuals' happiness, life satisfaction and a healthy lifestyle. Leisure management has a strong impact on one's health by contributing to the determination of how one perceives oneself, social status and emotional balance (Yerlisu Lapa, Köse, and Günbayı, 2018). Physical and mental health are associated with socio-demographic factors, such as a person's age, gender, employment status, education and ability to manage his/her leisure time (Carr, 2017; Gül, 2019). Since each individual values leisure time differently, the process of making use of leisure time varies from individual to individual. Therefore leisure activities affect people's perceived satisfaction. Individuals who spend their spare time actively will have a strong character. Effective use of time, which is equally distributed to all people for planning and conducting activities in leisure time, is necessary for the development and regulation of human mental health and emotions and reducing stress. Getting rid of boredom is important for living productively and living a quality life (Muzindutsi and Masango, 2015; Yaşartürk, Akyüz and Karataş, 2017; Sevinç and Özel, 2018).

Effective use of time is necessary for the development and regulation of human mental health, reducing feelings of stress and distress and living a productive and quality life (Silk, Caudwell and Gibson, 2017). Adulthood is a period in which biological, psychological and social development continues (Carr, 2017). Youth is the most dynamic and active segment of a society (Silk, Caudwell and Gibson, 2017). During adolescence, young people may experience fluctuations in their emotional states and they may find it difficult to regulate their lives. Many students have trouble managing time when they go from high school to university. Most students unwittingly waste time. The main cause for wasting of time is their not being able to plan their time (Albena Gayef, Tapan and Sur, 2017). The success of university students is affected by their efficient and proper use of time. The student's ability to use their time allocated for learning effectively affects their learning positively (Tepeköylü Öztürk, 2019). Being at university is a stage in life where different important changes are experienced. During this period, the young can adopt behaviors that improve their health or gain unhealthy lifestyle behaviors that will harm both themselves and others (Muzindutsi and Masango, 2015; Yaşartürk, Akyüz and Karataş, 2017). There are studies reporting strong correlations between life satisfaction, participation in leisure time activities and leisure satisfaction for adults and young people, but not studies on the relationship between young people's subjective perception of health and leisure time management have been found. The purpose of the current study is to determine the leisure management attitudes of university students and the factors affecting them.

Research Questions

- What is the percentage distribution of the data regarding the students' socio-demographic characteristics (age, gender, department attended, etc.)?
- What are the mean scores of the students obtained from the total and sub-dimensions of the leisure management scale?
- Do the scores obtained from the whole scale and its sub-dimensions vary significantly depending on the department attended?
- What are the factors affecting students' leisure time management attitudes?

Methods

Design

The research design was descriptive and relational.

Participants

Participants of the study were selected from a state university located in the Eastern Mediterranean region of Turkey. The population of the study consisted of 1,246 students attending different departments of health sciences (nursing, midwifery and medicine) in the 2017-2018 academic year. It was aimed to reach the whole population but the students who were absent on the days of the study, took leave or did not want to participate in the study were excluded. Thus, a total of 704 students who wanted to participate in the study and filled out the forms completely formed the final sample.

Procedures and data collection

The research data were collected between October 2017 and January 2018, using a survey method from young people studying at university. The participating students were informed about the purpose of the study and their verbal consent was taken. Then they were administered the data collection tools during their class time, right before their lessons started. Written approval (2017/-05) was obtained from the Non-Clinical Practices Ethics Committee of the university; verbal approval was obtained from the Faculty Deanships and School Directorates.

Data Collection Tools

Personal information form

The personal information form prepared by the researchers included fifteen items to elicit data about the socio-demographic characteristics (e.g., age, department, grade level, place of residence) and the leisure time management attitudes (e.g., hobbies, how many hours are spent on leisure activities, any disease, perception of physical health and perception of mental health and continuous drug use).

Leisure Time Management Scale

The original form of the scale—the Free Time Management Scale—was developed in 2011 by Wang, Kao, Huan and Wu. The Cronbach's alpha value of the scale was found as 0.83 and the scale was adapted to Turkish by Akgul and Karakucuk (2015). The scale consists of 15 items and was prepared using a 5-point Likert-type scale. Scale items were scored as “Strongly disagree” (1), “Disagree” (2), “Undecided” (3), “Agree” (4) and “Strongly agree” (5). The scale consists of four sub-factors; Factor 1 - Goal Setting and Method (Items 1-6.), Factor 2 - Leisure Attitude (Items 10-12), Factor 3 - Programming (Items 13-15), Factor 4 - Using (Items 7- 9). The items in the programming sub-dimension are reverse scored. The minimum score to be taken from the scale is 15, and the maximum score is 75. Higher scores obtained from the scale indicate that leisure time management practices are good. In the current study, Cronbach's alpha value of the scale was found to be 0.77.

Data analysis

The data were evaluated with the SPSS 22.0 (Statistical Package for Social Science) software program. Descriptive statistics, percentages and mean values were used to analyze the demographic characteristics of the students. The normal distribution of the study data was evaluated with the Kolmogorov Smirnov test and Q-Q graphics. The significance level was determined as $p < 0.05$ in the analyses. In the normality test, the Skewness (-0.308) and the Kurtosis values (+0.123) were found to be between -1 and +1 and thus it was concluded that the data did not deviate from the normal distribution. Since the study data did not deviate from the normal distribution, the two group comparisons were made with the Independent Samples t-Test and the multiple group comparisons were made with the One Way ANOVA test. The significance level of the evaluations was accepted as $p < 0.05$

Results

Demographic characteristics and homogeneity

The mean age of the students participating in the study was 21.24 ± 0.92 , and 57.9% of them were female. Of the students, 32.2% lived with their families, 32.3% lived in student housing, and 8.5% were both studying and working.

Table 1. Distribution of Leisure Management Scale and Sub-Scale Mean Scores (n = 704)

Scale and scale sub-dimensions	x±ss	Cronbach's Alpha	Min-Max Value
Total Scale	50.2±9.7	0.775	21.00-75.00
Identifying goals and method	19.2±5.4	0.775	6.00-30.00
Leisure time attitude	11.1±3.1	0.691	3.00-15.00
Programming	9.4±3.0	0.775	3.00-15.00
Making use of leisure time	10.3±2.6	0.668	3.00-15.00

The students scored above the mean on the leisure management scale and the sub-dimensions of the scale. The mean scores of the students were determined as follows: 50.2±9.7 for the leisure time management scale, 19.2±5.4 for the goal setting and method sub-dimension, 11.1±3.1 for the leisure time attitude sub-dimension, 9.4±3.0 for the programming sub-dimension and 10.3±2.6 for the using sub-dimension.

Table 2. Students' Answers on How they Make Use of their Leisure Time (n=704)

	n	%
Using phones and computers	278	39.4
Sleeping	200	28.6
Resting	83	11.8
Participating in artistic activities	55	7.8
Participating in social activities	52	7.3
Doing sports	36	5.2

39.4% of the students expressed that they spend their leisure time using their phones and computers, 28.6% stated sleeping, and 11.8% stated resting

Table 3. Students' Answers on the Reasons for Participating in Leisure Time Activities (n=704)

	n	%
To have fun	216	30.7
To rest	202	28.6
To be happy	105	14.9
For physical health	94	13.4
To socialize	55	7.9
For mental health	32	4.5

In terms of the reasons for engaging in leisure time activities, 30.7% of the students stated to have fun, 28.6% stated to rest, 14.9% to be happy and 13.4% stated to have physical health.

Table 4. Analysis of Students' Socio-demographic Characteristics and Leisure Time Scale and Sub-Dimensions (n = 704)

Properties		Scale & Sub-Scale Dimensions				
	n	Total Scale x±SD	Goal Setting And Method x±SD	Leisure Time Attitude x±SD	Programming x±SD	Using x±SD
Gender						
Female	408	50.44±9.25	14.9	14.9	14.9	14.9
Male	296	49.59±9.91	19.04±5.25	13.4	13.4	13.4
		<i>t</i> = 1.668 P>0.197	<i>t</i> = 4.956 P<0.026	<i>t</i> = 7.957 P<0.005	<i>t</i> = 6.478 P<0.011	<i>t</i> = 1.411 P>0.235
Grade level						
1 st grade	154	48.99±9.81	18.73±5.86	11.11±3.21	8.81±3.52	10.33±2.97
2 nd grade	245	49.04±9.06	18.62±5.32	11.02±3.47	9.35±2.99	10.04±2.71
3 rd grade	156	50.60±9.78	19.40±5.67	11.04±2.88	9.84±2.61	10.31±2.48
4 th grade	149	52.94±8.75	20.44±4.93	11.62±2.51	9.93±2.72	10.94±2.27
		<i>f</i> = 6.500 p<0.000	<i>f</i> =3.961 p<0.008	<i>f</i> = 1.328 p>0.264	<i>f</i> = 4.629 p<0.003	<i>f</i> = 3.628 p< 0.013
Department of Study						
Nursing	277	50.10±9.04	18.68±5.14	11.90±2.73	9.25±3.10	10.25±2.62
2 nd grade	279	49.42±9.52	19.18±5.47	10.45±3.39	9.57±2.80	10.20±2.66
3 rd grade	148	51.87±9.85	20.20±5.79	11.16±2.89	9.66±3.19	10.83±2.65
		<i>f</i> =3.291 p<0.039	<i>f</i> =3.759 p<0.024	<i>f</i> =15.684 p<0.000	<i>f</i> =1.164 p>0.313	<i>f</i> =3.011 p<0.050
Accommodation						
Family	227	49.61±9.64	19.28±5.35	10.80±3.20	9.42±2.92	10.10±2.75
House	153	49.47±9.80	18.73±5.64	10.86±3.20	9.61±3.11	10.26±2.79
Public dorms	227	51.17±9.28	19.44±5.72	11.57±3.04	9.48±3.09	10.66±2.46
Relatives	13	52.61±8.86	19.46±4.96	12.15±1.90	9.69±3.61	11.30±2.25
Private dorms	84	50.15±8.60	19.14±4.95	11.53±2.84	9.22±2.74	10.25±2.63
		<i>f</i> =1.266 <i>p</i> >0.282	<i>f</i> =0.419 <i>p</i> >0.795	<i>f</i> = 2.784 p<0.026	<i>f</i> = 0.258 <i>p</i> >0.905	<i>f</i> =1.768 <i>p</i> >0.133

Daily leisure time management

<4 hours	15	53.00±10.78	21.00±6.87	11.73±3.47	8.66±3.08	11.60±2.92
4-6 hours	296	50.80±9.38	19.60±5.47	11.06±3.23	9.56±3.10	10.56±2.56
>7 hours	393	49.65±9.41	18.83±5.40	11.24±2.99	9.42±2.93	10.15±2.69
		$f=1.921$ $p>0.147$	$f=2.500$ $p>0.083$	$f=0.519$ $p>0.595$	$f=0.722$ $p>0.486$	$f=3.762$ $p<0.024$

Leisure Time Activities

Resting	83	50.59±9.51	18.98±5.68	11.45±3.28	9.49±3.23	10.65±2.77
Gym	36	46.33±10.19	18.88±5.07	8.80±4.27	9.02±3.32	9.61±2.91
Sleeping	200	48.68±9.36	18.69±5.54	10.59±3.34	9.40±3.02	9.99±2.85
Social Act.	52	52.17±8.16	20.32±4.39	11.40±2.59	9.69±2.69	10.75±2.39
Art Act.	5	54.18±8.93	21.01±5.14	11.60±2.69	10.25±3.14	11.30±2.16
Tel. & Comp.	278	50.53±9.37	19.11±5.61	11.69±2.65	9.36±2.91	10.37±2.51
		$f=4.886$ $p<0.000$	$f=2.075$ $p>0.067$	$f=7.889$ $p<0.000$	$f=1.049$ $p>0.388$	$f=3.224$ $p<0.007$

Continuous Use of Drug

Yes	105	51.31±8.21	19.74±5.10	11.48±2.66	9.32±3.09	10.76±2.49
No	599	50.01±9.63	19.11±5.54	11.12±3.18	9.49±2.99	10.28±2.68
		$t=7.735$ $p<0.006$	$t=1.500$ $p>0.221$	$t=6.066$ $p<0.014$	$t=0.018$ $p>0.894$	$t=2.138$ $p>0.144$

Hobbies

Yes	642	50.50±9.45	19.29±5.48	11.18±3.17	9.60±2.96	10.42±2.64
No	62	47.14±8.69	18.22±5.37	11.12±3.04	8.08±3.11	9.70±2.66
		$t=2.686$ $p<0.002$	$t=1.474$ $p>0.105$	$t=0.129$ $p>0.788$	$t=3.834$ $p<0.000$	$t=2.016$ $p<0.025$

Mental Health Perception

Very Good	107	51.82±9.79	20.49±5.69	11.15±3.17	9.39±3.14	10.77±2.55
Good	316	50.39±8.73	19.28±4.94	10.95±3.00	9.69±2.79	10.45±2.50
Medium	209	49.75±9.06	18.75±5.37	11.59±2.84	9.33±2.90	10.07±2.65
Poor	72	48.29±12.32	18.23±7.19	11.95±3.99	8.95±3.86	10.13±3.34
		$f=6.495$ $p>0.090$	$f=10.308$ $p<0.016$	$f=5.422$ $p>0.143$	$f=3.537$ $p>0.316$	$f=7.246$ $p>0.064$

Physical Health Perception

Very Good	118	50.39±10.52	19.87±6.40	10.63±3.53	9.33±3.21	10.55±2.87
Good	384	50.44±8.92	19.13±5.10	11.34±3.01	9.60±2.91	10.36±2.54
Medium	189	49.92±9.68	19.10±5.41	11.20±2.93	9.26±3.07	10.34±2.78
Poor	13	45.46±10.24	16.61±7.39	10.76±3.94	9.53±3.20	8.53±3.79
		<i>f</i> = 3.219 <i>p</i> >0.359	<i>f</i> =4.443 <i>p</i> >0.218	<i>f</i> =3.618 <i>p</i> >0.306	<i>f</i> =1.433 <i>p</i> >0.698	<i>f</i> =5.441 <i>p</i> >0.142

The mean scores taken by the participants from the sub-dimensions of goal setting and method, leisure time attitude and programming were found to vary significantly depending on the variable of gender ($p<0.05$).

The mean scores taken from the whole scale and its sub-dimensions of goal setting and method, programming and using were found to vary significantly depending on the variable of grade level ($p<0.05$).

The mean scores taken from the whole scale and its sub-dimensions of goal setting and method, leisure time attitude and using were found to vary depending on the variable of department attended ($p<0.05$).

The mean scores taken from the sub-dimension of leisure time attitude were found to vary significantly depending on the variable of accommodation ($p <0.05$).

The mean scores taken from the sub-dimension of using were found to vary significantly depending on the variable of daily leisure time management ($p<0.05$).

The mean scores taken from the whole scale and its sub-dimensions of leisure time attitude and using were found to vary significantly depending on the variable of leisure time activities ($p<0.05$).

The mean scores taken from the whole scale and its sub-dimension of leisure time attitude were found to vary significantly depending on the variable of continuous use of drug ($p<0.05$).

The mean scores taken from the whole scale and its sub-dimensions of programming and using were found to vary significantly depending on the variable of having hobbies ($p<0.05$).

The mean scores taken from the sub-dimension of goal setting and method were found to vary significantly depending on the variable of mental healthy perception.

Discussion

Evaluation of people's leisure time attitudes is a sensitive issue that needs to be addressed for all ages because those attitudes influence subjective well-being and happiness, but that evaluation is even more important for young people.

The leisure management scores of students in this study are slightly above the mean (50.2±9.7). The female students scored higher than the males, but there were no significant gender-related differences in leisure management in general ($p>0.05$). In a study conducted by Tepeköylü Öztürk (2019), no significant difference based on gender was found. When the studies on university students' time management were examined, it was seen that the mean time management score was high (Tepeköylü

Öztürk, 2019; Wang, 2019). It has been determined that female students tend to engage in activities requiring active participation less than male students, and the time they devote to activities they participate in is shorter. For example, whereas females preferred watching television, listening to music, reading books at home, and growing flowers, males preferred doing sports, travelling, and engaging in social and cultural activities (Tepeköylü Öztürk, 2019). Our study findings were similar to studies on this topic. It is thought that females have better leisure time than males because females spend more time at home depending on their cultural characteristics, and have more free time for handicraft and painting courses.

It is thought that to improve the leisure management attitudes of young people, it is necessary to create environments where they can engage in activities such as cultural, art, sports and music activities and where they can spend their leisure time actively.

A significant difference was found in leisure management depending on the grade level attended in favour of the fourth-year students ($p < 0.05$). It is considered that students in lower grades do not understand the importance of leisure time and that leisure time management becomes more meaningful for senior students; as age and education level increase, they take more responsibility for their own lives. It was observed that there was a significant difference between the students' leisure management scores depending on the department attended in favour of the students of the faculty of medicine ($p < 0.05$). The reason for this may be that the students enrolled in the faculty of medicine is better in terms of planning time and using it wisely due to their analytical thinking skills and having higher leisure time attitudes. It may also be that they can better use their leisure time because they need to study harder, which requires them to use their time more efficiently and productively.

One of the main findings from a study by Hendricks, Savahl and Florence (2015) is that leisure time significantly affects drug addiction. When the literature on this subject is analyzed, it suggests that young people are happy while involved in their leisure time activities and they get away from stress and socialize by expanding their social environment. The positive use of leisure time is beneficial in strengthening social cohesion, and it can protect young people from harmful habits (Gaironeesa, Shazly, and Florence 2015; Junhyoung, May and Areum 2018; Wang 2019). Our study findings are parallel with the studies discussed above. Leisure activities help young people to get to know themselves better, as well as develop their sense of self-confidence, acceptance, and success by revealing their talents and strengths. Individuals' thinking styles and perception of the concept of time can resemble a screen that displays their perception of life, use of time and quality of life. In studies involving university students, it was seen that a majority of the students are not efficient in making use of their leisure time, spending their time with passive activities but are willing to participate in many activities when given the chance (Wang et al., 2011; Kara and Özdedeoğlu, 2017). Leisure time activities implemented in groups create an opportunity for solidarity and socialization among young people.

The students received the lowest score in the "programming" (planning) sub-dimension. It is necessary to program your time and stick to the program as the strongest method in terms of using time efficiently. However, for various reasons, sticking to a program can be difficult (Yersüren and Özel, 2020) but it

should not be forgotten that the greatest advantage of planning is that it saves time. It has been stated that goal setting and planning are important for saving time (Cha, 2018). The literature and findings of this study are compatible. Planning is a necessity for everyone because time cannot be reproduced and stored. Programming and planning are important since they make it possible for young people to achieve their goals both in their student and work lives.

It is stated that increasing leisure activities, especially the ones actively participated in, creates a positive effect on the happiness and emotional structures of individuals in the long term and helps them to cope with their problems (Sevinç and Özel, 2018). Wang et al. (2011) reported that people who manage their leisure time consciously have a better quality of life.

There was a significant ($p<0.05$) correlation between having a hobby and leisure time management attitude. It was determined that students who read books other than textbooks and have hobbies are better at leisure time management compared to students who do not read books and do not have any hobbies.

In this study, no significant difference was found between students' mental health perception and physical health perception and leisure management. But a significant difference was found between the perception of mental health and the sub-dimension of goal setting and method ($p<0.05$). It can be stated that there is a direct relationship between mental health and leisure time management. An examination of studies conducted on university students shows that some of the research identified a positive relationship between life satisfaction and leisure time satisfaction (Akyüz and Türkmen, 2016; Sevinç and Özel, 2018). Those who are mentally balanced and energetic can get away from the stress of life by participating in more activities, increasing their quality of life and mental health.

Result and Suggestions

This study is important in terms of contributing to the literature and guiding future research on the factors affecting the leisure management of university students studying in the field of health. According to the data obtained from the research, it was determined that the leisure time management of the students was above the mean. It was determined that students' leisure management was affected by various variables. According to the results of the study, students should be supported in setting goals and planning. To improve their physical and mental health status and increase their quality of life, their leisure time opportunities should be increased.

When leisure time which is an integral part of human life is used effectively, positive results such as protection of individuals' physical and mental health, enhancing the quality of life, socializing, improving personal skills, increasing productivity, developing creativity and establishing relationships in the community can be achieved. Developing leisure time management skills for healthy and happy personal development and successful academic life should motivate university students in this regard. It is recommended to provide training by nurses and health professionals for young people to gain effective leisure time management habits.



Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Yönetimi Tutumları ve Etkileyen Faktörler: Kesitsel Bir Araştırma

*Filiz Taş**

Giriş

Gençlerin sosyal gereksinimlerini yerine getirebilmeleri, fiziksel ve ruhsal sağlıklarını koruyabilmeleri, büyük ölçüde öznel iyi oluş ve mutluluk deneyimleri ile boş zamanlarında yaptıkları faaliyetlerle yakından ilgilidir. Gençlik dönemi, gencin tüm yaşamına biçim verecek olan biyolojik, psikolojik ve sosyal gelişimini kapsar. Gençlikte üniversite yaşamı önemli değişimlerin yaşandığı yıllardır. Gençler bu dönemde, sağlıklarını geliştiren sağlıklı davranış biçimlerini benimseyebilir ya da hem kendilerine hem de başkalarına zarar verecek olan sağlıksız yaşam biçimi davranışları kazanabilirler. Üniversite döneminde öğrencilerin hedeflerine ulaşabilmeleri için zamanı etkin kullanma bilincinin geliştirilmesi oldukça önemlidir ve mesleki hayata hazırlanmanın bir parçası olarak tanımlanmaktadır (Cha, 2018). İyi oluş, bireylerin fiziksel, zihinsel ve sosyal sağlığını ifade eder ve yalnızca öznel sağlık olarak düşünülebilir (Tepeköylü Öztürk, 2019). Boş zamanlarında etkinliklerin planlanması ve yürütülmesi için tüm insanlara eşit olarak dağıtılan zamanın etkin kullanımı, insan ruh sağlığının gelişmesi ve düzenlenmesi, stres ve sıkıntılardan uzaklaşması, hayatı verimli yaşaması ve kaliteli bir yaşam sürmesi için gereklidir. (Silk, Caudwell ve Gibson 2017). Gençlik döneminde zamanı harcama konusunda savurgan davranan, zamanın kıymetini bilmeyen ve geleceği için meslek edinmek zorunda olan üniversite öğrencilerinin zaman yönetimi konusunda iyi bir beceriye sahip olmaları sağlıklı ve verimli bir yaşam açısından önemli ve gereklidir.

Amaç: Bu çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinin boş zaman yönetimi davranışlarını ve etkileyen faktörleri belirlemektir.

Yöntem: Araştırmanın evrenini 2017-2018 eğitim-öğretim yılında sağlık bilimleri alanında (Hemşirelik, Ebelik ve Tıp) öğrenim gören 1.246 öğrenci oluşturmuştur. Çalışmaya Tıp Fakültesi öğrencilerinin ilk dört yıllık eğitim düzeyi dahil edilmiştir. Çalışmada örneklem hesabı yapılmadan tüm evrene ulaşmak hedeflenmiş; ancak çalışmanın yapıldığı günlerde okula gelmeyen, devamsız olan veya araştırmaya katılmak istemeyen öğrenciler hariç tutulmuştur. Araştırmaya katılmak isteyen ve formları eksiksiz dolduran toplam 704 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırma için etik kurul onayı alınmıştır.

* Doç. Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, filiztas46@gmail.com, ORCID:0000-0002-8466-2735

Araştırma verileri kişisel bilgi formu ve Boş Zaman Yönetimi Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Akgül ve Karaküçük, (2015) tarafından Türkçeye uyarlanan geçerlik ve güvenilirliği yapılan dört alt boyut ve 15 maddeden oluşan ölçek 5'li Likert tipinde hazırlanmıştır. Ölçekten alınması gereken minimum puan 15, maximum puan 75'tir. Araştırma verilerinin istatistiksel analizlerinde ikili grup karşılaştırmasında Independent t Testi, Mann-Whitney U testi, çoklu grupların karşılaştırılmasında Ona-Way Anova, Kruskal-Walls testi kullanılmıştır.

Bulgular; Öğrencilerin "Boş Zaman Yönetimi Ölçeği" puan ortalamalarının 50.2±9.7 olduğu, "amaç belirleme ve yöntem" alt boyutundan 19.2±5.4, "boş zaman tutumu" alt boyutundan 11.1±3.1, "programlama" alt boyutundan 9.4±3.0, "değerlendirme" alt boyutundan 10.3±2.6 puan aldıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin günlük ortalama 5.0±4.9 saatlerini boş zaman olarak gördükleri, %28.6'sının uyuyarak, %39.4'ünün telefon ve bilgisayar ile zamanlarını geçirdikleri belirlenmiştir.

Bölümler arasında "amaç belirleme ve yöntem" ($f=3.759; p=0.024$), "boş zaman tutumu" ($f=15.684; p=0.000$) ve "değerlendirme" ($f=3.011; p=0.050$) alt boyutları ile anlamlı farklılık olduğu ve bu farklılığın Tıp Fakültesinde okuyan öğrencilerden dolayı olduğu ($p<0.05$) tespit edilmiştir. Kalınan yer ile "boş zaman tutumu" alt boyutu arasında ($f=2.784; p=0.026$), günlük boş zaman saati ile "değerlendirme" alt boyutu arasında ($f=3.762; p=0.024$) anlamlılık olduğu belirlenmiştir. ($p<0.05$). Öğrencilerin okudukları sınıf, okuduğu bölüm, boş zaman aktiviteleri, hobiye sahip olma durumu ile boş zaman yönetimi tutumu arasında anlamlılık olduğu belirlenmiştir. ($p<0.05$).

Tartışma: Çalışmada öğrenciler Boş Zaman Yönetimi Ölçeği'nden ortalamanın biraz üzerinde puan almışlardır. Yapılan çalışmalarda zaman yönetimi ile ilgili üniversite öğrencilerine yönelik yapılan çalışmalarda puanları ortalamanın üzerindedir ve çalışmamız ile benzerdir. Kadınlar erkeklerden daha yüksek puan almışlardır ve cinsiyet ile boş zaman yönetimi arasında anlamlılık olmadığı ($p>0.05$) belirlenmiştir. Tepeköylü Öztürk (2019) tarafından yapılan çalışma da cinsiyetler arasında anlamlılık saptanmamıştır. Haller, Hadler ve Kaup (2013) çalışmasında erkekler boş zamanlarında belli alanlara yönelirken kadınların ilgi alanlarının ve hobilerinin daha geniş olduğu belirtilmektedir. Çalışma bulguları, benzer çalışmalarla paralellik göstermektedir. Üniversite öğrencilerinin özellikle erkeklerin boş zaman yönetimi tutumunun geliştirilmesi ve öğrencilerin boş zamanlarını aktif kullanabilecekleri, enerjilerini boşaltabilecekleri sosyal aktivite ortamlarının oluşturulması gerektiği düşünülmektedir.

Çalışmada öğrencilerin boş zaman aktiviteleri ile boş zaman yönetimi arasında anlamlılık olduğu tespit edilmiştir. ($p<0.05$). Bu çalışmada öğrencilerin ruh sağlığı algıları ile fiziksel sağlık algıları ve boş zaman yönetimi arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ancak ruh sağlığı algısı ile hedef belirleme ve yönetme alt boyutu arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Ruh sağlığı ile boş zaman yönetimi arasında doğrudan bir ilişki olduğu ifade edilebilir; boş zamanlarında gerçekleştirilen faaliyetler bu nedenle önemlidir.

Sonuç ve Öneriler: Bu çalışma üniversite öğrencilerinin boş zaman yönetimi ve ilişkili faktörleri belirlemek açısından yapılacak çalışmalara rehber olması, literatüre katkı sunması açısından önemlidir. Çalışma bulguları değerlendirildiğinde öğrencilerin boş zaman yönetimi tutumlarının ortalamanın üstünde olduğu, sınıf, bölüm, boş zaman aktiviteleri, hobiye sahip olmanın boş zaman yönetimi tutumlarında önemli olduğu saptanmıştır.

Üniversite öğrencilerinin fiziksel, ruhsal ve toplumsal yönden sağlıklı ve verimli bireyler olmaları için boş zaman yönetiminin geliştirilmesi gereklidir. Gençlerin fiziksel enerjilerini aktarabilecekleri, fiziksel ve ruhsal sağlık durumlarını geliştirerek yaşam kalitelerini artırabilmeleri için boş zamanlarını değerlendirebilecekleri olanaklar sunulmalıdır.

Kaynakça/References

- Akgül, B.M., Karaküçük, S. (2015). Free time management scale: Validity and reliability analysis, *International Journal of Human Sciences*, 12, 1867-1880. doi:10.14687/ijhs.v12i2.3445

- Akyüz, H., & Türkmen, M. (2016). Investigation of university students' attitudes toward leisure time activities: Bartın University sample. *International Journal of Science Culture and Sport (IntJSCS)*, 4 (Special Issue 1): 340-357. Doi: 10.14486/IntJSCS562
- Albena Gayef A., Tapan, B., & Sur, H. (2017). Relationship between time management skills and academic achievement of the students in the vocational school of health services. *Hacettepe Journal of Health Administration*, 20(2), 247-257.
- Carr, N. (2017). Leisure matters: the state and future of leisure studies. *Annals of Leisure Research*, 20(3), 386-387. <http://doi:10.1080/11745398.2016.1219670>
- Cha, Y. T. (2018). Correlation between leisure activity time and life satisfaction: Based on KOSTAT time use survey data. *Occupational Therapy International*, 2, 1-9. <https://doi.org/10.1155/2018/5154819>
- Doğan, M., Elçi, G., & Gürbüz, B. (2019). Serbest zaman doyumunu, serbest zamanda sıkılma algısı ve iş tatminin ilişkisi: Akademisyenler üzerine bir araştırma. *Sportmetre*, 17(1), 154-164. <https://doi:10.33689/sportmetre.521555>
- Evans T., Bellon M., & Matthews, B. (2017). Leisure as a human right: an exploration of people with disabilities' perceptions of leisure, arts and recreation participation through Australian Community Access Services. *Annals of Leisure Research*, 20(3), 331-348, <http://doi:10.1080/11745398.2017.1307120>
- Gaironeesa, H., Shazly, S., & Florence, M. (2015). Adolescent peer pressure, leisure boredom, and substance use in low-income Cape Town communities. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 99-109. <https://doi.org/10.2224/sbp.2015.43.1.99>
- Gül, T. (2019). Yaşam doyumunun yordayıcısı olarak boş zaman tatmini. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 22 (2), 914-930. <https://doi:10.29249/selcuksbmyd.573237>
- Hendricks, G., Savahl, S., & Florence, M. (2015). Adolescent peer pressure, Leisure boredom and substance use in low-income Cape Town communities. *Social Behavior and Personality*, 43(1), 99-110. <http://doi:10.2224/sbp.2015.43.1.99>
- Junhyoung, K., May, K., & Areum, H. (2018). Exploring the relationship between types of leisure activities and life satisfaction, health perception, and social support among Korean individuals with physical disabilities. *Am J Health Behav*, 42 (4), 34-44. <https://doi.org/10.5993/AJHB.42.4.4>
- Kara, F.M., Özdedeği, B. (2017). Examination of relationship between leisure boredom and leisure constraints. *Sport Sciences*, 12(3), 24-36. <http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2017.12.3.2B0109>
- McLean, D., & Hurd, A. (2015). *Kraus' recreation and leisure in modern society*. Jones & Bartlett Learning Publishers.
- Muzindutsi, P.F., & Masango, Z. (2015). Determinants of leisure satisfaction among undergraduate students at A South African University. *International Journal of Business and Management Studies*, 7(1,2), 33-47.
- Sevinç, F., & Özel, Ç. H. (2018). Boş zaman aktivitesi olarak dalış ve yaşam doyumunu ile ilişkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(3), 397-415. <https://doi/10.16953/deusosbil.416816>
- Silk, M., Caudwell, J., & Gibson, H. (2017). Views on leisure studies: Pasts, presents & future possibilities? *Leisure Studies*, 36(2), 153-162. <https://doi.org/10.1080/02614367.2017.1290130>
- Tepeköylü Öztürk, O. (2019). Leisure satisfaction of sports science students. *International Education Studies*, 12(4), 42-48. <https://doi.org/10.5539/ies.v12n4p42>
- Wang, W.-C. (2019). Exploring the relationship among free-time management, leisure boredom, and internet addiction in undergraduates in Taiwan. *Psychological Reports*, 122(5), 1651-1665. <https://doi.org/10.1177/0033294118789034>
- Wang, W.C., Kao C.H., Huan, T.C., & Wu, C.C. (2011). An Exploration of the relationships between free time management and the Quality of life of wage-earners in Taiwan. *World Leisure Journal*, 48, 24-33. <https://doi.org/10.1080/04419057.2006.9674427>
- Yaşartürk, F. , Akyüz, H. & Karataş, İ. (2017). Rekreatif etkinliklere katılan üniversite öğrencilerinin serbest zamanda sıkılma algısı ile yaşam doyum düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3 (Özel Sayı 2), 239-252 .<https://dergipark.org.tr/pub/intjcss/issue/33182/369780>
- Yersüren, S. & Özel, Ç. H. (2020). Boş zaman ve rekreasyon konulu tezler üzerine bibliyometrik bir çalışma. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 1139-1159. <https://doi:10.26677/TR1010.2020.387>
- Yerlisu Lapa, T., Köse, E. & Günbayı, İ. (2018). Türkiye'de yapılan rekreasyon araştırmaları: Sistematiik bir derleme. *Spor Bilimleri Dergisi*, 29(2) , 87-102 . <https://doi.10.17644/sbd.349989>



Copyright © 2023 T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı
http://genclikarastirmalari.gsb.gov.tr/
Gençlik Araştırmaları Dergisi • Nisan 2023 • 11(29) • 14-23

ISSN 2791-8157
Başvuru | 17 Mart 2021
Kabul | 20 Mayıs 2022

İNCELEME / ARAŞTIRMA

Altyapı Sporcularının Ahlaki Karar Alma ve Ahlaktan Uzaklaşma Tutumlarının İncelenmesi

*Murat Kangalgil**
*Ahmet Temel***
*Tevfik Emre****
*Tuğbay İnan****

Öz

Bu araştırmada altyapı sporcularının ahlaki karar alma ve sporda ahlaktan uzaklaşma tutumlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini 2021 yılında aktif-lisanslı olarak spor yapan ve basit tesadüfi yöntemle ulaşılan 870 sporcu oluşturmuştur. Veri toplama araçları olarak “Altyapı sporlarında ahlaki karar alma tutumları ölçeği” ve “Sporda ahlaktan uzaklaşma ölçeği kısa formu” kullanılmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistik ve MANOVA teknikleri kullanılmış, verilerin yorumlanmasında .05 anlamlılık düzeyi dikkate alınmıştır. Araştırma bulgularına göre sporcuların ahlaki karar alma tutumları iyi düzeyde ve ahlaktan uzaklaşma tutumları ise düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Kadın sporcuların puanları erkek sporculardan; Bireysel sporlarla uğraşanların tutumları takım sporcularından daha iyidir. Ortaokul ile lisede öğrenim gören sporcuların ahlaki karar alma tutumları ile ortaokulda öğrenim gören sporcuların ahlaktan uzaklaşma tutumları daha olumludur. 6 yıldan daha az sporla uğraşanların ahlaki karar alma tutumları daha yüksektir. Sportif başarı olması bakımından tutum puanlarında anlamlı farklılığa rastlanmamıştır. Sonuç olarak sporcuların ahlaki tutumları ve ahlaktan uzaklaşma tutumlarının iyi düzeyde olduğu söylenebilir

Anahtar Kelimeler: Altyapı Sporcuları, Ahlaki Karar Alma, Sporda Ahlaktan Uzaklaşma

* Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, murat.kangalgil@deu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7480-199X

** Dr., Milli Eğitim Bakanlığı, Eski 75. Yıl Anadolu Lisesi, dr.ahmettemel@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9215-6106

*** Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, temre42@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-1129-779X

**** Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, tugbay.inan@deu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3573-8086

Abstract

In this study, it is aimed to examine young athletes' attitudes towards moral decision-making and distancing from moral values in sports. The sample of the study consisted of 870 athletes who were active-licensee and reached by using the simple random sampling method in 2021. "The Scale of Moral Decision-Making Attitudes among Young Athletes" and "The Scale of Distancing from Moral Values in Sports-Short Form" were used as data collection tools. Descriptive statistics and MANOVA techniques were used in the analysis of the data, and .05 significance level was taken into account in the interpretation of the data. According to the findings of the study, it was determined that the moral decision-making attitudes of the athletes were at a good level and their attitudes towards distancing from moral values were low. The mean scores taken by the female athletes were found to be better than those of the male athletes and the attitudes of those engaged in individual sports were found to be better than those of the athletes engaged in team sports. The moral decision-making attitudes of the middle school and high school athletes and the middle school athletes' attitudes towards distancing from moral values were found to be better. Those who had been doing sports for less than 6 years were found to have better moral decision-making attitudes. Sportive success was found to be a variable not significantly influential on the attitude scores. As a result, it can be said that the moral decision-making attitudes of the participating athletes are at a good level and their attitudes towards distancing from moral values in sports are at a low level.

Keywords: Young Athletes, Moral Decision-Making, Distancing From Moral Values

Giriş

Eğitim sistemimizin temel amacı değerlerimiz ve yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip bireyler yetiştirmektir. Beden eğitimi ve spor; dürüstlük, hoşgörü, işbirliği ve saygı gibi temel ahlaki değerlerin gelişmesinde önemli rol oynamaktadır (MEB, 2018; NASPE, 2005). Bireyler spor kültürünün fair play, olimpizm ve spor ahlakı gibi kavramlarına eğitim kurumları aracılığı ile sahip olabilmektedir (Sezen ve Yıldırım, 2007). Ahlak kavramı spor bağlamında incelendiğinde; sporcuların iyi-kötü, doğru-yanlış gibi değer yargılarını düzenleyen, kurallar, kısıtlamalar ve değerlendirmeler ile karşılaşmaktadır (Sivrikaya ve Sivrikaya, 2020).

Bireylerin günlük yaşamdaki davranış ve ahlaki tutumları, spor müsabakalarında mücadele ve kazanma hırsları ile birlikte daha görünür olmaktadır (Kuter ve Kuter, 2012). Sportif mücadelenin kazanmaya odaklı olması ahlaki karar alma durumlarını olumsuz etkilemektedir (Bureau vd., 2012; Tanrıverdi, 2012). Öyle ki çocuklar, oyun içerisinde kazanmak adına her türlü hile ve yalana başvurma eğilimi gösterebilmektedir (Lickona, 1996). Kazanma güdüsüyle birlikte sporcular her türlü yasaklı maddeyi kullanabilmekte ve ırkçılık gibi insanlık dışı davranışları sergileyebilmektedir (Jang, 2013). Türkiye'de spor sahalarında ahlaki olmayan davranışlar her geçen gün artmakta ve bu sorunlar hemen her gün medyada gündeme gelmektedir (Gürpınar, 2014b). Spor eğitiminde amaç, sporcuların yalnızca spor performanslarını en üst düzeye çıkarmak değildir. Sporcuların, evrensel ahlaki değer yargılarını

kabullenmeleri ve bunu spor müsabakalarına yansıtılmaları spor etiğinin temel prensibidir (Tanrıverdi, 2012). Sporcular aldıkları karar neticesinde ahlaklı olmakta veya ahlaktan uzaklaşmaktadır.

Bandura'nın (1991) ahlaki davranışların düzenlenmesiyle ilgili geliştirdiği "Ahlaktan uzaklaşma mekanizmaları" kuramının sekiz basamağı vardır. Bunlar:

1. Ahlaksızlığı meşrulaştırma,
2. Örtmeceli sınıflandırma,
3. Avantajlı sınıflandırma,
4. Sorumluluğun yer değiştirmesi,
5. Sorumluluğun dağılması,
6. Sonuçların saptırılması,
7. İnsani özelliklerden uzaklaşma ve
8. Suça dayanak oluşturma.

Kişiler uygun olan bir basamağı seçip kullanarak sorumluluk hissetmeden yanlış işler yapmaya dayanak oluşturmakta ve böylece gelecekte yapacakları olumsuz davranışlarla ilgili üzerlerindeki baskıyı azaltmaktadırlar (akt. Gürpınar, 2015). Sporda ahlaktan uzaklaşma mekanizmaları; doping maddelerine karşı olumlu tutum (Lucidi vd., 2004; Hodge vd., 2013), kural ihlalleri (Tsai vd., 2014; Temel vd., 2021), rakibe ve takım arkadaşlarına antisosyal davranışlar gösterme (Karagün ve Çağlayan, 2014; Hodge ve Gucciardi, 2015; Jones vd., 2017) ve saldırganlık (Albouza vd., 2017) gibi boyutlarda sınıflanmaktadır.

Literatüre bakıldığında, sporcuların ahlaki karar alma tutumlarının çok düşük düzeylerde olduğu görülmüştür (Böyükelhan vd., 2019; Doğru, 2019; Güvendi vd., 2019). Bunun neticesinde ahlaktan uzaklaştıkları sonucuna ulaşılmıştır. İstenmeyen bu durumlar genellikle takım sporlarında ve özellikle amatör futbolda görülmektedir (Sarı ve Deryahanoğlu, 2019; Türksoy Işım vd., 2019).

Spor yalnızca spor yapanı değil onu izleyen insanları da etki altına almaktadır. Spor sahalarında görülen olumlu veya yanlış bir davranış iletişim araçları ile büyük kitlelere ulaşmaktadır. Çağımızda sosyal medyanın da etkisiyle bu durumun etki alanı genişlemiştir. Sağlıklı toplumun gelişimine katkı sağlamak amacıyla sporcuların ahlaki tutumları merak edilmektedir. Buradan hareketle araştırma, Türkiye genelinde farklı branşların altyapı takımlarında yer alan öğrenci-sporcuların spora ilişkin ahlaki karar alma tutumları ve ahlaktan uzaklaşma düzeylerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Literatürde sporda ahlaki karar alma ile sporda ahlaktan uzaklaşma ayrı ayrı değerlendirilmektedir. Yapılan bu çalışmayla birlikte ahlaki karar alma ve sporda ahlaki konunun belirlenmesiyle ilgili olarak elde edilecek bulgularının önemli olacağı düşünülmektedir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli (korelasyon) çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişimin niteliğini belirleyen ve büyük örneklem gruplarında ilişkilerin fark edilmesi için kullanılan ekonomik bir modeldir (Can, 2019, s. 9; Karasar, 2017, s. 114).

Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini 2021 yılında lisanslı-aktif olarak sporla uğraşan sporcu öğrenciler oluşturmuştur. 2018 verilerine göre ülkemizde yaklaşık 696.000 aktif sporcu bulunmaktadır (GSB, 2018). Araştırmada, evreni oluşturan yaklaşık 696.000 kişiden örnekleme en az 384 faal altyapı sporcusu (Can, 2019, s. 28) alınmalıdır. Bir başka öneriye göre 500 kişilik örneklem grubu çok iyi sonuçlar vermektedir (Tavşancıl, 2018, s. 51). Örneklem grubu basit tesadüfi yöntemle seçilmiş ve araştırmaya 516 erkek, 354 kadın; 162 ortaokul, 397 lise, 311 üniversite; 567'si bireysel ve 303 takım sporcusu olarak toplam 870 sporcu öğrenci katılmıştır. Sporcu öğrencilerinin özellikleri Tablo 1'dedir.

Tablo 1. Araştırmaya katılan sporcuların demografik özellikleri

Değişken	Alt kategoriler	f	%	Toplam	
Cinsiyet	Erkek	516	59,3		
	Kadın	354	4,7		
Eğitim seviyesi	Ortaokul	162	18,6		
	Lise	397	45,6		
	Üniversite	311	35,7		
Spor branşı	Bireysel	567	65,2		
	Takım	303	34,8		
	Halter	199	22,9		
	Futbol	141	16,2	870	
	Atletizm	60	6,9		
	Voleybol	70	8,0		
	Basketbol	48	5,5		
	Hentbol	44	5,1		
	Detaylı spor branşları	Wushu	34	3,9	
		Taekwondo	40	4,6	
Güreş		56	6,4		
Judo		52	6,0		
Tenis		34	3,9		
Badminton		36	4,1		
	Bisiklet	56	6,4		

Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak demografik bilgi formu, “Altyapı sporcularında ahlaki karar alma tutumları ölçeği” ve “Sporda ahlaktan uzaklaşma ölçeği” kullanılmıştır.

Altyapı Sporcularında Ahlaki Karar Alma Tutumları Ölçeği

Lee, Whitehead ve Ntoumanis (2007) tarafından geliştirilen “Altyapı Sporlarında Ahlaki Karar Alma Tutumları Ölçeğinin (AMDYSQ)” 11-19 yaşındaki Türk sporculara uyarlanması Gürpınar (2014a) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin cronbach alpha katsayısı .76, test-tekrar test güvenilirlik katsayısı .85 olarak bulunmuştur. 3 alt boyut ve 9 maddeden oluşan ölçek Kesinlikle Katılmıyorum (1) ve Kesinlikle Katılıyorum (5) arasında puanlanan 5’li likert tipindedir. Ölçekten alınan yüksek puanlar, sporcu öğrencilerin ahlaki karar alma tutumlarının olumlu yönde olduğunu göstermektedir.

Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeği

Boardley ve Kavussanu (2008) tarafından geliştirilen “Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeği Kısa Formu Ölçeği” Gürpınar (2015) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. 8 madde ve tek boyuttan oluşan ölçeğin cronbach alfa güvenilirlik katsayısı .77 olarak bulunmuştur. 7’li likert tipinde ki ölçeğin her bir maddesinden alınabilecek en düşük puan 1, en yüksek puan 7’dir. Ölçekten alınacak yüksek puanlar ahlaktan uzaklaşıldığını ifade etmektedir.

Verilerin Toplanması

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu’ndan (29.12.2020 tarih ve 86837521-050.99-E.58995 sayılı) etik rapor alınarak çalışmaya başlanmıştır. Covid-19 pandemi sürecinde okulların yüz yüze eğitim yapamaması dolayısıyla veriler elektronik olarak (docs.google.com/forms/d/1lzLJieJBtb0b-9vkkbvhw4kvYKoj_YSfaWH93LPXz0/edit) toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler, SPSS (Ver: 21.0) istatistik paket programına yüklenerek verilerin normal dağılıma uygunluğu -1,96 ile +1,96 referans değerleri dikkate alınarak kontrol edilmiştir (Can, 2019, s. 85). “Ahlaki karar alma” (çarpıklık -,866; basıklık ,757) ve “Ahlaktan uzaklaşma” (çarpıklık ,577; basıklık ,579) için uygun değerler tespit edildiğinden parametrik testler yapılmıştır. Veriler, aritmetik ortalama (\bar{x}), standart sapma, frekans ve yüzdeler şeklinde ifade edilerek yanılma düzeyi .05 olarak alınmıştır. Araştırmada birden fazla bağımlı değişken bulunduğu (Ahlaki karar alma ve Sporda ahlaktan uzaklaşma) MANOVA analizi (Tabachnick ve Fidell, 2015, s. 253) yapılmıştır. İkili karşılaştırmalarda Bonferroni testi kullanılmış ve varyans-kovaryans matrislerinin homojenliği Box’s M testi ile incelenmiştir. Box’s M testi skorları homojen dağıldığından “ λ Wilks lamda” (Can, 2019, s. 252) değeri dikkate alınmıştır.

Bulgular

Tablo 2. Sporcu öğrencilerin ahlaki karar alma ve sporda ahlaktan uzaklaşma puanları

	Min	Max	n	\bar{x}	Ss
Ahlaki karar alma	1,67	5,00	870	4,17	,632
Sporda ahlaktan uzaklaşma	1,00	7,00	870	2,81	1,02

Tablo 2'de sporcu öğrencilerin ahlaki karar alma ve sporda ahlaktan uzaklaşma puanları görülmektedir. Sporcu öğrenciler, ahlaki karar alma konusunda iyi ($\bar{x}=4,17$) düzeyde olduğu ve düşük düzeyde ($\bar{x}=2,81$) sporda ahlaktan uzaklaştığı görülmektedir.

Tablo 3. Spor branşına göre sporcu öğrencilerin manova analizi ile karşılaştırılması

	Bireysel (n=567)		Takım (n=303)		F	P
	\bar{x}	Ss	\bar{x}	Ss		
Ahlaki karar alma	4,24	,650	4,06	,579	16,285	,000*
Sporda ahlaktan uzaklaşma	2,75	1,05	2,93	,965	6,443	,011*

*(p<.05)

Sporcu öğrencilerin yapmış oldukları spor branşının türüne göre MANOVA analizi sonuçları incelendiğinde, spor branşı boyutunda anlamlı farklılığa rastlanmıştır [$\lambda=.981$; $F(2, 867)=8,398$; $p=.000$; $\eta^2=.019$]. Ahlaki karar alma boyutunda [$F(1, 868)=16,28$; $p=.000$; $\eta^2=.018$] ve Sporda ahlaktan uzaklaşma boyutunda [$F(1, 868)=6,44$; $p=.011$; $\eta^2=.007$] bireysel sporla uğraşan bireylerin puanları daha iyi düzeydedir.

Tablo 4. Cinsiyete göre sporcu öğrencilerin manova analizi ile karşılaştırılması

	Erkek (n=516)		Kadın (n=354)		F	P
	\bar{x}	Ss	\bar{x}	Ss		
Ahlaki karar alma	4,05	,679	4,35	,508	49,074	,000*
Sporda ahlaktan uzaklaşma	2,97	1,09	2,58	,875	29,925	,000*

*(p<.05)

Sporcu öğrencilerin cinsiyetlerine göre MANOVA analizi sonuçları incelendiğinde anlamlı farklılığa rastlanmıştır [$\lambda=.940$; $F(2, 867)=27,827$; $p=.000$; $\eta^2=.060$]. Ahlaki karar alma boyutunda [$F(1, 868)=49,07$; $p=.000$; $\eta^2=.054$] ve sporda ahlaktan uzaklaşma boyutunda [$F(1, 868)=29,92$; $p=.000$; $\eta^2=.033$] kadın sporcu öğrencilerin puanları erkek sporcu öğrencilerden daha iyidir.

Tablo 5. Eğitim düzeyine göre sporcu öğrencilerin manova analizi ile karşılaştırılması

	Ortaokul (n=516)		Lise (n=354)		Üniversite (n=311)		F	P
	\bar{x}	Ss	\bar{x}	Ss	\bar{x}	Ss		
Ahlaki karar alma	4,31	,665	4,21	,596	4,06	,642	9,664	,000*
Sporda ahlaktan uzaklaşma	2,59	1,06	2,84	,976	2,88	1,06	4,594	,010*

*(p<.05)

Sporcu öğrencilerin eğitim düzeyine göre MANOVA analizi sonuçları incelendiğinde anlamlı farklılığa rastlanmıştır [$\lambda=.973$; $F(4, 1732)=5,922$; $p=.000$; $\eta^2=.013$]. Ahlaki karar alma boyutunda [$F(2, 867)=9,66$; $p=.000$; $\eta^2=.022$] ortaokul ile lise düzeyindeki öğrencilerin puanları üniversitede okuyan öğrencilerden; Sporda ahlaktan uzaklaşma boyutunda [$F(2, 867)=4,59$; $p=.010$; $\eta^2=.010$] ortaokulda okuyan sporcuların puanları lise ve üniversitede okuyan öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 6. Spor yapma yılına göre sporcu öğrencilerin manova analizi ile karşılaştırılması

	3 yıldan az (n=283)		3 - 5 yıl (n=261)		6 yıl + (n=326)		F	P
	\bar{x}	Ss	\bar{x}	Ss	\bar{x}	Ss		
Ahlaki karar alma	4,24	,626	4,22	,623	4,08	,635	5,840	,003*
Sporda ahlaktan uzaklaşma	2,77	,992	2,81	1,05	2,84	1,04	,315	,730

*(p<.05)

Sporcu öğrencilerin sporla uğraşma yılına göre MANOVA analizi sonuçları incelendiğinde anlamlı farklılığa rastlanmıştır [$\lambda=.985$; $F(4, 1730)=3,218$; $p=.012$; $\eta^2=.007$]. Ahlaki karar alma boyutunda [$F(2, 867)=5,84$; $p=.003$; $\eta^2=.013$] 3 yıldan az spor yapanlar ile 3 - 5 yıl arasında spor yapanların puanları 6 yıl üzerinde spor yapanlardan anlamlı derecede yüksektir. Sporda ahlaktan uzaklaşma boyutunda [$F(2, 867)=.315$; $p=.730$; $\eta^2=.001$] ise anlamlı farklılığa rastlanmamıştır.

Tablo 7. Sportif başarıya göre sporcu öğrencilerin manova analizi ile karşılaştırılması

	Derece yok (n=409)		İl (n=180)		Ulusal (n=212)		Uluslararası (n=69)		F	P
	\bar{x}	Ss	\bar{x}	Ss	\bar{x}	Ss	\bar{x}	Ss		
Ahlaki karar alma	4,16	,634	4,15	,626	4,22	,585	4,16	,768	,571	,634
Sporda ahlaktan uzaklaşma	2,80	1,02	2,89	1,03	2,79	1,00	2,73	1,13	,499	,683

*(p<.05)

Sporcu öğrencilerin başarılarına göre MANOVA analizi sonuçları incelendiğinde anlamlı farklılığa rastlanmamıştır [$\lambda=.996$; $F(6, 1732)=.565$; $p=.758$; $\eta^2=.002$]. Ahlaki karar alma boyutunda [$F(3, 866)=.571$; $p=.634$; $\eta^2=.002$] ve Sporda ahlaktan uzaklaşma boyutunda [$F(3, 866)=.499$; $p=.683$; $\eta^2=.002$] anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Tartışma

Araştırmaya katılan 870 altyapı sporcusunun ahlaki karar alma tutumları iyi düzeyde, sporda ahlaktan uzaklaşma tutumları ise düşük seviyede tespit edilmiştir. Sporda ahlaki karar alma ilgili literatür bulguları incelendiğinde Arslan (2018) çalışmasında bocce ve dart sporcularının ahlaki karar alma durumlarını incelemiş ve çalışma sonucunda olumlu bulgular elde etmiştir. Satman (2018) da ortaokul düzeyinde spor yapan ve yapmayan öğrencilerin ahlaki karar alma puanlarının genel olarak iyi seviyede olduğunu tespit etmiştir. Yapılan spor branşının niteliğine göre ahlaki karar alma durumları etkilenebilmektedir. Sarı ve Köleli'nin (2020) araştırmasında ferdi ve takım sporlarıyla uğraşan sporcuların puanları orta düzeyde bulunmuştur. Sivrikaya ve Sivrikaya (2020) da benzer şekilde amatör ligde oynayan futbolcuların ahlaki karar alma tutumlarını orta düzeyde bulmuştur. Takım sporlarından farklı olarak ferdi branşlardan güreş üzerine yapılan araştırmada orta düzey puanlara ulaşılmıştır (Güvendi vd., 2019). Bu çalışmaların aksine Doğru'nun (2019) araştırmasında ortaokul düzeyinde eğitim gören sporcuların ahlaki karar alma puanları düşük seviyelerde bulunmuştur. Farklı yaş kategorilerinde uygulanan başka bir araştırmada ise sporcuların ahlaki karar durumları orta seviyenin aşağısında bulunmuştur (Böyükkelhan vd., 2019). Ahlaki karar alma durumları eğitim kademesi, örneklem grubunun farklılığı ve yapılan branşın niteliği gibi durumlardan yola çıkarak farklı sonuçlara ulaşmak mümkündür. Sporda ahlaktan uzaklaşma ile ilgili literatürde orta ve düşük seviyelerde uzaklaşma bulgularına ulaşılmıştır. Çavdar'ın (2019) çalışmasında lise ve üniversitede öğrenim gören kadın futbolcuların ahlaktan uzaklaşma puanları düşük seviyededir. Şeker ve Uslu'nun (2020) araştırmasında spor yapan ve yapmayan üniversite öğrencilerinin sporda ahlaktan uzaklaşma puanları düşük seviyelerde bulunmuştur. Akoğlu vd., (2019)'nin çalışmasında uluslararası müsabakalara katılan milli sporcuların ahlaktan uzaklaşma puanları çok düşük bulunmuştur. Ortaokul düzeyinde okul sporlarına katılım durumları gözetildiğinde orta düzeyde ahlaktan uzaklaşma vardır (Turan, 2020). Amatör lig futbolcularında (Türksoy Işım vd., 2019) ve genel olarak takım branşlarında (Altun vd., 2018; Sarı ve Deryahanoğlu, 2019) ahlaktan uzaklaşma durumları orta düzeydedir. Takım sporları ile uğraşanların genel olarak ahlaki karar alma ve sporda ahlaktan uzaklaşma durumları genel itibariyle olumsuz etkilenmiştir.

Yapılan spor branşının niteliğine göre bireysel sporlarla uğraşanların puanları takım sporuyla uğraşanlardan daha iyi düzeyde bulunmuştur. Literatür incelendiğinde ahlaki karar alma durumlarının ferdi sporlarla uğraşanlar lehine olduğunu doğrulayan çalışmalar mevcuttur (Gürpınar, 2014b; Özbek ve Nalbant, 2016). Boardley ve Kavussanu'ya (2011) göre sporda ahlak dışı bir karar takımca alındığında sporcunun olumsuz kararı algıladığı bireysel sorumluluk azalmaktadır. Böylece "sorumluluğun dağılması" kodunda sporcu kendi eylemini içerisinde bulunduğu diğer topluluk üyelerine yüklediğinden bir sorumluluk hissetmez ve ahlaki tutumdan uzaklaşma artar. Literatürde takım sporcularıyla yapılan araştırmalarda ahlaktan uzaklaşma durumları daha belirgin olmaktadır (Sarı ve Deryahanoğlu, 2019; Türksoy Işım vd., 2019). Ahlaktan uzaklaşılma neticesinde takım sporcularının öfke ve saldırganlık düzeyleri yüksek seviyelerdedir (Güvendi ve Keskin, 2020).

Cinsiyete göre kadın sporcuların ahlaki karar alma ve sporda ahlaktan uzaklaşma tutumları erkek sporculardan daha iyidir. Kadın sporcuların ahlaki karar alma tutumlarının iyi (Gürpınar, 2014b; Özbek ve Nalbant, 2016), erkek sporcuların ahlaki karar alma tutumlarının iyi (Atalay, 2016; Büyükelhan vd., 2020; Çağlayan, 2017; Doğru, 2019) olduğu gibi fark çıkmayan (Arslan, 2018) çalışma bulgularına da rastlanmıştır. Literatür sonuçlarından hareketle cinsiyet değişkenine göre ahlaki karar alma boyutunda görüş birliğine ulaşılamamıştır. Ahlaktan uzaklaşma boyutunda ise erkek sporcuların daha olumsuz olduğu bilinmektedir (Altun ve Güvendi, 2019; Boardley ve Kavussanu, 2007; Shields vd., 2015; Stanger vd., 2013; Tsai ve Fung, 2005; Turan, 2020). Toplum içerisinde kadınların öfke ve saldırganlık davranışlarının bastırıldığı, erkeklerin ise öfke ve saldırganlık gibi davranışlarının toplum tarafından kabullenildiği ya da desteklendiği söylenebilir (Çavdar, 2018).

Araştırma bulgularımızda eğitim düzeyi arttıkça ahlaki durum olumsuzla doğru gittiği görülmektedir. Literatür incelendiğinde, sporcuların ahlaki karar alma durumlarının ortaokul seviyesinde iyi olduğu (Gürpınar, 2014b; Büyükelhan vd., 2019) gibi üst kademedede daha iyi olduğunu doğrulayan (Altın ve Özsarı, 2017; Atalay, 2016; Sivrikaya ve Sivrikaya, 2020) ve öğretim kademesinin etkisinin olmadığı (Arslan, 2018; Özbek ve Nalbant, 2016) bulgularına ulaşılmıştır. Sporda ahlaktan uzaklaşma boyutunda Altın ve Özsarı'nın (2017) çalışmasında yaş ilerledikçe ahlaki karar alma olumsuz etkilenirken Boardley ve Kavussanu'nun (2007) çalışmasında yaş ve eğitim düzeyinin artmasıyla daha ahlaki davranıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışma sonuçlarından farklı olarak öğretim kademesiyle ahlaki tutumların ilişkili olmadığı çalışma sonuçlarına da ulaşılmıştır (Çavdar, 2019; Shields vd., 2015).

Araştırmamızda 3 yıldan az ve 6 yıldan daha az süreyle sporla uğraşanların ahlaki karar alma tutumları daha olumludur. Sporda ahlaktan uzaklaşma ile sporla uğraşma yılı arasında ise fark bulunamamıştır. Gürpınar'ın (2014b) araştırmasında 4 yıldan az sporla uğraşanların hileyi benimsemek ve yarışmaseverlik tutumları daha olumludur. Benzer sonuçlar Atalay'ın (2016) çalışmasında 3 yıldan az spor yapanlar lehinedir. Doğru'nun (2019) çalışmasında ise sedanter öğrencilerin tutumları daha iyi bulunmuştur. Bu sonuçlardan farklı olarak Büyükelhan vd., (2019) araştırmasında 7 yıldan fazla sporla uğraşanların tutumlarının daha iyi olduğu sonucuna ulaşımlardır. Güvendi vd., (2019)'nin çalışmasında spor yapma yılı arttıkça ahlaki karar alma tutumlarının iyileştiği sonucuna ulaşılmıştır. Literatürde spor yapma yılıyla ahlaki karar alma boyutunda farklı sonuçlara ulaşılmış ve görüş birliği sağlanamamıştır. Sporda ahlaktan uzaklaşma boyutunda ise literatürde benzer sonuçlar yer almaktadır. Genel kanı spor yapma yılı ile ahlaktan uzaklaşma arasında ilişki yoktur (Altun ve Güvendi, 2019; Çavdar, 2019; Shields vd., 2015).

Araştırma bulgularımızda sporcuların, sportif başarısının olup olmamasına göre ahlaki karar alma ve sporda ahlaktan uzaklaşma tutumları açısından farklılığa rastlanmamıştır. Araştırma bulgularımıza benzer şekilde Sofia ve Cruz (2017), sporcuların sportif faaliyetler esnasındaki öfke ve saldırganlık gibi anti-sosyal davranışlarının sportif başarı düzeyine göre farklılık göstermediğini belirtmişlerdir. Kişisel performansları ile zorlukların üstesinden gelmeye çalışan sporcuların anti-sosyal davranışları daha azdır (Boardley ve Kavussanu, 2010; Sage ve Kavussanu, 2007).

Sonuç ve Öneriler

Araştırmamızın sonucunda öğrenci altyapı sporcularının ahlaki karar alma ve sporda ahlaktan uzaklaşma tutumları olumlu düzeydedir. Ferdi sporlarla uğraşan sporcuların, kadın sporcuların ve ortaokul-lisede öğrenim gören öğrenci sporcuların tutumları daha olumludur. 6 yıldan daha az spor yapanların ahlaki karar alma tutumları daha iyi iken, ahlaktan uzaklaşma boyutunda fark bulunamamıştır. Sportif başarı durumuna göre tutumlarda farklılığa rastlanmamıştır. Araştırma sonuçlarından hareketle takım sporcularına fair play konusunda destek olunması önerilebilir.



Investigation of Young Athletes' Attitudes towards Moral Decision Making and Distancing from Moral Values

*Murat Kangalgil**
*Ahmet Temel***
*Tevfik Emre****
*Tuğbay İnan*****

Purpose

Sport affects not only those who do sports but also the people who watch it. A positive or wrong behavior seen in sports fields reaches large masses with communication tools. In our age, the effect of this situation has expanded with the effect of social media. In order to contribute to the development of a healthy society, the moral attitudes of athletes should be good. In this connection, the current study was conducted to determine young athletes' attitudes towards moral decision-making and distancing from moral values.

Method

In this study, the relational survey model, one of the quantitative research methods, was used. The relational survey model is an economic model that determines the nature of the change between many variables and is used to recognize the relationships in large sample groups (Can, 2019, p. 9; Karasar, 2017, p. 114). The sample group was chosen by using the simple random sampling method. As a result, a total of 870 young athletes were included in the study. Of the participating athletes, 516 are male and

* Assoc. Dr., Dokuz Eylül University, Faculty of Sport Sciences, murat.kangalgil@deu.edu.tr , ORCID: 0000-0002-7480-199X

** Dr., Ministry of National Education, Eskiil 75. Yil Anatolian High School, dr.ahmettemel@gmail.com, ORCID:0000-0001-9215-6106

*** Niğde Ömer Halisdemir University, Faculty of Sport Sciences, temre42@hotmail.com ,ORCID: 0000-0002-1129-779X

**** Assoc. Dr., Dokuz Eylül University, Faculty of Sport Sciences, tugbay.inan@deu.edu.tr ,ORCID: 0000-0002-3573-8086

354 are female; 162 are middle school students, 397 are high school students and 311 are university students and 567 are engaged in individual sports and 303 are engaged in team sports. "The Scale of Moral Decision-Making Attitudes among Young Athletes" and "The Scale of Distancing from Moral Values in Sports-Short Form" were used as data collection tools. Descriptive statistics and MANOVA techniques were used in the analysis of the data, and .05 significance level was taken into account in the interpretation of the data.

Results

It was observed that the attitudes of the participating athletes towards moral decision-making are at a good level ($\bar{x}=4.17$) and their attitudes towards distancing from moral values are at a low level ($\bar{x}=2.81$). The attitude scores of the athletes engaged in individual sports are better than those of the athletes engaged in team sports. The attitude scores of the female athletes are better than those of the male athletes in terms of both moral decision making and distancing from moral values in sports. In the moral decision-making dimension, the scores of the middle school athletes and high school athletes are better than those of the university athletes. In the distancing from moral values dimension, the scores of the middle school athletes are better than those of the high school and university athletes. In the moral decision-making dimension, the scores of those who do sports for less than 3 years and those who do sports between 3 and 5 years are significantly higher than those who do sports over 6 years. No significant difference was found in the dimension of distancing from moral values in sports depending on the length of doing sports.

Discussion

Arslan (2018) examined the moral decision-making status of bocce and darts athletes in his study and obtained positive findings. Satman (2018) found that the moral decision-making scores of students who do sports and those who do not do sports at secondary school level are generally at a good level. Contrary to these studies, in the study conducted by Doğru (2019), the moral decision-making scores of athletes studying at secondary school level were found to be low.

When the literature is examined, it is seen that there are studies confirming that moral decision-making attitudes are in favor of those who engage in individual sports (Gürpınar, 2014b; Özbek and Nalbant, 2016). According to Boardley and Kavussanu (2011), when an immoral decision is taken by the team in sports, the individual responsibility that the athlete perceives decreases. Thus, in the code of "dissolution of responsibility", the athlete does not feel a responsibility since he/she ascribes his/her own action to other team members, and distancing from moral values increases.

In the current study, it was found that the female athletes' attitudes towards moral decision-making and distancing from moral values in sports are better than those of the male athletes. In the relevant literature, there are different results reported in this regard. For example, it was reported that female athletes have good moral decision-making attitudes (Gürpınar, 2014b; Özbek and Nalbant, 2016) and it was also reported that male athletes have good moral decision-making attitudes (Atalay, 2016; Büyükelhan et al., 2020; Çağlayan, 2017; Doğru, 2019). On the other, hand Arslan (2018) reported that gender is not a variable influential on the attitudes of athletes.

In the current study, it was seen that as the level of education increases, the distancing from moral values also increases. When the literature is examined, it is seen the moral decision-making attitudes of athletes are good at the secondary school level (Gürpınar, 2014b; Büyükelhan et al., 2019), yet, there are some studies reporting that they are better at upper levels (Altın and Özсарı, 2017; Atalay, 2016; Sivrikaya and Sivrikaya, 2020). On the other hand, some studies argue that grade level is not a variable influential on the attitudes of athletes (Arslan, 2018; Özbek and Nalbant, 2016).

In the literature, different results have been reached in the dimension of moral decision making depending on the length of doing sports, and a consensus has not been achieved. Similar results are found in the literature in the dimension of distancing from moral values in sports. The general belief is that there is no relationship between the length of doing sports and distancing from moral values (Çavdar, 2019; Shields et al., 2015).

Sofia and Cruz (2017) stated that anti-social behaviors of athletes such as anger and aggression during sports activities do not vary depending on their sportive success level. Anti-social behaviors of athletes who try to overcome difficulties with their personal performances are less (Boardley and Kavussanu, 2010; Sage and Kavussanu, 2007).

Conclusion

As a result of the study, it can be said that the moral decision-making attitudes of the participating athletes are at a good level and their attitudes towards distancing from moral values in sports are at a low level. The attitudes of the athletes who are engaged in individual sports, who are female and who are middle school and high school students are more positive. While the moral decision-making attitudes of those who do sports for less than 6 years are better, there is no difference in the dimension of distancing from moral values depending on the length of service. No difference was found in attitudes according to sportive success.

Kaynakça/References

- Akoğlu, H. E., Ayyıldız, E., & Sunay, H. (2019). *Uluslararası spor organizasyonlarına katılan sporcuların sporda ahlaktan uzaklaşma ve sportmenlik davranışlarının incelenmesi*. II. Dünya Spor Bilimleri Araştırmaları Kongresi, 21-24, Manisa, Türkiye.
- Albouza, Y., D'Arripe-Longueville, F., & Corrion, K. (2017). Role of resistive self-regulatory efficacy and moral disengagement in the relationship between values and aggressiveness in athletes. *International Journal of Behavioral Research and Psychology*, 5(1), 209-217. <http://dx.doi.org/10.19070/2332-3000-1700037>
- Altın, M., & Özсарı, A. (2017). Sporcu eğitim merkezlerinde yatılı olarak eğitim gören sporcuların ahlaki karar alma tutumları. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*, 3(1), 133-145. <https://dergipark.org.tr/pub/intjcss/issue/30960/337225>
- Altun, M., & Güvendi, B. (2019). Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersi sportmenlik davranışlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(18), 2224-2240. <https://doi.org/10.26466/opus.570922>
- Altun, M., Tunçel, M., & Güvendi, B. (2018). *Spor Bilimleri Fakültesinde okuyan öğrencilerin ahlaktan uzaklaşma düzeyleri*. 2. Uluslararası Multidisiplinler Çalışmaları Kongresi, 20-28, Adana, Türkiye.
- Arslan, B. (2018). *Türkiye'deki bocce ve dart sporcularının ahlaki karar alma tutumlarının incelenmesi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Bartın Üniversitesi.

- Atalay, A. (2016). Türkiye'de üniversitelerde eğitim gören öğrenci-sporcuların ahlaki karar alma tutumları. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(31), 53-66. <https://doi.org/10.16992/ASOS.1331>
- Bandura, A. (1991). Social cognitive theory of moral thought and action. In W. M. Kurtines & J.L. Gewirtz (Eds.), *Handbook of moral behavior and development: Volume 1: Theory* (pp. 45-103). Psychology Press, NY: Taylor and Francis.
- Boardley, I. D., & Kavussanu, M. (2007). Development and validation of the moral disengagement in sport scale. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 29(5), 608-628. <https://doi.org/10.1123/jsep.29.5.608>
- Boardley, I. D., & Kavussanu, M. (2011). Moral disengagement in sport. *International Review of Sport and Exercise Psychology*, 4(2), 93-108. <https://doi.org/10.1080/1750984X.2011.570361>
- Boardley, I. D., & Kavussanu, M. (2010). Effects of goal orientation and perceived value of toughness on antisocial behavior in soccer: The mediating role of moral disengagement. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 32(2), 176-192. <https://doi.org/10.1123/jsep.32.2.176>
- Büyükelhan, E., Özdilek, Ç., Kaya, T., & Öztürk, Y. (2019). Bazı değişkenlere göre öğrenci sporcuların ahlaki karar alma tutumlarının incelenmesi. *Sportre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 17(4), 172-180. <https://doi.org/10.33689/sportre.579557>
- Bureau, J. S., Vallerand R. J., Ntoumanis, N., & Lafreniere, M. A. K. (2012). On passion and moral behaviour in achievement settings; the mediating role of pride. *Motiv Emot*, 37(1), 121-133. <https://doi.org/10.1007/s11031-012-9292-7>
- Can A. (2019). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi*. 8. Baskı, Pegem Akademi. <https://doi.org/10.14527/9786053644484>
- Çağlayan, A. Özbar, N., Türkmen, N., & Öztürk, Y. (2017). Spor Bilimleri Fakültesi ve Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin ahlaki karar alma tutumlarının incelenmesi. *Uluslararası Hakemli Psikiyatri ve Psikoloji Araştırmaları Dergisi*, 10, Sonbahar Kış, 20-42. <https://doi.org/10.17360/UHPPD.2017.3.8>
- Çavdar, G. (2019). *Kadın futbolcuların sportmenlik yönelimleri ve sporda ahlaktan uzaklaşma mekanizmalarının farklı değişkenlere göre değerlendirilmesi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Trabzon Üniversitesi.
- Çavdar, S. (2018). *Lise öğrencilerinin öfke kontrolleri, saldırganlık eğilimleri ve tolerans düzeylerinin spora katılım açısından değerlendirilmesi* [Yayınlanmamış doktora tezi]. Trabzon Üniversitesi.
- Doğru, M. (2019). *Spor yapan ve yapmayan ortaokul öğrencilerinin benlik algısının ahlaki karar alma tutumlarına etkisinin incelenmesi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Balıkesir Üniversitesi.
- GSB (2018). Sporcu sayıları. <https://shgm.gsb.gov.tr/Sayfalar/175/105/Istatistikler>
- Gürpınar, B. (2014a). Altyapı sporlarında ahlaki karar alma tutumları ölçeğinin Türk kültürüne uyarlanması: Bir Türk örnekleminde geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 39(176), 405-412. <https://doi.org/10.15390/EB.2014.3643>
- Gürpınar, B. (2014b). Sporcu ortaokul ve lise öğrencilerinin spora ait değişkenler açısından ahlaki karar alma tutumları. *Eğitim ve Bilim*, 39(176), 413-424. <https://doi.org/10.15390/EB.2014.3645>
- Gürpınar, B. (2015). Sporda ahlaktan uzaklaşma ölçeği kısa formunun Türk kültürüne uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Sportre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 13(1), 57-64. https://doi.org/10.1501/Sporm_0000000269
- Güvendi, B., & Keskin, B. (2020). Sporcuların antrenörlerinden algıladıkları etik dışı davranış algısına göre saldırganlık ve öfke davranışlarının incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 5(2), 134-145. <https://doi.org/10.31680/gaunjs.718565>
- Güvendi, B., Güçlü, M., Güvendi, Y., & Türksoy Işım, A. (2019). *Türkiye şampiyonasına katılan yıldız güreş kız sporcuların spor karakter yapıları ile ahlaki karar alma tutumları*. II. International Physical Education, Sport, Recreation and Dance Congress. 20-21 Nisan, Antalya, Türkiye.
- Hodge, K., & Gucciardi, D. F. (2015). Antisocial and prosocial behavior in sport: The role of motivational climate, basic psychological needs, and moral disengagement. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 37(3), 257-273. <https://doi.org/10.1123/jsep.2014-0225>
- Hodge, K., Hargreaves, E. A., Gerrard, D., & Lonsdale, C. (2013). Psychological mechanisms underlying doping attitudes in sport: Motivation and moral disengagement. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 35(4), 419-432. <https://doi.org/10.1123/jsep.35.4.419>

- Jang, C. Y. (2013): *Development and validation of the sport character scale* [Unpublished doctorate thesis]. The University of Utah. <https://collections.lib.utah.edu/details?id=195958>
- Jones, B. D., Woodman, T., Barlow, M., & Roberts, R. (2017). The darker side of personality: Narcissism predicts moral disengagement and antisocial behavior in sport. *The Sport Psychologist*, 31(2), 109-116. <https://doi.org/10.1123/tsp.2016-0007>
- Karagün, E., & Çağlayan, Ç. (2014). Sporcuların şiddete maruz kalma durumları ile öfke düzeylerinin değerlendirilmesi. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 28, 113-127. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kosbed/issue/25691/271133>
- Karasar, N. (2017). *Bilimsel irade algı çerçevesi ile bilimsel araştırma yöntemi*. 32. Baskı. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kuter, F. Ö., & Kuter, M. (2012). Beden eğitimi ve spor yoluyla değerler eğitimi. *Journal of Education and Humanities: Theory and Practice*, 3(6), 75-94. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/eibd/issue/22679/242186>
- Lickona, T. (1996). Eleven principles of effective character education. *Journal of Moral Education*, 25(1), 93-100. <https://doi.org/10.1080/0305724960250110>
- Lucidi, F., Grano, C., Leone, L., Lombardo, C., & Pesce, C. (2004). Determinants of the intention to use do in substances: An empirical contribution in a sample Italian adolescents. *International Journal of Sport Psychology*, 35(2), 133-148. <https://psycnet.apa.org/record/2004-17520-004>
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (2018). *Ortaokul beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı*. <https://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=324>
- NASPE. (2005). *Moving into the future, national standarts for physical education*. McGraw-Hill Higher Education.
- Özbek, O., & Nalbant, U. (2016). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki genç sporcuların ahlaki karar alma tutumları. 14. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi. 1-4 Kasım, Antalya, Türkiye.
- Sage, L., & Kavussanu, M. (2007). Multiple goal orientations as predictors of moral behavior in youth soccer. *The Sport Psychologist*, 21(4), 417-437. <https://core.ac.uk/download/pdf/185445213.pdf>
- Sarı, İ., & Deryahanoğlu, G. (2019). Sporcularda ahlaktan uzaklaşmanın güdüsel iklim ve sporcuların önem verdikleri özellikler ile ilişkisi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 17(4), 91-104. <https://doi.org/10.33689/spormetre.536451>
- Sarı, İ., & Köleli, N. (2020). Antrenör kaynaklı destekleyici ve kısıtlayıcı güdüsel iklimin sporcuların tükenmişlik ve ahlaki karar alma tutumları ile ilişkisi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 31(2), 69-82. <https://doi.org/10.17644/sbd.537450>
- Satman, M. C. (2018). Ortaokul öğrencilerinin duygusal zeka düzeyleri ile sporda ahlaki karar alma tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 15(1), 635-645. <https://doi.org/10.14687/jhs.v15i1.5095>
- Sezen, G., & Yıldırım, İ. (2007). Beden eğitimi öğretmenlerinin futbolda fair play'e ilişkin olumlu ve olumsuz davranışlara yaklaşımlarının incelenmesi. *Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi*, 2(1), 14-22. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sybt/issue/11434/136508>
- Shields, D. L., Funk, C. D., & Bredemeier, B. L. (2015). Predictors of moral disengagement in sport. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 37, 646-658. <https://doi.org/10.1123/jsep.2015-0110>
- Sivrikaya, M., & Sivrikaya, A. (2020). Gelişim ligi futbolcularının ahlaki karar alma tutumlarının incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(2), 26-45. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/inubesy/issue/56772/706114>
- Sofia, R., & Cruz, J. F. A. (2017). Unveiling anger and aggression in sports: The effects of type of sport, competitive category and success level. *Revista de Psicologia del Deporte*, 26(2), 21-28. <https://psycnet.apa.org/record/2017-54245-002>
- Stanger, N., Kavussanu, M., Boardley, I. D., & Ring, C. (2013). The influence of moral disengagement and negative emotion on antisocial sport behavior. *Sport, Exercise, and Performance Psychology*, 2(2), 117-129. <https://doi.org/10.1037/a0030585>
- Şeker, İ., & Uslu, T. (2020). Spor yapan ve spor yapmayan üniversite öğrencilerinin sosyal beceri, saldırganlık ve spor ahlaki düzeylerinin incelenmesi: Harran Üniversitesi Örneği. *Spor Eğitim Dergisi*, 4(2), 172-189. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/seder/issue/54136/740226>
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2015). Çok değişkenli istatistiklerin kullanımı. 6. Basımdan Çeviri. (Çeviri Editörü: Mustafa Baloğlu). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Tanrıverdi, H. (2012). Spor ahlakı ve şiddet. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(8), 1071-1093. https://doi.org/10.9761/JASSS_361

- Tavşancıl, E. (2018). *Tutumların ölçülmesi ve spss ile veri analizi*. 6. Basım. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Temel, A., Emre, T., & Emre, R. (2021). Futbol antrenörlerinin ahlaki karar alma tutumlarının incelenmesi. *Turkish Studies*, 16(2), 757-771. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.49990>
- Tsai, E., & Fung L. (2005). Sportspersonship in youth basketball and volleyball players athletic insight. *The Online Journal of Sport Psychology*, 7(2), 37-46. <https://typeset.io/explore/papers/sportspersonship-in-youth-basketball-and-volleyball-players-13ba09oq11>
- Tsai, J. J., Wang, CH., & Lo H. J. (2014). Locus of control, moral disengagement in sport, and rule transgression of athletes. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 42(1), 59-68. <https://doi.org/10.2224/sbp.2014.42.1.59>
- Turan, S. (2020). Okul sporlarına katılan ortaöğretim öğrencilerinin sporda ahlaktan uzaklaşma durumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Spor Eğitim Dergisi*, 4(1), 8-19. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/seder/issue/52104/649354>
- Türksoy Işım, A. T., Güvendi, B., & Toros, T. (2019). Amatör lig futbolcularında sporda ahlaktan uzaklaşma, güdüsel iklim ve karar verme. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 5(1), 54-62. <https://doi.org/10.24289/ijsser.483295>



Copyright © 2023 T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı
http://genclikarastirmalari.gsb.gov.tr/
Gençlik Araştırmaları Dergisi • Nisan 2023 • 11(29) • 30-49

ISSN 2791-8157
Başvuru | 1 Haziran 2022
Kabul | 13 Aralık 2022

İNCELEME / ARAŞTIRMA

Üniversite Öğrencilerinin Gençlik Liderlik Özellikleri ile Sosyal - Duygusal Yetkinlikleri Arasındaki İlişki*

Şükran Bingöl**

Veysel Okçu***

Öz

Bu çalışmanın gayesi, üniversitesine devam eden öğrencilerin gençlik liderlik özellikleri ile sosyal-duygusal yetkinlikleri arasında bir ilişki olup olmadığını belirlemektir. İlişkisel tarama modeli kullanılarak yapılan araştırmada, veri toplama aracı olarak “Gençlik Liderlik Özellikleri” ve “Sosyal Duygusal Yetkinlik” ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada, üniversite öğrencilerinin genel olarak gençlik liderlik özelliklerine “sıklıkla”, sosyal duygusal yetkinliklerine ise “yüksek” düzeyde sahip oldukları belirlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, üniversite öğrencilerinin gençlik liderlik özellikleri ile sosyal-duygusal yetkinlikleri arasında pozitif yönlü ve yüksek düzeyde ilişki olduğu saptanmıştır. Ayrıca öğrencilerin gençlik liderlik özellikleri ile sosyal-duygusal yetkinliğinin anlatımcılık ve uyumluluk alt boyutları arasında ise pozitif yönlü ve yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Regresyon analiz sonucunda ise üniversite öğrencilerinin gençlik liderlik özelliklerinin sosyal duygusal-yetkinlik düzeylerini anlamlı bir şekilde yordadığı tespit edilmiştir. Genel olarak üniversite öğrencilerinin gençlik liderlik özellikleri öğrencilerin sosyal-duygusal yetkinlik düzeylerine ait toplam varyansın %61’ini açıkladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Liderlik, Gençlik Liderlik, Sosyal-Duygusal Yetkinlik, Üniversite Öğrencileri, Siirt.

* Bu çalışma, Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Doç. Dr. Veysel Okçu’nun danışmanlığında yürütülen ve Şükran Bingöl’ün hazırladığı Yüksek Lisans tezine dayalı olarak hazırlanmıştır.

** MEB, Öğretmen, Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi, tekinbingolsukran@gmail.com, ORCID:0000-0001-9789-7253

*** Doç. Dr., Siirt Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Siirt. veysel.okcu56@gmail.com, ORCID: 0000-0003-3807-506X

Abstract

The purpose of the current study is to determine whether there is a relationship between youth leadership characteristics and social emotional competences of students attending university. The “Youth Leadership Traits” and “Social Emotional Competence” scales were used as data collection tools. The study employed the survey model. As a result of the study, it was determined on the basis of the perceptions of the university students that they have the youth leadership characteristics “often” and social-emotional competencies at “high” level. It was also determined that there is a positive, high and significant correlation between the youth leadership characteristics and social emotional competences of the students attending the university. In addition, it was determined that there is a positive, high and significant correlation between the youth leadership characteristics of the students and the compatibility and expressiveness sub-dimensions of their social emotional competences. As a result of the regression analysis, it was determined that the youth leadership characteristics of the university students in general significantly predict their social emotional competency levels. In general, it was concluded that 61% of the variance in the social emotional competences of the university students is explained by their youth leadership characteristics.

Keywords: Leadership, Youth Leadership, Social Emotional Competence, University Students, Siirt.

Giriş

Günümüz dünyasındaki hızlı değişim ve dönüşüm karşısında gençler, hem kişisel hem de toplumsal sorunlarla uğraşmak durumunda kalmaktadır. Gençlerin kişisel ve toplumsal sorunlarla baş edebilmesi için girişken olma, sorumluluk alma, güven duyma, sağlıklı karar alabilme, gruba öndelik yapma, iletişim kurabilme ve problem çözebilme vb. birçok özelliklere sahip olması gerekir. Dolayısıyla da bu gibi zorlukların üstesinden gelebilmek ve daha güvenli bir gelecek inşa edebilmek için gençlerinde kendilerini keşfetmesi, yönetmesi ve liderlik kapasitelerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda gençlerin liderlik kapasitesini geliştirmek için gençlik liderlik özelliklerinin tespit edilmesi ve geliştirilmesi önem arz etmektedir.

Gençlik, özünde etkin sosyal bir olgu ve süreçtir. Hem içinde bulunduğu sosyo-kültürel koşullarla şekillenen hem de aynı toplumu değiştirip dönüştürebilmek kuvvetine sahip bir toplumsal kesittir (Güner, 2016, s. 6). İnsan hayatının en önemli ve en kritik evrelerinden biri gençliktir. Genç nesillerin kendilerini ve çevrelerini tanıyan, analitik düşünen, bir vizyon sahibi olan, oto kontrolü edinmiş nitelikli bireyler olmaları beklenmektedir (Cansoy, 2015). Özetle, hayatın tüm dönemlerinde derin etkileri olacak olan sosyal, kültürel, psikolojik ve biyolojik ve diğer yönlerden toplumsal şekillenmeye ve gelişmeye yönelindiği bir çağdır (Cafoğlu ve Okçu, 2013).

Gençlik liderliği, dinî kurumlarda veya birtakım kuruluşlarda yol gösteren ve liderlik yapan kişiler anlamında kullanılmasına karşın genellikle gençleri lider olarak tanımlayan biçimde kullanılmaktadır (Kosutic, 2010, s. 33). Yapılan araştırmalarda, gençlik liderlik özellikleri sıklıkla şöyle ifade edilmektedir: Gençler mücadele azmine sahip olmalı ve bir amaç edinebilmelidir, çevresinde güvenilir bir kişi olarak algılanmalı, karşılaştığı sorunları çözebilme kabiliyetine sahip olmalı, karar almada yetenekli olmalı,

iletişim kurabilmeye oldukça başarılı olmalı, grup içinde uyumlu olmalı ve sorumluluk almaktan kaçınmamalıdır (Cansoy, 2015). Gençlik liderliği, gençlerin etkili ve verimli olmasına, sosyal olay ve olgular üzerinde mantıklı ve rasyonel etki yapabilmelerine atıfta bulunur (Drum, 1988, s. 5).

Günlük hayatta insanlar arasındaki rahat etkileşimin kurulması bireysel farklılıklar ile ilgili bir konudur. Bazı insanlar sosyal konular karşısında daha yetkin iken, bazıları ise daha az yetkindir. Bireyler arasında bu tür farklılıkları anlamak için bilişsel ve duygulanımla ilgili süreçlerin sosyal davranışlara ne gibi etkisinin olduğu ortaya konması önem arz etmektedir. Sosyal-duygusal yetkinlik kavramı tam olarak söz konusu durumu anlamaya yardımcı olan bir kavramdır (McBrien ve ark., 2018). Sosyal-duygusal yetkinlik, toplumsal konulara uyum sağlamaya yardım eden ve bireysel farklılıkları tanımlayan bir yapıdır. Sosyal-duygusal yetkinliğin hem etkileşimleri yönetme yeteneği hem de bu etkileşimlerden memnun kalmayı sağlayan yönleri mevcuttur. Sosyal-duygusal yetkinlik, bireylerin toplumsal ilişkilerini yönlendiren ve sosyal davranışlara dönüştürülmesiyle ilgilidir. Sosyal-duygusal yetkinliği yüksek olan bireyler muhtemelen sosyal-duygusal yetkinliği düşük olan bireylerden daha iyi etkileşimde bulunurlar (Bruni, 2020).

Yapılan literatür taramasında, öğrencilerin sosyal-duygusal yetkinlikleri akranlar arası ilişkiler ve öğretmen öğrenci ilişkileri de dahil olmak üzere kişilerarası ilişkileri olumlu yönde etkilediğine dair bulgulara ulaşılmıştır. Sosyal-duygusal olarak yetkin olan öğrenciler, başarılı bir şekilde duygularını kontrol edebilir ve yönlendirebilirler. Öfke kontrolünü sağlayarak, kendileri ve arkadaşları arasındaki görüş farklılıklarını uzlaştırmaya yardımcı olurlar. Böylece akran ilişkilerini karşılıklı olarak sürdürmelerine ve daha sağlıklı bir yapıya kavuşmasına imkân sağlamış olurlar (Asher, Parker ve Walker, 1998). Ayrıca, öğrencilerin sosyal-duygusal yetkinlikleri, akran ilişkileri ve öğretmen-öğrenci ilişkileri yoluyla akademik performansı da dolaylı olarak olumlu yönde etkileyebilmektedir (Zins ve ark., 2004; Delay ve ark., 2016). Yapılan birçok çalışmada ise, sosyal-duygusal yetkinliği yüksek olan öğrencilerin, özellikle de dezavantajlı öğrencilerin (Baker, 1999; Reyes ve ark., 2000) sağlıklı gelişimine katkıda bulunulabileceği ortaya konulmuştur (Durlak ve ark., 2011; Jones ve ark., 2017).

Öğrencilerin başta karar verme becerileri olmak üzere öz farkındalıkları, öz yönetim biçimleri, sosyal farkındalıkları ve sosyal ilişkilere yönelik becerileri genel olarak sosyal-duygusal yetkinliklerini geliştirmeyi amaçlamaktadır (DePaoli ve ark., 2017). Uzun vadede, sosyal-duygusal yetkinliği yüksek olan öğrencilerin sorumlu vatandaşlar olma, kariyerlerinde başarılı olma, olumlu ilişkilere ve daha iyi zihinsel sağlığa sahip olma olasılığı daha yüksektir (Greenberg ve ark., 2017). Genel olarak, öğrencilerin sosyal-duygusal yetkinliklerinin yüksek olması onların okulda, kariyer yapmada ve hayatta daha başarılı olmalarına yardımcı olabilir.

Türkiye’de yapılan gençlik araştırmaları, daha çok problem merkezlidir. Söz konusu çalışmalar, betimleme ve bir durumu ortaya koyan araştırmalar biçimindedir. Gençlik liderliği, gençlerin daha çok toplumsal açıdan gelişmeye, bireyler arası etkileşimine, toplumsal farkındalığına ve toplumsal yeteneklerinin geliştirilmesine odaklanmaktadır (Day, 2000; akt. Erpalabıyık, 2018). Dolayısıyla da, güçlü ve etkili bir gençlik liderinin sosyal duygusal açıdan da yetkin olması gerekir. Nitekim Dempster,

Stevens ve Keffe (2011, s. 6), sosyal ilişkilerde liderlik özelliklerini ortaya koyabilmek ancak sosyal yetkinlik düzeyinin yüksek olması ile mümkün olabileceğini vurgulamaktadır.

Türkiye’de ise üniversite öğrencileriyle ilgili farklı alanlarda yapılmış birçok çalışmalara rastlanmaktadır. Ancak literatür de gençlik liderliği ile ilgili yeterli düzeyde araştırmaların yapıldığı söylenemez. İlköğretim ve ve Ortaöğretim öğrencilerinin liderlik özelliklerine yönelik olarak yapılan çalışmaların (Avcı, 2009; Birol, 2005; Cansoy, 2015; Çelik ve Sünbül, 2008; Durmuş, 2011; Güneş, 2010; Ogurlu, 2012; Parlar ve ark., 2017; Tüysüz, 2007) çok az olduğu gözlenmektedir. Türkiye’de üniversite öğrencileri üzerinde gençlik liderlik özellikleri ile ilgili olarak yapılan çalışmaların ise (Akdemir, 2007; Bayturan, 1995; Bülbül, 2019; Erpalabıyık, 2018; Okçu ve ark., 2017; Özmutlu, 2008; Parlar, 2014; Saylık ve Anık, 2021; Soyünen, 2002; Tokmak, 2020) yine sınırlı sayıda olması dikkat çekmektedir. Benzer şekilde yapılan literatür taramasında çocukların ve gençlerin sosyal-duygusal yetkinlikleriyle ilgili olarak (Arslan Yalçın, 2009; Ay, 2019; Bozkurt, 2016; Koçyiğit ve ark., 2015; Ural ve ark., 2015; Öneren Şendil, 2010) birçok araştırmanın yapıldığı görülmektedir. Gençlik liderliği ve sosyal-duygusal yetkinlik ile ilgili alanda ortaya konulan çalışmalar incelendiğinde, gençlik liderliği ile farklı değişkenlerin ilişkilendirildiği görülmektedir. Ancak, literatürde gençlerin gençlik liderlik özellikleri ile sosyal-duygusal yetkinlik düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik herhangi bir araştırmaya rastlanılmamıştır.

Turan (2013, s. 12) hiçbir genci dışarıda bırakmadan hangi özelliklerle onların yetiştirilmesi gerektiği noktasında yoğun çaba harcanması gerektiğini vurgulamaktadır. Nitekim Ngai, Chaung, Ngai ve To’da (2012) gençlerin liderlik özelliklerinin saptanması, gençleri geleceğin liderleri olarak hazırlanmalarına, toplumun değişimi ve gelişmesi için olumlu yönde katkıda bulunmalarına imkân sağlayacaktır. Yapılan bu araştırmada, üniversitede öğrenim gören öğrencilerin gençlik liderlik özelliklerinin belirlenmesi ve bu liderlik özelliklerinin gençlerin sosyal-duygusal yetkinlik düzeyleri arasında anlamlı ve olumlu bir etkisinin olabileceği öngörülmektedir. Dolayısıyla da yapılan araştırmayla, literatüre katkı sağlanması hedeflenmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, üniversitede eğitim gören öğrencilerin gençlik liderlik özellikleri ile sosyal-duygusal yetkinlikleri arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Bu nedenle aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Üniversite öğrencilerinin gençlik liderlik özellikleri ne düzeydedir?
2. Üniversite öğrencilerinin gençlik liderlik özellikleri cinsiyet ve yaş değişkenlerine göre anlamlı bir fark oluşturmakta mıdır?
3. Üniversite öğrencilerinin sosyal-duygusal yetkinlikleri ne düzeydedir?
4. Üniversite öğrencilerinin sosyal-duygusal yetkinlikleri cinsiyet ve yaş değişkenleri bağlamında aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmakta mıdır?
5. Üniversitede eğitim gören öğrencilerin gençlik liderlik özellikleri ile sosyal-duygusal yetkinlikleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
6. Üniversitede eğitim gören öğrencilerin gençlik liderlik özellikleri sosyal-duygusal yetkinliklerini anlamlı bir şekilde yordamakta mıdır?

Kavramsal Çerçeve

Gençlik Liderlik ve Özellikleri

Liderlik genel olarak yetişkinlerle ilişkilendirilse de, gençlik ve liderlik arasındaki bağlantı son yıllarda artmaktadır (Libby, Sedonaen ve Bliss, 2006). Kouzes ve Posner (2012), liderliğin cinsiyet veya yaşa bakılmaksızın herkes tarafından öğrenilebileceğini ve yapılabileceğini belirtmiştir. Nelson (2010) ise 10 yaşında liderlik kabiliyeti gösteren gençlerin liderlik için gerekli olan becerileri öğrenmeye bilişsel olarak hazır olduklarını iddia etmiştir ve liderlik yeteneğini “bir çocuğun sahip olması gereken odak nokta” olarak ifade etmiştir. Gençlik liderlik özellikleri çerçevesinde aşağıdaki özelliklerin genel anlamda öne çıktığı görülmektedir.

Mücadele Azmi ve Amaç Edinme: Lider kişi ne istediğini bilir, amaçlarından daha fazlasını gerçekleştirmeye çalışır. Karşılaşılan zorluklara göğüs gerer ve pes etmez, ideallerine ulaşmak için gayret gösterir, amacına ulaşmak adına her zaman çalışır ve geleceğe umutla bakar (Bennis, 2009; Northouse, 2010).

İletişim Kurabilme Becerisi: Lider kişi her durumda gereken iletişim kanalını kurabilmesi gerekir. Bunun için kolay ve anlaşılır bir biçimde konuşabilmeli, dikkatli bir dinleyici olmalı, iyi bir yazar olmalı, görüşmelerden ve toplantılardan kaçmamalı, karşısındakine hoşgörülü davranmalı onunla empati kurabilmelidir (Adair, 2011, s. 1). Diğer insanların düşüncelerine saygılı olmalı ve başkalarıyla birlikte karar verebilmelidir.

Grup Becerilerine Sahip Olma: Gençlik liderliğinde, liderin üyesi grubu doğru yönetebilmesi, grup içinde planlamalar yapabilmesi, sorumluluktan kaçmaması, hem kendisi hem başkasının mücadele azmini artırması, grubun ortak amaçlarını belirleyebilmesi oldukça önemlidir (Adair, 2011, s. 221). Liderlik rolünü üstlenen kişi amaçları belirleyerek grubu ortak bir vizyonda buluşturabilmelidir. Öte yandan grubun başarı ve selameti için liderin çatışmaları çözmesi ve bütün grup üyelerine saygılı davranması gerekir (Richardson ve Feldhusen, 1986; akt. Meyer, 1995, s. 20).

Güven Duyma ve Güvenilir Olma: Liderin güvenilir birisi olması ve güven duyması karakterinin sağlamlığını gösterir (Adair, 2003; Northouse, 2010; Yukl, 2010). Liderin çevresindekilerle doğru iletişim kurması için güven duyması önemli bir vasıftır. Lider grubu doğru yönetebilme adına diğerlerine yardım etmeli, onların sıkıntılarının üstesinden gelmelerine yardımcı olmalı, yeri geldiğinde onları sabırla dinlemeli ve güveni esas alan bir ilişki ortamı sağlamalıdır (Derks ve ark., 2014).

Karar Verme Yeteneği: Lider amaçları doğru belirlemeli, amaca ulaşabilmek adına gereken bilileri toplayabilmeli, farklı yolları ortaya koyabilmeli, faaliyete bulunma ve değerlendirmede geri durmamalı (Adair, 2011, s. 29).

Sorun Çözme Yetenekleri: Karşılaşılan sorunun doğru tanımı, sorunu çözme adına gereken bilginin belirlenmesi ve çözüm yollarının sunulması sorunun aşılması liderden beklenen özelliklerdir (OECD, 2014).

Sorumlu Davranma: Grubun başarı için liderin sorumluluk duygusuna sahip olması gerekir. Lider kişi toplumsal sorunlara karşı duyarlıdır, yaşadığı toplumun menfaatleri için gayretli davranır, öteki insanlara saygılıdır, sorumluluklarını bilir (Dugan ve Komives, 2007).

Genç kuşakların gelişimlerinin olumlu yönde olması için gençlerde geliştirilmesi gereken vasıflarından ilki, liderlik özelliğidir (Turan ve Cansoy, 2015, s. 3). Batı toplumlarında gençlik liderliği bilhassa gençlik hizmet sahalarında önemli görülmekte ve günümüzde bir meslek olarak değerlendirilmektedir (Bayturan, 1995). Amirianzadeh (2012), liderlik gelişim programlarının öğrencilerdeki bilgi, yetenek, davranış düzeyinin ilerletilmesi adına büyük yararlarının olduğunu belirtir. Gençlik liderliğinde özgüven, öz farkındalık, bireysel gelişim, çok kültürlülüğü kavrama, liderlik yetenekleri, sosyal ilişkiler kurabilme ve öz değerlendirme vurgulanır. Gençlik liderliğini üstlenen kişi genç kuşaklarını ruhsal vaziyetini kontrol etmeli gençlerin güçlü ve eksik taraflarını ortaya çıkarmasına yardımcı olmalıdır. Lider demokratik ilişkiler geliştirerek grubun üyelerine eşit ve adil yaklaşmalıdır. Demokratik ahlakın bütün grup üyeleri tarafından kabul edilmesine hizmet etmelidir (Bayturan,1995, s. 45-46).

Öğrencilerin Gençlik Liderlik Özellikleri ile Sosyal-Duygusal Yetkinlikleri Arasındaki İlişki

Gençlik liderlik özelliklerinin ne olduğu ve bunların gençlere nasıl kazandırılacağı son derece önemlidir. Nitekim geleceğe yön verecek olan gençlerin bugünden lider olarak yetiştirilmesi için birtakım vasıflara sahip olması gerekmektedir. Bu vasıfların temelinde sorumluluk, mücadele isteği, karar verebilme, etkili iletişim kurabilme, güven duyma ve grup becerilerine sahip olma gibi nitelikler yer almaktadır. Ngai ve arkadaşlarına (2012) göre gençlerin liderlik özelliklerinin belirlenmesi ve bu yönde özelliklerinin geliştirilmesi, gençleri geleceğin liderleri olarak yetiştirmelerini sağlayacak, toplumsal gelişme ve değişimlere katkıda bulunacaktır. Gençlerin kitlelere yön verebilmesi için gençlik liderlik özelliklerini iyice özümsemesi gerekmektedir. Çünkü gençler yarının geleceğidir. Hazırlıksız olan ve geleceğe hazırlanamayan çoğu genç, kendi liderlik potansiyellerine ulaşamayabilir (Conner ve Strobel, 2007).

Gençlerin lider olabilmelerinde sosyal ve bilişsel kabiliyetler önem arz etmektedir. Gençlerin ortak hedef ve vizyon doğrultusunda çalışması ve gençlerin önderlik etmesi gençlik liderliğinin odaklandığı başlıca konulardır (Redmond ve Dolan, 2014, s. 3). Gençlerin bu gibi nitelikleri; kendini yönetebilme, başkalarına liderlik etme ve onları yönlendirme, sorumluluklar üstlenme, yeni ve farklı fikirlerle saygılı olma, orjinal düşünceler üretme gibi birçok sosyal sorumluluk alanlarını kapsamaktadır (CMU, 2004). Sosyal-duygusal yetkinlik ise, toplumsal konulara uyum sağlamaya yardım eden ve bireysel farklılıkları tanımlayan bir yapıdır. Sosyal-duygusal yetkinliğin hem etkileşimleri yönetme yeteneği hem de bu etkileşimlerden memnun kalmayı sağlayan yönleri mevcuttur (Bruni, 2020). Sosyal-duygusal yetkinlik bireyin kendini yeterli ve etkili görmesi açısından son derece önemli bir kavramdır. Topluma kolayca adapte olabilme, kendini özgürce ifade edebilme, etkili bir iletişim kurabilmenin temelinde sosyal ve duygusal olarak yetkin olmak gelmektedir. Gençlerin sosyal-duygusal olarak yetkin olup geleceğin liderleri olabilmesi son derece önem arz etmektedir.

Genel anlamda araştırmacılar sosyal duygusal yetkinliği toplumsal ilişkilerdeki başarı, arkadaşlık gibi dış unsurlara ve kişinin sahip olduğu birtakım yeteneklere göre muhtelif biçimlerde ele almaktadırlar (Rose Krasnor, 1997). Sosyal yetkinlik inancı, kişinin yeni dostluklar kurmasına ve toplumsal bağ oluşturma kapasitesine yönelik bir olguyu ifade etmektedir (Wei ve ark., 2005).

Sosyal yetkinlik inancı, kişinin yeni dostluklar kurmasına ve toplumsal bağ oluşturma kapasitesine yönelik bir kavram olarak tanımlanmıştır (Wei ve ark., 2005). Genel anlamda araştırmacılar sosyal duygusal yetkinliği, toplumsal ilişkilerdeki başarı ve arkadaşlık gibi dış unsurlara ve kişinin sahip olduğu birtakım yeteneklere göre muhtelif biçimlerde ele almaktadırlar (Rose Krasnor, 1997). Duygusal kabiliyet, sosyal yetkinlik için ihtiyaç duyulan diğer bir öğedir (Çorbacı Oruç, 2008). Parrott (2001), hislerin toplumsal olduğundan bahseder ve hislerin büyük bir kısmının dış dünya ile kurulan etkileşim yoluyla meydana getirildiğini ifade eder (akt. Koçyiğit, Sezer ve Yılmaz, 2015:210). Sosyal-duygusal yetkinliğin en önemli alt boyutlarından biri duygusal zekâdır. Duygusal zekâ, liderlik başta olmak üzere birçok bilimsel araştırmanın yapıldığı bir konudur. Ortaya konulan çalışmalarda kişinin duygusal zekâ seviyesiyle liderlerin tesiri ve başarısı arasında güçlü ve olumlu bir bağın olduğu tespit edilmiştir (Bardzil ve Slaski, 2003, akt. Delice ve Günbeyi, 2013). Duygusal zekâsı yüksek olan liderler, kendi duygularını yönetebildikleri gibi takipçilerinin de duygularını yönetebilirler.

Gençlerin öncelikle geliştirilmesi gereken vasıfların başında, liderlik özelliği gelmektedir (Turan ve Cansoy, 2015, s. 3). Gençlik liderliği, gençlerin grup birlikteliği, sorumlu davranma ve vizyon edinme gibi niteliklerini kapsar (Edelman ve ark., 2004, s. 4). Sosyal-duygusal yetkinlik ise en genel anlamıyla toplumsal ilişkilerde başarı, dostluk gibi çevresel işaretlere ve kişilerin sahip oldukları bazı yeteneklere göre muhtelif biçimlerde ele alınmaktadır (Rose Krasnor, 1997). Her iki değişkenin ortak bileşenleri ise bireyin kendine olan inancı, etkili iletişim becerisi ve sosyal ilişkilerin iyi yürütülmesi olduğu söylenebilir. Dolayısıyla da hem gençlik liderliğinin hem de sosyal duygusal yetkinlik kavramlarının ortak noktada buluşabildiği ifade edilebilir.

Özetle, yapılan bu çalışmada gençlik liderliği ile sosyal duygusal-yetkinlik arasında olumlu açıdan anlamlı bir ilişki olduğunu öngörülmektedir. Öte yandan sosyal duygusal yönden yetkin olan bir gencin, liderlik yönünden de etkili olabileceği varsayılmaktadır. Üniversite öğrencileri üzerimde birçok araştırma gerçekleştirilmesine karşın, gençlerin liderlik özellikleri hakkında Türkiye'de yeterli sayıda araştırmanın yapılmadığı gözlenmektedir. Ayrıca üniversitede eğitim gören öğrencilerin gençlik liderlik özellikleriyle sosyal-duygusal yetkinlikleri arasındaki ilişki ile ilgili literatürde gerçekleştirilen herhangi bir araştırmaya da rastlanılmamıştır.

Yöntem

Desen

Bu çalışmada, üniversite öğrencilerinin gençlik liderlik özellikleri ile sosyal duygusal yetkinlikleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlandığı için ilişkisel tarama modeli tercih edilmiştir (Karasar, 2007, s. 81).

Araştırmanın Evreni

2019-2020 eğitim-öğretim yılında Siirt Üniversitesinde lisans düzeyinde eğitim veren 6 fakülte'deki 6656 üniversite öğrencisi, bu araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Bunlar sırasıyla; Eğitim Fakültesinde 1870, Fen-Edebiyat Fakültesinde 1377, İlahiyat Fakültesinde 1261, Sağlık Bilimleri Fakültesinde 1150, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde 607 ve Veterinerlik Fakültesinde ise 391 öğrenci lisans eğitimi yapmaktadır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın lisans eğitimi alan tüm öğrenciler üzerinde yapılması hedeflendiği için Covid 19 pandemi süreci nedeniyle Google Forms aracılığı ile evreninde bulunan öğrencilere ulaşılabileceği öngörülmüş ve bu nedenle de araştırmada örneklem alma yoluna gidilmemiştir. Bu doğrultuda yapılan araştırmada, Siirt Üniversitesi Rektörlüğünden gerekli izinler alındıktan sonra öğrencilere ölçek formlar uygulanmıştır. Google forms aracılığıyla oluşturulan ölçekler öğrencilere okul Whatsapp grupları aracılığıyla iletilmiş ve 713 veri değerlendirmeye alınmıştır. Araştırmada elektronik ortamda toplanan 740 adet ölçekten 27 adedinin peşi sıra aynı madde güçlüğü işaretlenen ölçeklerin yönergeye uygun olmamasından ötürü analize tabi tutulmamış olup, analizler 713 öğrenciden dönen veri seti üzerinden gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evren ve çalışma grubuna ilişkin fakülte'deki toplam öğrenci sayıları aşağıdaki Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Araştırmanın evren ve çalışma grubunu oluşturan fakülte'deki toplam öğrenci sayıları

Fakülte	Evren	Çalışma Grubu
Eğitim	1870	234
Fen Edebiyat	1377	173
İlahiyat	1261	76
Sağlık Bilimleri	1150	135
İİBF	607	57
Veterinerlik	391	38
Toplam	6656	713

Tablo 1'de görüldüğü üzere, Siirt Üniversitesinin Eğitim Fakültesinden 234, Fen Edebiyat Fakültesinden 173, Sağlık Bilimleri Fakültesinden 135, İlahiyat Fakültesinden 76, İktisadi ve İdari Bilimler fakültesinden 57 ve Veterinerlik Fakültesinden 38 olmak üzere toplam 713 lisans öğrencisi araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Evrenin yaklaşık %11'inden (713 üniversite öğrencisi) veri elde edilerek analizler yapılmıştır. Üniversite öğrencilerinin kişisel bilgileri aşağıdaki Tablo 2'de gösterilmektedir.

Tablo 2. Araştırmaya katılan öğrencilerin kişisel özellikleri

		N	%
Cinsiyet	Kadın	497	69.7
	Erkek	216	30.3
	Toplam	713	100.0
Yaş	18-19 arası	160	22.4
	20-21 arası	252	35.3
	22-23 arası	166	23.3
	24 ve üstü	135	18.9
	Toplam	713	100.0
Fakülte	Eğitim	234	32.8
	Fen Edebiyat	173	24.3
	Sağlık Bilimleri	135	18.9
	İlahiyat	76	10.7
	İktisat ve İdari Bilimler	57	8.0
	Veterinerlik	38	5.3
	Toplam	713	100.0

Yukarıdaki Tablo 2 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin 497'si (%69,7) kadın, 216'sı (%30,3) ise erkeklerden oluşmaktadır. Genel olarak araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun kadın öğrencilerden oluştuğunu görmekteyiz. Üniversite öğrencilerinin 160'ı "18-19" (%22,4) yaş arası, 252'si "20-21" (%35,3) yaş arası, 166'sı "22-23"(%23,3) yaş arası, 135'i 24 yaş ve üstü (%18,9) olduğunu görmekteyiz. Öğrencilerin çoğunun "20-21" yaş aralığında olduğunu söyleyebiliriz. Öğrencilerin 234'ü Eğitim Fakültesi (%32,8), 173'ü Fen Edebiyat Fakültesi(%24,3), 135'i Sağlık Bilimleri Fakültesi (%18,9), 76'sı İlahiyat Fakültesi (%10,7), 57'si İktisat ve İdari Bilimler Fakültesi (% 8,0) ve 38'i Veterinerlik Fakültesinde (%5,3) öğrenim görmektedir. Araştırma grubundaki öğrencilerin en fazla eğitim fakültesinden en az da ise veterinerlik fakültesinden olduğu göze çarpmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın gerçekleştirilmesinde öncelikle üniversitede eğitim gören öğrencilere uygulanması amacıyla iki ölçme aracı kullanılmıştır. Bunlardan birincisi Cansoy'un (2015) geliştirdiği "Gençlik Liderlik Özellikleri Ölçeği"dir. Söz konusu ölçme aracı beşli Likert tipinde, 40 maddeden ve 7 alt boyuttan meydana gelmektedir. 7 faktörlü bir yapıya sahip olan ölçeğin açıkladığı toplam varyans % 51.06'dır (Cansoy, 2015, s. 65-74).

İkincisi ise Sosyal-Duygusal Yetkinlik Ölçeği'dir (SDYÖ). McBrien ve arkadaşları (2018) tarafından geliştirilen ölçek Ay (2019) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek beşli Likert tipindedir ve 25 maddeden meydana gelmektedir. Sosyal Duygusal Yetkinlik Ölçeği ise, uyumluluk ve anlatımcılık

olmak üzere iki alt boyutu ölçmektedir. Ölçeğin bu alt boyutları ise uyumluluk 16 ve anlatımcılık ise 9 maddeden oluşmaktadır.

Yapılan bu çalışmada ise, verilerin güvenilirliğine ilişkin yapılan Cronbach's alpha güvenilirlik analiz sonuçları aşağıdaki Tablo 3'te gösterilmektedir.

Tablo 3. Ölçeklere İlişkin Betimsel İstatistikler

Alt Boyutlar	Madde Sayısı	Cronbach's Alpha Güvenirlik Katsayısı
Mücadele isteği ve hedef koyma	7	.82
İletişim kurabilme	7	.84
Grup becerileri	7	.85
Güven duyma ve güvenilir olma	6	.71
Karar verme becerileri	4	.84
Problem çözme becerileri	4	.84
Mesuliyet ve sorumluluk	5	.72
Gençlik Liderlik Ölçeği	40	.93
Uyumluluk	16	.90
Anlatımcılık	9	.81
Sosyal-Duygusal Yetkinlik Ölçeği	25	.93

Tablo 3'te görüldüğü gibi, ölçeklerin boyutları ve ölçek toplamlarına ilişkin Cronbach's Alpha güvenilirlik katsayıları. 71 ile. 93 arasında değerler almaktadır. Bu durumda ölçeklerin ve ölçek alt boyutlarının yeterli güvenilirlikte olduğu anlaşılmaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma kapsamında kullanılmasına karar verilen ölçeklerin uygulanabilmesi için Siirt Üniversitesi Etik Kurulundan gerekli izin alınmıştır. Onay ve izin işlemlerinden sonra ölçekler, ülkemizde Covid-19 pandemi süreci nedeniyle Google Form üzerinden oluşturulmuştur. Uygulanan veriler araştırmacı tarafından incelenerek özensiz ve dikkatsiz doldurulduğu düşünülen formlar ayıklandıktan sonra geriye kalan 713 veri üzerinde analizler yapılmıştır. Araştırma kapsamında toplanan veriler SPSS 22 programında analiz edilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde betimsel istatistiklerden, t-testi, ANOVA testi ve LSD testinden, ayrıca korelasyon ve regresyon analizler tekniklerinden yararlanılarak hesaplamalar yapılmıştır.

Araştırmada, öncelikle grupların normal dağılımını için çarpıklık (Skewness)-basıklık (Kurtosis) analiz sonuçlarına bakılmış ve gençlik liderlik ölçeğinin çarpıklık (Skewness) değeri “.834” basıklık (Kurtosis) değeri ise “1.440”, sosyal duygusal yetkinlik ölçeğinin çarpıklık (Skewness) değeri “1.023” basıklık (Kurtosis) değeri ise “2.015” olarak tespit edilmiştir.

Bulgular

Üniversite Öğrencilerinin Gençlik Liderlik Özelliklerine ve Sosyal Duygusal Yetkinlik Düzeylerine İlişkin Bulgular

Aşağıdaki Tablo 4'te üniversite öğrencilerinin gençlik liderlik özellikleri ve sosyal-duygusal yetkinlerine yönelik yapılan analiz sonuçları sunulmuştur.

Tablo 4. Üniversite öğrencilerinin gençlik liderlik özellikleri ve sosyal-duygusal yetkinleri ilişkin betimsel istatistikler (N=713)

Boyut	\bar{x}	Ss	Algı Düzeyi
Mücadele İsteği ve Hedef Koyma	4.11	.48	Sıklıkla
İletişim Kurabilme	4.04	.68	Sıklıkla
Grup Becerileri	3.75	.73	Sıklıkla
Güven Duyma ve Güvenilir Olma	4.22	.63	Her zaman
Karar Verme Becerileri	4.18	.57	Sıklıkla
Problem Çözme Becerileri	4.26	.69	Her zaman
Mesuliyet ve Sorumluluk	4.28	.61	Her zaman
Gençlik Liderlik (Toplam)	4.19	.62	Sıklıkla
Uyumluluk	4.01	.59	Genellikle
Anlatımcılık	4.01	.64	Genellikle
Sosyal-Duygusal Yetkinlik (Toplam)	4.01	.61	Genellikle

Araştırma sonucunda genel olarak üniversite öğrencilerinin gençlik liderlik özelliklerine ($\bar{x}=4.19$) “iyi/sıklıkla” düzeyde sahip oldukları belirlenmiştir. Alt boyutlar incelendiğinde ise, en yüksek değere “mesuliyet ve sorumluluk alma” ($\bar{x}=4.28$) ve en düşük değere ise “grup becerileri” ($\bar{x}=3.75$) alt boyutlarında gerçekleştiği, “karar verme becerileri ile mücadele isteği ve hedef koyma” alt boyutlarının “sıklıkla” diğer bir deyişle “iyi düzeyde” olduğu, “mesuliyet ve sorumluluk”, “problem çözme becerileri ve “güven duyma ve güvenilir olma” alt boyutlarının ise “çok iyi düzeyde” olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgulardan hareketle genel olarak üniversite öğrencilerinin iyi düzeyde gençlik liderlik özelliklerine sahip oldukları saptanmıştır. Bu bulgu gençlerin iyi ancak daha da geliştirilmesi gereken bir liderlik becerilerine ihtiyaçlarının olduğunu göstermektedir.

Üniversiteye devam eden öğrencilerin genel olarak sosyal duygusal yetkinlik düzeylerinin olumlu ve yüksek düzeyde olduğu ($\bar{x}=4.01$) tespit edilmiştir. Sosyal-duygusal yetkinliğin alt boyutları incelendiğinde ise benzer şekilde “uyumluluk” ve “anlatımcılık” alt boyutlarının da aynı değerlere sahip olduğu tespit edilmiştir. Buna göre genel olarak gençlerin kendilerini sosyal-duygusal yönden yeterli düzeyde algıladıkları söylenebilir. Bu sonuç anlamlı ve memnuniyet verici olarak değerlendirilebilir.

Üniversite Öğrencilerinin Gençlik Liderlik Özellikleri ile Sosyal-Duygusal Yetkinliklerinin Cinsiyete Göre İncelenmesi

Üniversite öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre gençlik liderlik özellikleri ve sosyal-duygusal yetkinlik düzeylerine ait yapılan analiz sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 5. Cinsiyete göre her iki değişkene ilişkin elde edilen t-Testi sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	N	\bar{x}	Ss	t	Sd	p																																																																																																																				
Mücadele İsteği ve Hedef Koyma	Kadın	497	4.03	.67	-.537	711	.59																																																																																																																				
	Erkek	216	4.06	.69				İletişim Kurabilme	Kadın	497	3.74	.72	-.291	711	.77	Erkek	216	3.76	.77	Grup Becerileri	Kadın	497	4.23	.61	.881	711	.37	Erkek	216	4.19	.68	Güven Duyma ve Güvenilir Olma	Kadın	497	4.21	.53	2.040	711	.02*	Erkek	216	4.11	.66	Karar Verme Becerileri	Kadın	497	4.28	.68	.924	711	.35	Erkek	216	4.23	.72	Problem Çözme Becerileri	Kadın	497	4.30	.61	.858	711	.39	Erkek	216	4.25	.61	Mesuliyet ve Sorumluluk	Kadın	497	4.20	.62	.461	711	.64	Erkek	216	4.17	.63	Gençlik Liderlik Ölçeği (Toplam)	Kadın	497	4.12	.46	.711	711	.47	Erkek	216	4.09	.51	Uyumluluk	Kadın	497	4.04	.63	2,124	711	.03	Erkek	216	3.93	.67	Anlatımcılık	Kadın	497	4.02	.59	,553	711	.59	Erkek	216	3.99	.66	Sosyal-Duygusal Yetkinlik	Kadın	497	4.02	.57	1,133	711	.25
İletişim Kurabilme	Kadın	497	3.74	.72	-.291	711	.77																																																																																																																				
	Erkek	216	3.76	.77				Grup Becerileri	Kadın	497	4.23	.61	.881	711	.37	Erkek	216	4.19	.68	Güven Duyma ve Güvenilir Olma	Kadın	497	4.21	.53	2.040	711	.02*	Erkek	216	4.11	.66	Karar Verme Becerileri	Kadın	497	4.28	.68	.924	711	.35	Erkek	216	4.23	.72	Problem Çözme Becerileri	Kadın	497	4.30	.61	.858	711	.39	Erkek	216	4.25	.61	Mesuliyet ve Sorumluluk	Kadın	497	4.20	.62	.461	711	.64	Erkek	216	4.17	.63	Gençlik Liderlik Ölçeği (Toplam)	Kadın	497	4.12	.46	.711	711	.47	Erkek	216	4.09	.51	Uyumluluk	Kadın	497	4.04	.63	2,124	711	.03	Erkek	216	3.93	.67	Anlatımcılık	Kadın	497	4.02	.59	,553	711	.59	Erkek	216	3.99	.66	Sosyal-Duygusal Yetkinlik	Kadın	497	4.02	.57	1,133	711	.25	Erkek	216	3.97	.64								
Grup Becerileri	Kadın	497	4.23	.61	.881	711	.37																																																																																																																				
	Erkek	216	4.19	.68				Güven Duyma ve Güvenilir Olma	Kadın	497	4.21	.53	2.040	711	.02*	Erkek	216	4.11	.66	Karar Verme Becerileri	Kadın	497	4.28	.68	.924	711	.35	Erkek	216	4.23	.72	Problem Çözme Becerileri	Kadın	497	4.30	.61	.858	711	.39	Erkek	216	4.25	.61	Mesuliyet ve Sorumluluk	Kadın	497	4.20	.62	.461	711	.64	Erkek	216	4.17	.63	Gençlik Liderlik Ölçeği (Toplam)	Kadın	497	4.12	.46	.711	711	.47	Erkek	216	4.09	.51	Uyumluluk	Kadın	497	4.04	.63	2,124	711	.03	Erkek	216	3.93	.67	Anlatımcılık	Kadın	497	4.02	.59	,553	711	.59	Erkek	216	3.99	.66	Sosyal-Duygusal Yetkinlik	Kadın	497	4.02	.57	1,133	711	.25	Erkek	216	3.97	.64																				
Güven Duyma ve Güvenilir Olma	Kadın	497	4.21	.53	2.040	711	.02*																																																																																																																				
	Erkek	216	4.11	.66				Karar Verme Becerileri	Kadın	497	4.28	.68	.924	711	.35	Erkek	216	4.23	.72	Problem Çözme Becerileri	Kadın	497	4.30	.61	.858	711	.39	Erkek	216	4.25	.61	Mesuliyet ve Sorumluluk	Kadın	497	4.20	.62	.461	711	.64	Erkek	216	4.17	.63	Gençlik Liderlik Ölçeği (Toplam)	Kadın	497	4.12	.46	.711	711	.47	Erkek	216	4.09	.51	Uyumluluk	Kadın	497	4.04	.63	2,124	711	.03	Erkek	216	3.93	.67	Anlatımcılık	Kadın	497	4.02	.59	,553	711	.59	Erkek	216	3.99	.66	Sosyal-Duygusal Yetkinlik	Kadın	497	4.02	.57	1,133	711	.25	Erkek	216	3.97	.64																																
Karar Verme Becerileri	Kadın	497	4.28	.68	.924	711	.35																																																																																																																				
	Erkek	216	4.23	.72				Problem Çözme Becerileri	Kadın	497	4.30	.61	.858	711	.39	Erkek	216	4.25	.61	Mesuliyet ve Sorumluluk	Kadın	497	4.20	.62	.461	711	.64	Erkek	216	4.17	.63	Gençlik Liderlik Ölçeği (Toplam)	Kadın	497	4.12	.46	.711	711	.47	Erkek	216	4.09	.51	Uyumluluk	Kadın	497	4.04	.63	2,124	711	.03	Erkek	216	3.93	.67	Anlatımcılık	Kadın	497	4.02	.59	,553	711	.59	Erkek	216	3.99	.66	Sosyal-Duygusal Yetkinlik	Kadın	497	4.02	.57	1,133	711	.25	Erkek	216	3.97	.64																																												
Problem Çözme Becerileri	Kadın	497	4.30	.61	.858	711	.39																																																																																																																				
	Erkek	216	4.25	.61				Mesuliyet ve Sorumluluk	Kadın	497	4.20	.62	.461	711	.64	Erkek	216	4.17	.63	Gençlik Liderlik Ölçeği (Toplam)	Kadın	497	4.12	.46	.711	711	.47	Erkek	216	4.09	.51	Uyumluluk	Kadın	497	4.04	.63	2,124	711	.03	Erkek	216	3.93	.67	Anlatımcılık	Kadın	497	4.02	.59	,553	711	.59	Erkek	216	3.99	.66	Sosyal-Duygusal Yetkinlik	Kadın	497	4.02	.57	1,133	711	.25	Erkek	216	3.97	.64																																																								
Mesuliyet ve Sorumluluk	Kadın	497	4.20	.62	.461	711	.64																																																																																																																				
	Erkek	216	4.17	.63				Gençlik Liderlik Ölçeği (Toplam)	Kadın	497	4.12	.46	.711	711	.47	Erkek	216	4.09	.51	Uyumluluk	Kadın	497	4.04	.63	2,124	711	.03	Erkek	216	3.93	.67	Anlatımcılık	Kadın	497	4.02	.59	,553	711	.59	Erkek	216	3.99	.66	Sosyal-Duygusal Yetkinlik	Kadın	497	4.02	.57	1,133	711	.25	Erkek	216	3.97	.64																																																																				
Gençlik Liderlik Ölçeği (Toplam)	Kadın	497	4.12	.46	.711	711	.47																																																																																																																				
	Erkek	216	4.09	.51				Uyumluluk	Kadın	497	4.04	.63	2,124	711	.03	Erkek	216	3.93	.67	Anlatımcılık	Kadın	497	4.02	.59	,553	711	.59	Erkek	216	3.99	.66	Sosyal-Duygusal Yetkinlik	Kadın	497	4.02	.57	1,133	711	.25	Erkek	216	3.97	.64																																																																																
Uyumluluk	Kadın	497	4.04	.63	2,124	711	.03																																																																																																																				
	Erkek	216	3.93	.67				Anlatımcılık	Kadın	497	4.02	.59	,553	711	.59	Erkek	216	3.99	.66	Sosyal-Duygusal Yetkinlik	Kadın	497	4.02	.57	1,133	711	.25	Erkek	216	3.97	.64																																																																																												
Anlatımcılık	Kadın	497	4.02	.59	,553	711	.59																																																																																																																				
	Erkek	216	3.99	.66				Sosyal-Duygusal Yetkinlik	Kadın	497	4.02	.57	1,133	711	.25	Erkek	216	3.97	.64																																																																																																								
Sosyal-Duygusal Yetkinlik	Kadın	497	4.02	.57	1,133	711	.25																																																																																																																				
	Erkek	216	3.97	.64																																																																																																																							

(*p < .05)

Tablo 5'te görüldüğü üzere kadın ($\bar{x}=4.12$) ve erkek ($\bar{x}=4.09$) öğrencilerin ortalama puanları arasında anlamlı bir farklılık gözükmemektedir. Gençlik liderlik özelliklerinin alt boyutları cinsiyete göre incelendiğinde ise “Güven Duyma ve Güvenilir Olma” alt boyutunda kadın ($\bar{x}=4.21$) erkek ($\bar{x}=4.11$) öğrenci grupları arasında kadın öğrenciler lehine anlamlı bir farklılaşmanın olduğu ve bu alt boyutta kadın öğrencilerin aritmetik ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Buna göre, kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre gençlik liderliğinin “güven duyma ve güvenilir olma” alt boyutundaki özelliklere daha iyi düzeyde sahip oldukları söylenebilir. Gençlik liderlik özelliklerinin “grup becerileri” kadın ($\bar{x}=4.23$) erkek ($\bar{x}=4.19$), “karar verme becerileri” kadın ($\bar{x}=4.28$) erkek ($\bar{x}=4.23$), “problem çözme becerileri” kadın ($\bar{x}=4.30$) erkek ($\bar{x}=4.25$), “sorumluluk” kadın ($\bar{x}=4.20$) erkek ($\bar{x}=4.17$) “mücadele isteği ve hedef koyma” kadın ($\bar{x}=4.03$) erkek ($\bar{x}=4.06$), “iletişim kurabilme” kadın ($\bar{x}=3.74$) erkek ($\bar{x}=3.76$) alt boyutlarında cinsiyete göre öğrenci grupları arasında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır.

Üniversite öğrencilerinin cinsiyete göre sosyal duygusal yetkinlik düzeyleri genel olarak kadın ($\bar{x}=4.02$) ve erkek ($\bar{x}=3.97$) öğrencilerin algıları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Sosyal-duygusal yetkinlik ölçeğinin “Uyumluluk” alt boyutunda cinsiyete göre kadın ($\bar{x}=4.04$) ve erkek ($\bar{x}=3.93$) öğrencilerin arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiş ve bu anlamlı farkın ise kadın öğrenciler lehine sonuçlandığı gözlenmiştir. Sosyal-duygusal yetkinliğin “anlatımcılık” alt boyutunda ise cinsiyete göre kadın ($\bar{x}=4.02$) ve erkek ($\bar{x}=3.99$) öğrenciler arasında istatistiksel olarak farklılaşmamaktadır.

Üniversite Öğrencilerinin Gençlik Liderlik Özellikleri ile Sosyal-Duygusal Yetkinlik Değişkenlerinin Yaşa Göre İncelenmesi

Tablo 6. Gençlerin yaşlarına göre gençlik liderlik özellikleri ile sosyal-duygusal yetkinliklerine ilişkin yapılan varyans analiz sonuçları

Boyutlar	Yaş	N	\bar{x}	Ss	sd	F	p	LSD
Mücadele İsteği ve Hedef Koyma	18-19 arası	160	4.05	.59	3 709 712	1.23	.29	
	20-21 arası	252	4.01	.73				
	22-23 arası	166	4.11	.57				
	24 ve üstü	135	3.98	.77				
	Toplam	713	4.04	.67				
İletişim Kurabilme	18-19 arası	160	3.72	.76	3 709 712	1.18	.31	
	20-21 arası	252	3.72	.73				
	22-23 arası	166	3.83	.63				
	24 ve üstü	135	3.70	.79				
	Toplam	713	3.74	.73				

	18-19 arası	160	4.24	.62				
	20-21 arası	252	4.19	.70				
Grup Becerileri	22-23 arası	166	4.24	.58	3 709 712	0.33	.80	
	24 ve üstü	135	4.19	.57				
	Toplam	713	4.21	.63				
	18-19 arası	160	4.20	.52				
Güven Duyma ve Güvenilir Olma	20-21 arası	252	4.17	.62				
	22-23 arası	166	4.23	.58	3 709 712	1.27	.28	
	24 ve üstü	135	4.11	.51				
	Toplam	713	4.18	.57				
Karar Verme Becerileri	18-19 arası	160	4.25	.73				
	20-21 arası	252	4.20	.74				
	22-23 arası	166	4.32	.62	3 709 712	1.08	.35	
	24 ve üstü	135	4.28	.59				
Problem Çözme Becerileri	Toplam	713	4.26	.68				
	18-19 arası	160	4.33	.58				
	20-21 arası	252	4.25	.67				
	22-23 arası	166	4.35	.58	3 709 712	2.06	.10	
Mesuliyet ve Sorumluluk	24 ve üstü	135	4.20	.52				
	Toplam	713	4.28	.66				
	18-19 arası	160	4.14	.64				*24 ve üstü > 18-19 arası
	20-21 arası	252	4.10	.59				*24 ve üstü > 20-21 arası
Gençlik Liderlik Ölçeği	22-23 arası	166	4.21	.50	3 709 712	.12	.01	*24 ve üstü > 22-23 arası
	24 ve üstü	135	4.35	.62				*22-23 arası > 18-19 arası
	Toplam	713	4.18	.60				
	18-19 arası	160	4.11	.45				
Gençlik Liderlik Ölçeği	20-21 arası	252	4.07	.52				
	22-23 arası	166	4.16	.41	3 709 712	.25	.10	--
	24 ve üstü	135	4.08	.46				
	Toplam	713	4.10	.47				

	18-19 arası	160	4.08	.60			
	20-21 arası	252	3.96	.70			
Uyumluluk	22-23 arası	166	4.03	.55	3	1.44	.22
	24 ve üstü	135	3.96	.65	709		
	Toplam	713	4.00	.64	712		
	18-19 arası	160	4.01	.65			
	20-21 arası	252	3.97	.64			
Anlatımcılık	22-23 arası	166	4.07	.50	3	1.02	.38
	24 ve üstü	135	3.97	.60	709		
	Toplam	713	4.00	.61	712		
	18-19 arası	160	4.03	.60			
	20-21 arası	252	3.96	.64			
Sosyal Duygusal Yetkinlik	22-23 arası	166	4.05	.49	3	1.02	.38
	24 ve üstü	135	3.97	.60	709		
	Toplam	713	4.00	.59	712		

*p<.05

Tablo 6 incelendiğinde, yapılan analiz sonucunda gençlik liderlik ölçeğinin sadece “Mesuliyet ve Sorumluluk” alt boyutunda üniversite öğrencilerinin yaş değişkenine göre aralarında anlamlı bir şekilde farklılaştığı ve diğer alt boyutlar arasında ise öğrenci grupları arasında ise anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Bu farklılığın tespit etmek amacıyla LSD testi kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda, gençlik liderliğin “Mesuliyet ve Sorumluluk” alt boyutundaki bu anlamlı farkın 18-19 yaş, 20-21 yaş, 22-23 yaş aralığındaki gruplar ile 24 ve üstü yaş grupları arasında olduğu ve bu anlamlı farklılığın diğer yaş gruplarına kıyasla 24 yaş ve üstü yaş grubunun lehine sonuçlandığı görülmüştür. Ayrıca yapılan analiz sonucunda, 22-23 yaş grubundaki öğrencilerin “Mesuliyet ve Sorumluluk” alt boyutundaki gençlik liderlik özellikleri 18-19 yaş grubundakilere göre aralarında anlamlı bir farkın olduğu ve 22-23 yaş grubundaki öğrencilerin aritmetik ortalamasının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmada, üniversiteye öğrencilerinin sosyal-duygusal yetkinlik düzeylerinin ise yaş değişkenine göre ise öğrenci grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Üniversite Öğrencilerinin Gençlik Liderlik Özellikleri ile Sosyal-Duygusal Yetkinlik Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Ait Analiz Sonuçları

Aşağıdaki Tablo 7’de Üniversite öğrencilerinin gençlik liderlik özellikleri ile sosyal duygusal yetkinlik arasındaki ilişkiye ait bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 7. Gençlik liderlik özellikleri ile sosyal-duygusal yetkinlik arasındaki korelasyon analizine ilişkin bulgular

Boyutlar	Sosyal Duygusal Yetkinlik	Anlatımcılık	Uyumluluk
Gençlik Liderlik Özellikleri	.782**	.695**	.779**
Mücadele İsteği	.496**	.420**	.506**
İletişim Kurabilmek	.688**	.637**	.670**
Grup Becerileri	.629**	.568**	.621**
Güven Duyma	.542**	.495**	.532**
Karar Verme	.534**	.462**	.539*
Problem Çözme	.563**	.480**	.574**
Mesuliyet ve Sorumluluk	.497**	.431**	.501**

* $p < .01$

Yapılan analizlerde, genel olarak üniversite öğrencilerine ilişkin gençlik liderlik özellikleri ile sosyal duygusal yetkinlik düzeyleri ($r=.782$) arasında pozitif yönlü ve yüksek düzeyli bir ilişki ortaya çıkmıştır. Buna ilaveten, öğrencilerin gençlik liderlik özellikleri ile sosyal duygusal yetkinlik düzeylerinin anlatımcılık ($r=.695$) ve uyumluluk ($r=.779$) alt boyutu ile arasında ise pozitif yönlü ve yüksek düzeyli anlamlı ilişki saptanmıştır.

Tablo 7’de görüldüğü üzere, gençlik liderlik özelliklerinin alt boyutları ile sosyal duygusal yetkinlik düzeylerinin geneli ve alt boyutları arasındaki korelasyon analizi incelendiğinde ise gençlik liderlik ve sosyal duygusal yetkinliğin tüm alt boyutları arasında pozitif yönlü ilişkilerin olduğu görülmektedir.

Üniversite Öğrencilerinin Gençlik Liderlik Özelliklerinin Sosyal-Duygusal Yetkinlik Düzeyine Etkisinin Regresyon Analizi ile İncelenmesi

Üniversite öğrencilerinin gençlik liderlik özelliklerinin sosyal-duygusal yetkinlik düzeylerini yordamaya ilişkin yapılan regresyon analizine ait bulgular sırasıyla aşağıdaki Tablo 8’de gösterilmektedir.

Tablo 8. Değişkenlere ait yapılan regresyon analizi sonuçları

Yordayıcı Değişken (Gençlik Liderlik Özellikleri)					
	Değişken	B	β	t	p
Yordanan Değişken	Sabit	.005		.038	.970
Sosyal duygusal yetkinlik (Toplam)					
R=.784, R ² =.61 F(7-705)=1122.225, p=0.00,	Gençlik liderlik Durbin Watson=1.874	.975	.782	33.500	.000

Yukarıda Tablo 8’de görüldüğü gibi, yapılan regresyon analizi sonucunda üniversite öğrencilerinin gençlik liderlik özellikleri ile sosyal duygusal yetkinlik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki ($R=.784$,

$R^2=.61$, $F(4-708)=1122.225$, $p=0.000$ $p \leq 0.01$ olduğu belirlenmiştir. Buna göre, üniversite öğrencilerinin gençlik liderlik özelliklerinin öğrencilerin sosyal duygusal yetkinlik düzeyleri üzerinde anlamlı bir şekilde yordayıcı etkiye sahiptir. Bu sonuca göre üniversite öğrencilerinin gençlik liderlik özelliklerinin katılımcıların sosyal duygusal yetkinlik düzeylerini ($p < 0.01$) anlamlı bir şekilde yordadığı ortaya çıkmıştır. Diğer bir deyişle, üniversiteye devam eden öğrencilerin gençlik liderlik özelliklerine ilişkin algı düzeyleri arttıkça öğrencilerin sosyal duygusal yetkinlik düzeylerinin de artabileceği söylenebilir. Adı geçen değişkenlerle birlikte sosyal duygusal yetkinlik düzeyleri toplam varyansın %61’ni açıklamaktadır. Diğer bir ifade ile araştırmada üniversite öğrencilerinin sosyal duygusal yetkinlik düzeylerinde toplam varyansın %61’i üniversite öğrencilerinin gençlik liderlik özellikleri ile açıklanabileceği, üniversite öğrencilerinin sosyal duygusal yetkinlik düzeylerine ilişkin puanındaki %39’luk değişimin ise diğer değişkenlerle açıklanabileceği tespit edilmiştir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Gençlik Liderliği ve Alt Boyutlarına İlişkin Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmada, üniversite öğrencilerinin genel olarak gençlik liderlik özelliklerine “iyi düzeyde” oldukları belirlenmiştir. Arimetik ortalama puanları incelendiğinde ise öğrencilerin gençlik liderlik özelliklerinin en yüksek değere “Sorumluluk alma” en düşük değere ise “Grup Becerileri” alt boyutlarında sahip oldukları tespit edilmiştir. Siirt Üniversitesi öğrencilerinin, “mücadele isteği ve hedef koyma”, “grup becerileri”, “iletişim kurabilmek”, “karar verme becerileri” alt boyutlarındaki gençlik liderlik özelliklerine “iyi düzeyde”; güven duyma ve güvenilir olma, problem çözme becerileri, “mesuliyet ve sorumluluk” alt boyutlarındaki özelliklere ise “çok iyi düzeyde” sahip oldukları belirlenmiştir. Bulgulardan hareketle genel olarak, araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin gençlik liderlik özelliklerinin “iyi düzeyde” oldukları ancak “çok iyi düzeyde olmadığı da söylenebilir. Bu bulgular Türkiye’de yapılan diğer araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir (Cansoy, 2015; Erpalabıyık, 2018; Okçu ve ark., 2017; Saylık ve Anık, 2021; Tokmak, 2020; Uslu, 2018). Tokmak’ın (2020) yaptığı araştırmaya göre ise, üniversite öğrencilerinin gençlik liderlik özelliklerinin orta seviyede olduğu ve yapılan bu araştırmanın sonucunu desteklemediği görülmektedir. Yukl’a (2010, s. 418) göre, güven duyma ve güvenilir olma özellikleri liderliğin önemli liderlik özelliklerindedir. Yapılan bu araştırmada, Siirt Üniversitesi öğrencilerinin güven duyma ve güvenilir olma özelliklerine “çok iyi düzeyde” sahip olmaları olumlu bir özellik ve gelişme olarak değerlendirilebilir. Ngai ve arkadaşlarına (2012) göre, geleceğin lideri olarak gençleri sağlıklı yarınlara hazırlayabilmek için öncelikle liderlik özelliklerinin tespit edilmesi ve bu özelliklerin nasıl geliştirilmesi gerektiği üzerine düşünülmesi gerekmektedir. Çünkü değişme ve gelişmenin çok hızlı yaşandığı günümüzde, toplumların yarınlarnın mimarında gençler rol alacaktır. Buna ilaveten, liderlikle ilgili literatürde, liderlik özelliklerinin tamamıyla doğuştan kazanılmadığı ve sonradan kazanılabilen bir nitelik olduğu, bireylerin bu potansiyelinin eğitimle de geliştirilebileceği, bireylerin diğerleriyle işbirliği yapabildiği ve kişiler arası etkili iletişim kurmayı da sağladığı belirtilmektedir (Reed ve ark., 2016).

Gençlik Liderlik Özelliklerinin Cinsiyet ve Yaş Değişkenlerine İlişkin Tartışma ve Sonuç

Genel olarak kadın ve erkek üniversite öğrencilerinin ortalama puanlarının birbirine yakın olduğu ve bu gruplar arasında herhangi bir farklılaşmanın olmadığı tespit edilmiştir. Buna göre kadın öğrencilerin gençlik liderlik özellikleri ile erkek öğrencilerin gençlik liderlik özelliklerinin benzer olduğu söylenebilir. Söz konusu bu bulgu, Saylık ve Anık'ın (2021) yaptığı araştırmanın bulguları ile örtüşmekte ancak Çelik ve Sünbül (2008), Durmuş (2011), Cansoy (2015, s. 128), Chan (2000) ve Erpalabıyık ve Okçu'nun (2019) yaptığı araştırmaların bulguları ile örtüşmemektedir. Cinsiyete göre gençlik liderliğinin “güven duyma ve güvenilir olma” alt boyutunda üniversite öğrencilerinin algıları arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve kadın öğrencilerin aritmetik ortalamasının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre, kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre gençlik liderliğinin “güven duyma ve güvenilir olma” alt boyutundaki özelliklere daha iyi düzeyde sahip oldukları söylenebilir. Araştırmada elde edilen bu sonuç, Çelik ve Sünbül'ün (2008) yaptığı araştırma sonucuyla da örtüşmektedir. Gençlik liderlik özelliklerinin tüm alt boyutlarında cinsiyete göre kadın ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Bu sonuç, Saylık ve Anık'ın (2021) yaptığı araştırmanın sonucunu destekler niteliktedir.

Üniversiteye devam eden öğrencilerin yaşlarına göre gençlik liderliğin “mesuliyet ve sorumluluk” alt boyutuna ilişkin algıları arasında anlamlı farklılıkların göze çarpmaktadır. “Mesuliyet ve sorumluluk alma” alt boyutundaki bu farkın 18-19 yaş, 20-21 yaş, 22-23 yaş grubu ile 24 ve üstü yaş grupları arasında anlamlı bir fark olduğu ve bu farkın yaşları 22-23 yaş grubunda olan öğrencilerin aritmetik ortalamasının yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca yapılan analiz sonucunda, 22-23 yaş grubundaki öğrencilerin “Mesuliyet ve Sorumluluk” alt boyutundaki gençlik liderlik özellikleri 18-19 yaş grubundakilere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olduğu ve 22-23 yaş grubundaki öğrencilerin aritmetik ortalamasının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Burada gençlik liderlik özellikleri bağlamında yaşı daha büyük olan gençlerin, üniversite ortamlarının, sosyal ilişkilerin ve yaşantı zenginliğinin etkili olabileceği söylenebilir. Erpalabıyık ve Okçu (2019) yaptığı araştırma sonuçlarıyla örtüşmektedir. Benzer şekilde, Dhuey ve Lipscomb'ın (2008) yaptıkları çalışmada, yaşı büyük olan üniversite öğrencilerinin lider olma potansiyeline daha fazla sahip olduğu belirtilmektedir. Ancak bu bulguların aksine, Cansoy'un (2015, s. 131) yaptığı araştırmada yaş grupları arasında herhangi bir anlamlı fark ortaya çıkmamıştır.

Sosyal-Duygusal Yetkinlik ve Alt Boyutlarına İlişkin Tartışma ve Sonuç

Üniversiteye devam eden öğrencilerin genel olarak sosyal duygusal yetkinlik düzeylerinin “iyi” düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır. Sosyal duygusal yetkinliğin alt boyutları incelendiğinde ise öğrencilerin “uyumluluk” ve “anlatımcılık” alt boyutlarında da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Buna göre gençlerin kendilerini sosyal duygusal olarak yeterli düzeyde gördükleri söylenebilir. Bu sonuç, üniversite öğrencilerinin sosyal-duygusal yetkinlik düzeyleri açısından çok önemli ve memnuniyet verici olarak değerlendirilmektedir. Çelikkaleli'ye (2014) göre insanların çevresindekilerle sürekli bir ilişkide olmaları, sosyal ve duygusal yetkinlik inançlarının gelişmesini sağlamaktadır. Yeni insanlarda tanışabilme, farklı sosyal ortamlarda bulunabilme, toplum önünde konuşabilme, duygularını kontrol edebilme vb. özellikler beraberinde sosyal-duygusal yetkinliklerini pozitif yönde etkilemektedir.

Sosyal-Duygusal Yetkinliklerin Cinsiyet ve Yaş Değişkenlerine İlişkin Tartışma ve Sonuç

Cinsiyet grupları arasında üniversitedeki öğrencilerin sosyal duygusal yetkinlikleri arasında anlamlı bir fark yoktur. Sosyal duygusal yetkinlik ölçeğinin alt boyutları cinsiyete göre incelendiğinde “Uyumluluk” alt boyutunda kadın ve erkek arasında kadın öğrenciler lehine anlamlı bir fark olduğu tespit edilirken, anlatımcılık alt boyutunda ise kadın ve erkek öğrenci grupları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Bu sonuçlardan hareketle araştırmaya katılan kadın öğrencilerin uyumluluk alt boyutunda erkek öğrencilerden sosyal duygusal anlamda daha yetkin olduğunu söylenebilir. Arslan Yalçın'ın (2009) yapmış olduğu çalışmada da kız çocuklarının erkek çocuklarına göre daha yüksek sosyal yetkinlik puanlarına sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Bu durum elde edilen araştırma sonucunu destekler niteliktedir. Yapılan araştırma sonucunda, üniversite öğrencilerinin sosyal-duygusal yetkinlikleri yaş değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık yoktur.

Öğrencilerin Gençlik Liderlik Özellikleri ile Sosyal-Duygusal Yetkinlik Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Tartışma ve Sonuç

Yapılan analiz sonucuna göre genel olarak üniversiteye öğrencilerinin gençlik liderlik özellikleri ile sosyal duygusal yetkinlik düzeyleri arasında pozitif yönlü ilişkiler belirlenmiştir. Buna ilaveten, öğrencilerin gençlik liderlik özellikleri ile anlatımcılık ve uyumluluk alt boyutlarındaki sosyal duygusal yetkinlik düzeyleri arasında da benzer bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Yapılan araştırmada, gençlik liderliğin tüm alt boyutları ile sosyal-duygusal yetkinlik düzeylerinin hem geneli hemde anlatımcılık ve uyumluluk alt boyutları arasında pozitif yönde ve orta düzeyde bir ilişki olduğu saptanmıştır. Yapılan farklı araştırmalarda, üniversite öğrencilerinin gençlik liderlik özellikleri ile benlik saygısı ve özgüvenleri arasında pozitif yönlü (Okçu ve Erpalabıyık, 2019; Okçu ve ark., 2017; Tokmak, 2020) ilişkiler saptanmıştır.

Öğrencilerin Gençlik Liderlik Özellikleri ile Sosyal-Duygusal Yetkinlik Düzeyleri Üzerindeki Etkisine İlişkin Tartışma ve Sonuç

Yapılan regresyon analizi sonucunda, genel olarak üniversite öğrencilerinin gençlik liderlik özellikleri öğrencilerin sosyal duygusal-yetkinlik düzeylerini anlamlı bir şekilde yordadığı tespit edilmiştir. Üniversite öğrencilerinin gençlik liderlik özellikleri öğrencilerin sosyal-duygusal yetkinlik düzeylerine ait toplam varyansın %61'ini açıkladığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçtan hareketle öğrencilerin gençlik liderlik özellikleri geliştikçe sosyal-duygusal yetkinlik düzeyleri de artar. Gençlik liderliğin alt boyutlarından karar verme becerileri değişkeninin anlatımcılık üzerinde anlamlı bir yordayıcı etkisi olmadığı, diğer alt boyutlarına ilişkin değişkenlerin ise anlatımcılık üzerinde ise yordayıcı bir etkiye sahiptir. Başka bir ifadeyle öğrencilerin gençlik liderlik özelliklerine ilişkin algıları arttıkça öğrencilerin sosyal anlatımcılık alt boyutundaki duygusal yetkinliğin de artabileceği söylenebilir. Gençlik liderliğin tüm alt boyutları sosyal duygusal yetkinliğin anlatımcılık alt boyutuna ait varyansın %52'sini açıklamaktadır. Anlatımcılık puanındaki %48'lik değişimin ise diğer değişkenler tarafından açıklanabileceği söylenebilir.

Yapılan regresyon analizi sonucunda gençlik liderliğin alt boyutlarından karar verme becerileri değişkeninin uyumluluk üzerinde anlamlı bir yordayıcı etkisi olmadığı, diğer tüm alt boyutlarla ilgili değişkenlerin ise uyumluluk üzerinde anlamlı bir şekilde yordayıcı etkiye sahip olduğu belirlenmiştir.

Başka bir ifadeyle öğrencilerin gençlik liderlik özelliklerine ilişkin algıları arttıkça öğrencilerin uyumluluk düzeyinin de artabileceği söylenebilir. Gençlik liderliğin tüm alt boyutlarının, sosyal duygusal yetkinliğin uyumluluk alt boyutuna ait varyansın %63'ünü açıklamaktadır.

Sonuç olarak, Siirt Üniversitesi öğrencilerinin gençlik liderlik özelliklerinin ve sosyal-duygusal yetkinliklerinin “iyi/yüksek” düzeyde oldukları, bu iki değişken arasında yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, gençlik liderlik özelliklerinin üniversite öğrencilerinin sosyal duygusal yetkinlik düzeyleri üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Başka bir deyişle üniversite öğrencilerinin gençlik liderlik özellikleri geliştikçe sosyal duygusal yetkinliklerinin de artabileceği söylenebilir. Bu bağlamda üniversiteye devam eden öğrencilerin gençlik liderlik özelliklerini geliştirmeye yönelik gençlik liderlik programlarının hazırlanması ve bu yönde uygulamalara yer verilmesi gerekmektedir.

Öneriler

Üniversite öğrencilerinin gençlik liderlik özellikleri sosyal duygusal yetkinliklerini olumlu yönde etkilemesi ve liderlik özelliklerinin sonradan kazanılan bir beceri olması nedeniyle; bu bağlamda üniversite öğrencilerinin gençlik liderlik özelliklerini/becerilerini geliştirici çeşitli programlar hazırlanabilir ve bu bağlamda seminer, konferanslar vb. etkinlikler düzenlenebilir. Gençlerin liderlik potansiyellerini tanıma ve geliştirme adına Siirt Üniversitesi Rektörlüğü ile İl Milli Eğitim Müdürlüğü arasında bu gibi alanlarda ortak proje çalışmaları yapılabilir. Üniversite de eğitim veren akademisyenlerin üniversite ile ilgili konularda öğrencilerin görüş ve önerilerini alması, onları da sürece dâhil etmesi hem öğrencilerin gençlik liderlik özelliklerinin geliştirilmesine hem de sosyal duygusal yetkinliklerinin artırılmasına katkı sağlayabilir. Üniversite öğrencilerine dönük olarak öncelikle kendi duygularını, özelliklerini, davranışlarını, eğilimlerini ve bunların kendi davranışları üzerindeki etkilerini fark etmelerini sağlamaya yönelik bilinçlendirme çalışmaları bağlamında ulusal ve yerel düzeyde kültürel etkinlikler (sanatsal, sportif vb.) düzenlenebilir. Kitle iletişim araçları ile hazırlanacak kamu spotları vb. düzenlemeler yapılmak suretiyle gençlerin duyarlılıkları artırılabilir. Bu araştırmada, gençlik liderlik özellikleri ile sosyal duygusal yetkinlikleri arasındaki ilişki ele alınmıştır. Sosyal-duygusal yetkinlik ile ilgili diğer örgütsel davranış konuları ile ilişkilendirilerek araştırmalar yapılabilir. Benzer araştırmalar farklı illerdeki üniversitelerde öğrenim gören öğrenciler üzerinde yapılabilir.



The Relationship Between Youth Leadership Characteristics and Social Emotional Competences of University Students

Şükran Bingöl*

Veysel Okçu*

Introduction

In the face of rapid change and transformation in today's world, young people have to deal with both personal and social problems. In order for young people to cope with personal and social problems, they need to have such features as being assertive, taking responsibility, having confidence, making healthy decisions, leading the group, communicating and solving problems, etc. Therefore, in order to overcome such difficulties and build a safer future, young people need to discover themselves and develop their management and leadership capacities. In this context, it is important to identify and develop youth leadership characteristics in order to develop the leadership capacity of young people.

Social-emotional competence is a construct that helps to adapt to social issues and defines individual differences. Social-emotional competence is of great importance in terms of managing interactions in such a way as to yield satisfaction (Bruni, 2020). Social-emotional competence is an extremely important concept for the individual to see himself/herself as competent and effective. Being able to easily adapt to society, expressing oneself freely, and being able to communicate effectively depend on being socially and emotionally competent to a great extent. It is extremely important for young people to be socially-emotionally competent and become leaders of the future. It is important to develop students' social-emotional competences in general, especially their decision-making skills, self-management styles, social awareness and skills in social

* MEB, Teacher, Graduate Student of Siirt University Social Sciences Institute, tekinbingolsukran@gmail.com
ORCID:0000-0001-9789-7253

** Assoc. Dr., Siirt University Faculty of Education, Siirt. veysel.okcu56@gmail.com, ORCID: 0000-0003-3807-506X

interactions (DePaoli et al., 2017). In general, students' high social-emotional competences can help them be more successful in school, careers, and life.

According to Ngai et al. (2012), identifying the leadership characteristics of young people and eliminating the deficiencies in this direction will enable young people to be the leaders of the future, to realize the change in the society and to contribute positively to the welfare in the modern society. In this study, it is predicted that there is a positive and significant relationship between the youth leadership characteristics of university students and their social emotional-competences. On the other hand, it is assumed that a young person who is socially and emotionally competent can also be effective in terms of leadership. Although many studies have been carried out on university students, no research has been found in Turkey on the leadership characteristics and social emotional competences of young people.

Purpose of the study

The purpose of this study is to determine the relationship between youth leadership characteristics and social-emotional competences of university students. In line with this general objective, answers to the following questions will be sought:

1. What are the youth leadership characteristics of university students?
2. Do university students' youth leadership characteristics vary significantly depending on the gender and age variables?
3. What are the social-emotional competences of university students?
4. Do university students' social-emotional competences vary significantly depending on the gender and age variables?
5. Is there a significant relationship between youth leadership characteristics and social-emotional competences of university students?
6. Do the youth leadership characteristics of university students significantly predict their social-emotional competences?

Method

In this study, the relational survey model was used because it was aimed to determine the relationships between youth leadership characteristics and social emotional competences of university students. As a data collection tool, the "Youth Leadership Traits Scale" developed by Cansoy (2015) was used to determine the youth leadership characteristics of university students. In order to determine the social-emotional competence levels of the students, the "Social-Emotional Competence Scale" developed by McBrien et al. (2018) and adapted into Turkish by Ay (2019) was used.

The population of the study consists of a total of 6656 university students studying in 7 faculties at the undergraduate level at Siirt University in the 2019-2020 academic year. No sampling method was used in the study. There are a total of 713 undergraduate students in the sample of the study.

Findings, Conclusion and Suggestions

As a result of the study, it was determined on the basis of the perceptions of the university students that they have the youth leadership characteristics "often" and social-emotional competencies at "high" level. As a result of the correlation analysis, it was determined that there is a positive, high and significant correlation between

the youth leadership characteristics and social emotional competences of the students attending the university. In addition, it was determined that there is a positive, high and significant correlation between the youth leadership characteristics of the students and the compatibility and the expressiveness sub-dimensions of their social emotional competences. In the study, it was determined that the youth leadership characteristics of the university students in general significantly predicted their social emotional competences. In general, it was concluded that 61% of the variance in the social emotional competences of the university students is explained by their youth leadership characteristics. Thus, it can be argued that the youth leadership characteristics of the students attending the university have a positive effect on their social emotional competences. In other words, it can be said that as youth leadership characteristics of university students develop, their social emotional competences can also develop.

As a result of the literature review, it was found that the youth leadership characteristics of the university students and their self-esteem and self-confidence were positive and moderate (Okçu & Erpalabıyık, 2019). It has been determined that there is a moderate relationship between them (Okçu et al., 2017, p. 128).

Since the youth leadership characteristics of university students positively affect their social emotional competences and leadership characteristics are an acquired skill, various platforms, seminars, panels, conferences, etc., aimed at improving the leadership qualities of young people within the university can be organized. In addition, project studies can be carried out to organize such activities between the Rectorate of Siirt University and the Provincial Directorate of National Education in order to recognize and develop the leadership potential of young people. National and local cultural activities (artistic, sportive, etc.) can be organized in the context of awareness-raising activities aimed at making university students realize their own feelings, characteristics, behaviors, tendencies and their effects on their own behaviors.

Kaynakça/References

- Adair, J. (2011). *Decision making and problem solving strategies*. Kogan Page.
- Akdemir, T. (2007). *Kara Harp Okulunda okuyan ve olimpiik spor takımlarında yer alan 4.sınıf öğrencilerle, yer almayan öğrencilerin liderlik özelliklerinin araştırılması*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Amiranzadeh, M. M. (2012). Hexagon theory-student leadership development. *Procedia- Social And Behavioral Sciences*, 31, 333- 339.
- Arslan Yağın, D.(2009). *Turkish validation of the social competence and behavior evaluation scale (scbe-30)* [Unpublished Master Thesis]. Boğaziçi University.
- Asher, S. R., Parker, J. G., and Walker, D. L. (1998). *Distinguishing friendship from acceptance: Implications for intervention and assessment*. Cambridge Uni. Press.
- Avcı A. (2016). Okul müdürlerinin liderlik biçimlerinin eğitim örgütleri açısından etkileri. *FSM İlimi Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 7, 85-108.
- Ay, İ. (2019). *Sosyal Duygusal Yetkinlik Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Çağ Üniversitesi.
- Baker, J. A. (1999). Teacher-student interaction in urban at-risk classrooms: Differential behavior, relationship quality, and student satisfaction with school. *Elementary School Journal*, 100, 57-70.
- Bayturan, A.F. (1995). *Gençin psiko-sosyal gelişimi üzerinde farklı serbest zaman kuruluşlarının etkileri ve gençlik liderinin niteliği* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Bennis, W. (2009). *On becoming a leader*. Perseus Books Group.

- Birol, Z. H. (2005). *Fen lisesi ve sosyal bilimler lisesi öğrencilerinin mükemmeliyetçilik, benlik saygısı, liderlik özelliklerinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Karadeniz Teknik Üniversitesi.
- Bozkurt, E. (2016). *Okul öncesi çocuklarının duyguları anlama becerileri ile sosyal yetkinlik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Bruni, P. T. (2020). *Social-emotional expertise (SEE): Interception, person perception, and granularity*. [Unpublished thesis]. Vanderbilt University.
- Bülbül, A. (2019). *Gençlik ve spor bakanlığı, gençlik liderlerinin "lider yönetici ve gönüllülük" davranışlarının motivasyonel faktörler açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Kocaeli Üniversitesi.
- Cafoğlu, Z. ve Okçu, V. (2013). Gençlik sorunları: Siirt ili örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 43(12), 82-115.
- Cansoy, R. (2015). *Türkiye'de ortaöğretim okullarındaki öğrencilerin gençlik liderlik özelliklerinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.
- Cansoy, R. ve Turan, S. (2016). Gençlik Liderlik Özellikleri Ölçeği: Güvenirlilik ve geçerlik çalışması. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 1(1), 19-39.
- Carney, D. R. and Harrigan J.A. (2003). It takes one to know one: Interpersonal sensitivity is related to accurate assessments of others. *Interpersonal Sensitivity*, 3, 194-200.
- Chan, D. W. (2000). Assessing leadership among chinese secondary students in Hong Kong: The use of the roets rating scale for leadership. *Gifted Child Quarterly*, 44 (2), 115-122.
- Conner, J., and Strobel, K. (2007). Leadership development: An examination of individual and programmatic growth. *Journal of Adolescent Research*, 22(3), 275-297.
- CMU [Central Michigan University]. (2004). Leadership Competency Model. Erişim tarihi: 02 Ekim 2019, Erişim adresi: http://www.chsbs.cmich.edu/leader_model/CompModel/EDUMAIN.htm
- Çelik, C. ve Sünbül, Ö. (2008). Liderlik algılamalarında eğitim ve cinsiyet faktörü: Mersin ilinde bir alan araştırması. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(3), 49-66.
- Çelikkaleli, Ö. (2014). Ergenlerde bilişsel esneklik ile akademik, sosyal ve duygusal yetkinlik inançları arasındaki ilişki. *Eğitim ve Bilim*, 39(176), 347-354.
- Çorbacı Oruç, A. (2008). *6 Yaş çocuklarında sosyal yeterliliğin, akrana ilişkilerinin ve sosyal bilgi işleme sürecinin değerlendirilmesi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ankara Üniversitesi.
- DeLay, D., Zhang, L., Hanish, L. D., Miller, C. F., Fabes, R. A., Martin, C. L., et al. (2016). Peer influence on academic performance: A social network analysis of social-emotional intervention effects. *Prevention Sciences*, 17(8), 903-913.
- Delice, M. ve Günbeyi, M. (2013). Duygusal zekâ ve liderlik ilişkisinin incelenmesi: Polis teşkilatı örneği. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 27(1), 209-239.
- Dempster, N., Stevens, E. and Keeffe, M. (2011). Student and youth leadership: A focused literature review. *Leading and Managing*, 17(2), 1.
- DePaoli, J. L.- Atwell, M. N. and Bridgeland, L. (2017). *Ready to lead: a national principal survey on how social and emotional learning can prepare children and transform schools*. Civic Enterprises and Hart Research Associates for CASEL.
- Dhuey, E., & Lipscomb, S. (2008). What makes a leader? Relative age and high school leadership. *Economics of Education Review*, 27, 173-183.
- Derks, J., Lee, N. C., and Krabbendam, L. (2014). Adolescent trust and trustworthiness: Role of gender and social value orientation. *Journal of Adolescence*, 37, 1379-1386. <https://doi:10.1016/j.adolescence.2014.09.014>
- Dugan, J. P. ve Komives, S. R. (2007). Developing leadership capacity in college students: Findings from a national study. A report from the multi-institutional study of leadership. National Clearinghouse For Leadership Programs. Erişim tarihi: 09 Ağustos 2019, Erişim adresi: <https://static1.squarespace.com/static/5873de271e5b6c645d5b5ac3/t/58d567c32994ca0fee0ed74/1490380770799/2006+MSL+National+Report%5B5686%5D.pdf>
- Durlak, J. A., Weissberg, R. P., Dymnicki, A. B., Taylor, R. D. and Schellinger, K. B. (2011). The impact of enhancing students' social and emotional learning: A meta-analysis of school-based universal interventions. *Child Development*, 82, 405-432.
- Durmuş, Ö. (2011). *İlköğretim ve lise öğrencilerinde görülen liderlik davranışlarının araştırılması* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Çanakkale 18 Mart Üniversitesi.

- Drum, J. (1988). Youth Leadership. Insights into Issues in Education. Stanley Foundation. Muscatine, Iowa. Erişim tarihi: 18 Mayıs 2021, Erişim adresi: <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED314357.pdf>
- Edelman, A., Gill, P., Comerford, K., Larson, M. and Hare, R. (2004). *Youth development and youth leadership: a background paper, Institute for educational leadership*. NCWD. Erişim tarihi: 21 Nisan 2020, Erişim adresi: <http://www.state.nj.us/dcf/documents/behavioral/providers/YouthDevelopment.pdf>
- Erpalabiyık, B. (2018). Üniversite öğrencilerinin gençlik liderlik özellikleri ile benlik saygısı ve özgüven algıları arasındaki ilişkilerin incelenmesi [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Erpalabiyık, B. & Okçu, V. (2019). Üniversite öğrencilerinin gençlik liderlik özellikleri ile benlik saygısı ve özgüven algıları arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 5(15), 228-243.
- Feldhusen, J. F., & Pleiss, M. K. (1994). Leadership: A synthesis of social skills, creativity, and histrionic ability? *Rooper Review*, 16(4), 293-294.
- Greenberg, M. T., Dornitrovich, C. E., Weissberg, R. P. and Durlak, J. A. (2017). Social and emotional learning as a public health approach to education. *Future Child*, 27, 13-32.
- Güner, B. (2016). *Günümüzde gençlik, sorunları, tutum ve davranışları: Tunceli örneği* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Kırıkkale Üniversitesi.
- Güneş, A. (2010). İlköğretim çağındaki üstün yetenekli öğrencilerle normal gelişim gösteren öğrencilerin liderlik becerilerinin karşılaştırılması [Kırşehir ili örneği] [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Eriyesi Üniversitesi.
- Jones, S. M., Sophie, P. B., Rebecca, B., and Emily, J. D. (2017). Promoting social and emotional competencies in elementary school. *Future Child*, 27, 49-72.
- Karasar, N. (2007). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayınları.
- Koçyiğit, S., Sezer, T. ve Yılmaz, E. (2015). 60-72 aylık çocukların sosyal yetkinlik ve duygu düzenleme becerileri ile oyun becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(23), 209-218.
- Kosutic, I. (2010). *University of Connecticut*. ProQuest Dissertations Publishing. Erişim tarihi: 03 Eylül 2021, Erişim adresi: <https://www.proquest.com/docview/883128369>
- Kouzes, J. M. & Posner, B. Z. (2002). *The leadership challenge*. (3rd ed.). Jossey-Bass.
- Libby, M., Sedonaen, M. & Bliss, S. (2006). The mystery of youth leadership development: The path to just communities. *New Directions for Youth Development*, 10, 13-25.
- Marais, J. D., Yang, Y. and Farzanehkia, F. (2000). Service-learning leadership development for youths. *Phi Delta Kappan*, 81(9), 678-680.
- McBrien, A., Wild, M. ve Bachorowski, J. A. (2018). Social-emotional expertise (SEE) scale: Development and initial validation. *Sage Journals*, 27(8), 1718-1730.
- Meyer, E. D. (1995). *Leadership academy: Effectiveness of leadership skills development in eighthgrade students*. (Doctoral dissertation). Retrieved from ProQuest Dissertations and Theses, (UMI No. 9704261), Date of access: 12 Mayıs 2021
- Nelson, A. E. (2010). In focus/youth leadership: Stepping in early to grow great leaders. *Leadership in Action*, 29(6), 20-24.
- Ngai, N., Cheung, C., Ngai, S. S. & To, S. (2012). Youth leadership training in Hong Kong: Current developments and the way ahead. *International Journal of Adolescence and Youth*, 17(2-3), 165-179.
- Northouse, P. G. (2010). *Leadership: Theory and practice* (5th ed.). SAGE Publications.
- OECD (2014). PISA 2012 Results: creative problem solving; students' skills in tackling real life problems (Volume V), PISA, OECD Publishing. Erişim tarihi: 15 Mayıs 2020, Erişim adresi: <http://www.oecd.org/pisa/keyfindings/PISA2012-results-volume-V.pdf>
- Oğurlu, Ü. (2012). *Liderlik becerileri geliştirme programının üstün zekâlı olan ve olmayan öğrencilerin liderlik becerilerine etkisi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Okçu, V., Erpalabiyık, B. ve Gezen, M. O. (2017). Üniversite öğrencilerinin gençlik liderlik özellikleri ile benlik saygısı ve kişisel başarı algıları arasındaki ilişkilerin incelenmesi. 2. *Uluslararası Felsefe, Eğitim, Bilim Tarihi ve Sanat Sempozyumu (FEBTS-2017)*, 3-7 Mayıs 2017, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Atatürk Kültür Merkezi, Muğla.
- Öneren Şendil, Ç. (2010). An investigation of social competence and behavioral problems of 5- 6 year-old children through peer preference, temperament and gender [Unpublished master thesis]. Middle East Technical University Institute.

- Özmutlu, İ. (2008). *Beden eğitimi ve spor yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin liderlik ve yaratıcılık özelliklerinin karşılaştırılması: Gazi Üniversitesi örneği*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri.
- Parlar, H., Türkoğlu, M. E., and Cansoy, R. (2017). Leadership development in students: Teachers' opinions regarding activities that can be performed at schools. *Universal Journal of Educational Research*, 5(2), 227-227.
- Parlar, F. M. (2014). *Gençlik liderlerinin liderlik davranışları* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Reed, K. E., Aiello, D. P., Barton, L. F., Gould, S. L., McCain, K. S. & Richardson, J. M. (2016). Integrating leadership development throughout the undergraduate science curriculum. *Journal of College Science Teaching*, 45(5), 51-59.
- Redmond, S., and Dolan, P. (2014). Towards a conceptual model of youth leadership development. *Child and family social work*, n/a-n/a. Erişim tarihi: 06 Temmuz 2019, Erişim tarihi: <http://scholar.lib.vt.edu/ejournals/JCTE/>
- Reyes, O., Gillock, K. L., Kobus, K. and Sanchez, B. (2000). A longitudinal examination of the transition into senior high school for adolescents from urban, low income status, and predominantly minority backgrounds. *American Journal of Community Psychology*, 28(4), 519-544. <https://doi.org/10.1023/a:1005140631988>.
- Rose Krasnor, L. (1997). The nature of social competence: A theoretical Review. *Social Development*, 6, 11-135. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9507.1997.tb00097.x>.
- Saylık, A. ve Anık, S. (2021). Üniversite öğrencilerinin gençlik liderlik özelliklerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 245-262.
- Soyünen, N. (2002). *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu öğrencilerinin liderlik yönelimlerinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Tokmak, M. (2020). Üniversite öğrencilerinin gençlik liderlik özellikleri ve özgüven düzeyleri arasındaki ilişkiye yönelik bir araştırma. *Business & Management Studies: An International Journal*, 8(1),1-19.
- Turan, S. (2013). Okulu yeniden mayalamak. Öğretmenler Odası, Öğretmen ve Eğitim Dergisi, 2(8), 26-37.
- Turan, S. ve Cansoy, R. (2015). *Gençlik liderliği*. Pegem Akademi Yayınları.
- Tüysüz, B. (2007). Öğrenci liderliği programının 6.sınıf öğrencilerinin liderlik rolleri ve davranışlarına etkisinin incelenmesi [Yayımlanmamış doktora tezi].Marmara Üniversitesi.
- Ural, O., Güven, G., Sezer, T., Efe Azkeskin, K. ve Yılmaz, E. (2015). *Okul öncesi dönemdeki çocukların bağlanma biçimleri ile sosyal yetkinlik ve duyu düzenleme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 1, 589-598.
- Uslu, T. (2018). Üniversite öğrencilerinin liderlik, akademik özyeterlilik, okula yabancılaşma alguları (Erzincan Üniversitesi Örneği) [Yayımlanmamış doktora tezi]. İnönü Üniversitesi.
- Wei, M., Russell, D. W. ve Zakalik, R. A (2005). Adult attachment, social selfefficacy, self disclosure, loneliness, and subsequent depression for freshman college students. A longitudinal study. *Journal of Counsel Psychology*, 52, 602-614.
- Yukl, G. A. (2010). *Leadership in organizations*. Prentice.
- Zins, J. E., Weissberg, R. P., Wang, M. C. and Walberg, H. (eds.) (2004). *Building school success through social and emotional learning: What does theresearch say?* Teachers College Press.



İNCELEME / ARAŞTIRMA

Sportmenlik ve Affetme Esnekliği: Genç Karate Sporcuları Araştırması

Mehmet Kara*

Arif Özşarı**

Nuriye Şeyma Kara***

Mehmet Çağrı Çetin****

Öz

Bu araştırma ile karate branşı sporcularının sportmenlik yönelimleri ve affetme esneklikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya karate branşından (yaş ortalaması 20.28 ± 4.80 , $N=300$ kadın, 247 erkek) 547 aktif lisanslı sporcu katılım sağlamıştır. Araştırma için etik kurul onayı alınmıştır. Araştırma verilerinin elde edilmesinde çok boyutlu sportmenlik yönelim ölçeği, affetme esnekliği ölçeği ve kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Araştırma ölçeklerine ilişkin doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Betimleyici istatistiğin yanı sıra, ilişkisel model kapsamında korelasyon ve regresyon analizleri kullanılmıştır. Araştırmanın korelasyon analizi bulgularına göre; çok boyutlu sportmenlik yönelim ölçeğinin tüm alt boyutlarının, affetme esnekliği ölçeği alt boyutu olan tanıma ile arasında anlamlı, pozitif ve zayıf seviyeli bir ilişileşim mevcuttur; içselleştirme ve uygulama ile arasında anlamlı, pozitif ve genel olarak orta seviyeli bir korelasyon tespit edilmiştir. Regresyon analizi bulgularına göre ise çok boyutlu sportmenlik yöneliminin, affetme esnekliği ölçeği alt boyutu olan “tanıma” üzerindeki etkisini açıklamada “rakibe saygı” boyutunda anlamlı ve pozitif yönde etkisi bulunmaktadır. Ayrıca “içselleştirme” üzerindeki etkisini açıklamada “sosyal normlara uyum” ve “rakibe saygı” boyutlarının anlamlı ve pozitif etkisi vardır. Diğer boyutlardan “uygulama” üzerindeki etkisini açıklamada ise “sosyal normlara uyum”, “kurallara ve yönetime saygı”, “sporda sorumluluklara bağlılık” ve “rakibe saygı” boyutlarının yine anlamlı ve pozitif etkisi olduğu tespit edilmiştir. Diğer bir ifade ile sportmenlik yönelimlerine verilen değer arttıkça, affetme esnekliğinin de artacağı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Affetme Esnekliği, Karate Sporcuları, Sportmenlik Yönelimi.

* Arş. Gör., Mersin Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, mehmetkara@mersin.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9454-5164

** Dr. Öğr. Üyesi, Mersin Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü, arifozsari@mersin.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4753-8049

*** Dr. Öğr. Üyesi, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu/Rekreasyon Bölümü, nseymasar@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0460-2263

**** Prof. Dr., Mersin Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, mccetin80@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7667-2143

Abstract

The purpose of the current study is to examine the relationship between the sportsmanship orientation and the forgiveness flexibility of karate athletes. A total of 547 active karate licensed athletes (mean age 20.28 ± 4.80 N= 300 females, 247 males) participated in the study. Ethics committee approval was obtained for the study. The multidimensional sportsmanship orientation scale, the forgiveness flexibility scale and a personal information form were used to collect research data. Confirmatory factor analysis (CFA) of the scales used in the study was performed. In addition to descriptive statistics, Correlation and Regression analyses were also used in the study. According to the correlation analysis findings of the study, while there is a significant, positive and weak correlation between all the sub-dimensions of the multidimensional sportsmanship orientation scale and the sub-dimension of recognition in the forgiveness flexibility scale, a significant, positive and medium correlation was found with the sub-dimensions of internalization and practice. According to the findings of the regression analysis, the sub-dimension of “respect to the opponent” has a significant and positive effect on the variance explained by the multidimensional sportsmanship orientation in the sub-dimension of “recognition” of the forgiveness flexibility scale. In addition, the sub-dimensions of “adherence to social norms” and “respect to the opponent” have a significant and positive effect on the variance explained by the multidimensional sportsmanship orientation in the sub-dimension of “internalization” of the forgiveness flexibility scale. In the explanation of the variance in the sub-dimension of “practice”, the sub-dimensions of “adherence to social norms”, “respect to rules and management”, “adherence to responsibilities in sports” and “respect to the opponent” were found to have significant and positive effects. In short, it can be said that as the value given to sportsmanship orientations increases, forgiveness flexibility will also increase.

Keywords: Forgiveness Flexibility, Sportsmanship Orientation, Karate.

Giriş

İnsanoğlunun yaşamını sağlıklı bir şekilde idame ettirebilmesi adına, duygu durumunu dzenleme ve kontrol etme gibi duyuşsal ve bilişsel sũreçleri içeren “affetme” kavramı önemli bir yere sahiptir. ũnkũ yaşam alanının çerçevesini sosyalleşme, ikili ilişkiler ve bilişsel kontrolũn oluşturduğu ifade edilebilir. Dolayısıyla bireyin iş ve aile yaşamında, içinde bulunduğu sosyal çevrede yaşamını sağlıklı bir şekilde yũrũtebilmesi affetme esnekliği ile ilişkilendirilebilir. Affetme, bize yapılan tũm haksızlıklara gũz yummak ya da yapılan hataların yineleyeceğine hořgũrũde bulunmak değildir (Edward, 2007). Aksine affetme, bireyler tarafından dũřũncesizce gerçekleştirilen eylemlere yũnelik verilen duygusal, ahlaki ve entelektũel ve bir tepkimedir (Fitzgibbons vd., 2004). Fitzgibbons (1986) affetmeyi, bireyleri œfkelerinden ve çoğunlukla bilinçsiz bir kızgınlığın sonucu olan suçluluk duygusundan kurtaran kuvvetli bir terapœtik mũdahale olarak ifade etmiştir. Bu açıdan bakıldığında affetmenin yalnızca duyuşsal sũreçleri içeren bir kavram olmadığı, aynı zamanda bilişsel sũreçleri de içeren bir kavram olduğunu bize dũřũndũrebilir. Bilişsel sũzgecimizden geçirdiğimiz kararlar neticesinde birini affetmeye karar verir ya da vermeyiz. Bu durumda duyguların ya da bilişsel anlamda esnekliğin baskınlığı kişiden kişiye değişebilir. Neticede bir durum karşısında kişinin ağır basan yũnũ, affetme sũrecindeki kararını

etkileyebilecektir. Bu bağlamda yapılan açıklamalar çerçevesinde affetme ile esneklik kavramının iç içe olduğu aşikârdır. Esneklik kavramı, bir durum karşısında alternatifleri görebilmek manasına gelmektedir. Affetme esnekliği ise, kişinin yüzleştiği can sıkıcı bir durum karşısında tutum belirlerken bilişsel, duyuşsal ve davranışsal yeteneklerini bir arada kullanarak yaşadığı olayın negatif taraflarını minimum seviyeye indirgeme becerisidir (Çolak ve Koç, 2016).

Affetme ile alakalı geliştirilen modeller, bireylerin psikolojik duygu durumunun iyi olmasından yola çıkarak oluşturulmuştur. Bu modellerden biri olan ve süreç modeli olarak ifade edilen Enright affetme modeli, affetme eyleminin gerçekleşmesi için, bazı uygun koşulların şart olduğunu ifade etmektedir. Dolayısıyla sporda affetmenin gerçekleşmesi için de sporcularda dürüstlük ve empati yeteneğinin gelişmiş olması gerektiği ifade edilebilir. Aksi takdirde affetme süreci başlamaz ve affetme eylemi gerçekleştirilemez (Enright, 1996). Bu süreçte yer alan duygular ve kontrol mekanizması da sportmenlik kavramını bize çağırıştırılmaktadır.

Sportmenlik, evrensel bir değerdir (Özsarı ve Pepe, 2021). Bu değer, hedeflere ulaşmaya gayret gösterirken dürüstlük, adalet ve kurallara saygı duyma kararlılığını sürdürmek anlamında da kullanılır (Robinson, 2009). Samimiyet, sabır, kendini kontrol etme, başkalarının fikir ve görüşlerine saygı duyma, kibarlık, asillik, ortaklık ve cömertlik kavramlarını içinde bulunduran sportmenlik kavramı (Keating, 2003) affetme esnekliğine sahip olma ile benzer özellikler taşıması bakımından iki kavram arasında bir ilişki kurulabilir. Nitekim sportmenliğin amaçlarında oyunda tansiyonu yükseltmekten çok düşürme eğilimi vardır. Yani duyguların kontrol edilmesi söz konusudur. Belirlenen hedefler karşısında duyguların kontrol edilmesi, süreci sağlıklı şekilde yönetilmesi açısından önemlidir. Çünkü spor, doğası gereği hedef, barış, hoşgörü, eşitlik, disiplin, erdem, sevgi, saygı, rekabet, başarı ve haz gibi kavramları bünyesinde bulundurur (Pehlivan, 2004). Bu kavramlar kontrol edilmediği takdirde birbiriyle çelişebilir. Yani sportmenlik dışı davranışlar ortaya çıkabilir. Sporda hedefe ulaşma yolunda sergilenen tutum, azim ve davranışlar, bireyi hırçınlaştırabilir ya da tam tersi bireyi dizginleyebilir. Müsabaka anında belirlenen hedefe ulaşma çabası, bireyin etik olmayan davranışlar sergilemesine de sebep olabilir. Bu bağlamda müsabaka anında rakibe, hakeme, antrenöre ve seyirciye karşı esnek bir yapıya sahip olmak, sportmence davranışları dışı vurabilir. Ayrıca kurallara ve yönetime saygı, sosyal normlara uyumu artıracığı için başarı yönünde bireye olumlu katkılar sunmaktadır (Yalçın vd., 2020). Tüm bu açıklamalar çerçevesinde affetme esnekliği ile sportmenlik yönelimi arasında bir ilişki olduğu söylenebilir.

Çeşitli sportif müsabakalara katılan bireyler duygularını, enerjilerini dışı vurarak ifade etmeyi tercih edebilirler. Karate sporu da enerjinin dışı vurumu sırasında seçenekler arasından en uygun olanı en kısa sürede seçmeyi yani ani karar almayı gerektiren, el göz koordinasyonu yüksek olan bir spor branşı olarak ifade edilebilir. Yelpaze (2020) çalışmasında, bilişsel esnekliğin psikolojik sağlamlığın anlamlı bir yordayıcısı olduğunu ortaya koymuştur. Karate sporcularının başarılı olabilmeleri için sportmen olabilmeleri kadar yüksek affetme esnekliğine de sahip olmaları gerektiği ifade edilebilir. Çünkü bir sonraki müsabakaya çıkmadan önce zihninin berraklığı ve zihnin olumsuz düşüncelerden arınmış

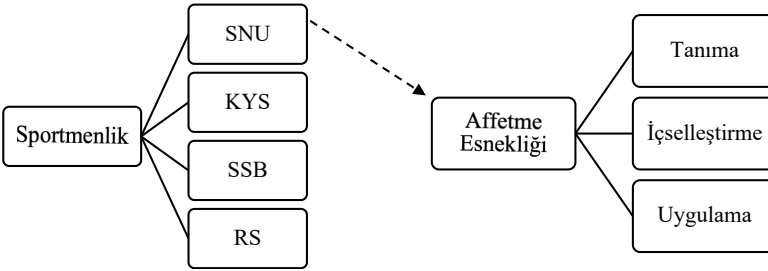
olması, sporcuya doğru kararlar almak yolunda avantaj oluşturabilir. Asıcı (2019) alışmasında iyi oluş ile affetme esnekliği arasında pozitif ve anlamlı bir ilişkinin varlığını ortaya koyarken, Kara (2020) karate sporcularına yönelik gerçekleştirdiği çalışmasında milli sporcuların, milli olmayanlara nispeten panik karar verme puanlarının daha düşük, bilişsel esneklik düzeylerinin ise daha yüksek seviyede olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca karate sporcularının deneyim yılları da bilişsel esnekliklerine ve sonucunda başarılarına etki edebilecek bir faktör olarak ifade edilebilir. zbek ve şanlı (2011) elit düzey karate sporcularına yaptıkları çalışmalarında, karate branşı ile uğraşılan süre arttıka, başarının ve haz alma seviyesinin arttığı sonucuna ulaşmıştır.

Sportmenlik yöneliminin, sporcuların affetme esnekliğini arttırabileceği ve bu durumun sporcu başarıı üzerinde anlamlı derecede etki oluşturabileceği düşüncesi, çalışmanın motivasyonunu oluşturmaktadır. Dolayısıyla bu çalışmanın maksadı, karate sporcularının affetme esnekliği ile sportmenlik yönelimleri arasında nasıl bir ilişki olduğunu ortaya koymaktır. Ortaya çıkacak sonuçlar sporculara, hakemlere, antrenörlere ve spor bilimcilerine ışık tutması bakımından önem arz etmektedir.

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışmada ilişkisel tarama modeline yer verilmiştir. şekil 1’de araştırma modeli (sportmenlik yönelimi-affetme esnekliği) ve oluşturulan hipotezler sunulmuştur.



H₁: SNU, Affetme Esnekliği leği’nin alt boyutu olan tanıma boyutunu anlamlı olarak pozitif yönde etkilemektedir.

H₂: KYS, Affetme Esnekliği leği’nin alt boyutu olan tanıma boyutunu anlamlı olarak pozitif yönde etkilemektedir.

H₃: SSB, Affetme Esnekliği leği’nin alt boyutu olan tanıma boyutunu anlamlı olarak pozitif yönde etkilemektedir.

H₄: RS, Affetme Esnekliği leği’nin alt boyutu olan tanıma boyutunu anlamlı olarak pozitif yönde etkilemektedir.

H₅: SNU, Affetme Esnekliği leği’nin alt boyutu olan içselleştirme boyutunu anlamlı olarak pozitif yönde etkilemektedir.

H₆: KYS, Affetme Esnekliği leği’nin alt boyutu olan içselleştirme boyutunu anlamlı olarak pozitif yönde etkilemektedir.

H₇: SSB, Affetme Esnekliği Ölçeği'nin alt boyutu olan içselleştirme boyutunu anlamlı olarak pozitif yönde etkilemektedir.

H₈: RS, Affetme Esnekliği Ölçeği'nin alt boyutu olan içselleştirme boyutunu anlamlı olarak pozitif yönde etkilemektedir.

H₉: SNU, Affetme Esnekliği Ölçeği'nin alt boyutu olan uygulama boyutunu anlamlı olarak pozitif yönde etkilemektedir.

H₁₀: KYS, Affetme Esnekliği Ölçeği'nin alt boyutu olan uygulama boyutunu anlamlı olarak pozitif yönde etkilemektedir.

H₁₁: SSB, Affetme Esnekliği Ölçeği'nin alt boyutu olan uygulama boyutunu anlamlı olarak pozitif yönde etkilemektedir.

H₁₂: RS, Affetme Esnekliği Ölçeği'nin alt boyutu olan uygulama boyutunu anlamlı olarak pozitif yönde etkilemektedir.

Araştırma Yayın Etiği ve Grubu: Araştırma için Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi'nin Fen Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunun 07/07/2022 tarih ve 2022/6/5 karar sayısı ile etik kurul onayı alınmıştır. Araştırmanın evrenini Türkiye Karate Federasyonu bünyesindeki lisanslı karate sporcuları oluştururken, örneklem grubunu ise bu sporcular içerisinde kolayda örnekleme yöntemi ile seçilen ve çalışmaya gönüllü olarak katılan; 300 kadın, 247 erkek olmak üzere toplamda 547 karate sporcusu oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Affetme Esnekliği Ölçeği: Çolak (2015) tarafından geliştirilen ölçek beşli likert tipindedir. 15 madde 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Alt boyutlar Tanıma (4 ifade), İçselleştirme (5 ifade) ve Uygulama (6 ifade) şeklinde isimlendirilmiştir. Tanıma alt boyutundaki maddeler tersten puanlanmaktadır. Ölçeğin 3 faktörlü yapısı incelenmiştir. Affetme Esnekliği Ölçeği'nin doğrulayıcı faktör analizi (DFA) sonuçları CMIN/DF(x²/df): 2.662, GFI: 0.947, AGFI: 0.926, CFI:0.928, IFI:0.928, TLI: 0.911, RMSEA:0.055 olarak bulunmuştur. Bu araştırma için ölçeğin Cronbach's Alfa (α) değeri .819 olarak tespit edilmiştir.

Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği: Ölçek, Vallerand ve ark. (1997) tarafından geliştirilmiş ve Türkçe'ye uyarlaması Sezen-Balçıkkanlı (2010) tarafından yapılmıştır. Ölçek 5'li likert tipinde olup, 20 madde ve 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar "Sosyal Normlara Uyum (5 ifade)", "Kurallara ve Yönetime Saygı (5 ifade)", "Sporda Sorumluluklara Bağlılık (5 ifade)" ve "Rakibe Saygı (5 ifade)" şeklinde isimlendirilmiştir. Bu araştırma için ölçeğin Cronbach's Alfa (α) değeri .897 olarak bulunmuştur. Ölçeğin 4 faktörlü yapısı incelenmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi sonuçları (DFA) CMIN/DF(x²/df): 2.730, GFI: 0.923, AGFI: 0.900, CFI:0.942, IFI:0.943, TLI: 0.932, RMSEA:0.056 olarak bulunmuştur. X² /DF değerinin 3'ün altında olması, RMSEA değerinin 0.08'in altında olması ve GFI, AGFI, CFI, IFI, TLI değerlerinin literatürde belirtilen değer aralıklarında olması ulaşılan değerlerin iyi uyum limitleri içinde olduğunu ve her iki ölçeğin de toplanan verilerle doğrulandığını göstermektedir (Kline, 2011; Hair vd., 2014).

Verilerin Analizi: Araştırmada toplanan 580 anket istatistik paket programına aktarıldıktan sonra kayıp ve uç değerler kontrol edilmiştir. Ardından 33 eksik ya da hatalı anket çıkarılarak, 547 sporcunun katılımı ile analizler gerçekleştirilmiştir. Araştırmada verilerin homojenliği ve normallik varsayımları kontrol edilmiştir. Tanımlayıcı istatistiğin yanı sıra, ilişkisel model kapsamında korelasyon ve çoklu regresyon analiz yöntemleri kullanılmıştır.

Bulgular

Tablo 1. Karate Sporcularının Demografik zelliklerine İlişkin Bulgular

		N	%
Cinsiyet	Kadın	300	54.8
	Erkek	247	45.2
Sporculuk süresi	1-3 yıl	171	31,3
	4-6 yıl	205	37.5
	7 ve zeri	171	31.3
Milli Sporcu	Evet	89	16.3
	Hayır	458	83.7
	Toplam	547	100

Araştırmaya katılan karatecilerin demografik özelliklerine ait bulgular Tablo 1’de sunulmuştur. Araştırmaya 300 kadın (% 54.8), 247 erkek (% 45.2) olmak üzere toplamda 547 karate sporcusu katılım sağlamıştır. Sporculuk sürelerine göre; 1-3 yıl 171 sporcu (% 31.3), 4-6 yıl 205 sporcu (37.5), 7 ve üzeri yıl 171 sporcu (% 31.3) olarak gruplanmıştır. Araştırmaya katılan milli sporcu sayısı 89 iken (% 16.3), milli olmayan sporcuların sayısı 458 (% 83.7) olarak gruplanmıştır.

Tablo 2. Korelasyon Analizi

N=547	1	2	3	4	5	6	7
1. Tanıma	-						
2. İçselleştirme	.494**	-					
3. Uygulama	.296**	.545**	-				
4. SNU	.155**	.338**	.338**	-			
5. KYS	.114**	.270**	.355**	.452**	-		
6. SSB	.136**	.218**	.328**	.432**	.540**	-	
7. RS	.219**	.380**	.345**	.595**	.404**	.341**	-
Ortalama	3.87	3.69	3.77	4.09	4.21	4.49	3.75
Standart Sapma	.874	.634	.578	.756	.644	.547	.914

** $p < 0.01$. SNU: Sosyal Normlara Uyum, KYS: Kurallara ve Yönetime Saygı, SSB: Sporda Sorumluluklara Bağlılık, RS: Rakibe Saygı.

Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi leği’ne ait dört alt boyut ile Affetme Esnekliği leği’ne ait üç alt boyut arasında yapılan Pearson korelasyon analizi sonuçlarına göre; Affetme Esnekliği leği alt

boyutlarından “tanımanın”, Sportmenlik Yönelimi Ölçeği alt boyutlarından SNU ile arasında anlamlı, pozitif ve düşük düzeyli ($r=.155$, $p<0.01$), KYS ile arasında anlamlı, pozitif ve düşük seviyeli ($r=.114$, $p<0.01$), SSB ile arasında anlamlı, pozitif ve düşük seviyeli ($r=.136$, $p<0.01$), RS ile arasında anlamlı, pozitif ve düşük seviyeli ($r=.219$, $p<0.01$) bir korelasyon tespit edilmiştir. Affetme Esnekliği Ölçeği’nin diğer bir alt boyutu olan “içselleştirme” ile Sportmenlik Yönelimi Ölçeği alt boyutlarından SNU ile arasında anlamlı, pozitif ve orta seviyeli ($r=0.338$, $p<0.01$), KYS ile arasında anlamlı, pozitif ve düşük seviyeli ($r=.270$, $p<0.01$), SSB ile arasında anlamlı, pozitif yönlü düşük seviyeli ($r=.218$, $p<0.01$), RS ile arasında anlamlı, pozitif ve orta seviyeli ($r=.380$, $p<0.01$) bir korelasyon tespit edilmiştir. Affetme Esnekliği Ölçeği’nin son alt boyutu olan “uygulama” ile Sportmenlik Yönelimi Ölçeği alt boyutlarından SNU ile arasında anlamlı, pozitif ve orta seviyeli ($r=.338$, $p<0.01$), KYS ile arasında anlamlı, pozitif ve orta seviyeli ($r=.355$, $p<0.01$), SSB ile arasında anlamlı, pozitif ve orta seviyeli ($r=.328$, $p<0.01$), RS ile arasında anlamlı, pozitif yönlü ve orta seviyeli ($r=.345$, $p<0.01$) bir korelasyon bulgulanmıştır.

Tablo 3. Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi

Bağımsız Değişkenler	Bağımlı Değişken	Beta (β)	t	p	F	R	R ²	Adj. R ²
SNU	Tanıma	.016	.292	.770	7.484*	.229	.052	.045
KYS		-.006	-.115	.908				
SSB		.068	1.330	.184				
RS		.188	3.551	.000				
SNU	İçselleştirme	.134	2.579	.010	28.209*	.415	.172	.166
KYS		.095	1.936	.053				
SSB		.023	.471	.638				
RS		.254	5.130	.000				
SNU	Uygulama	.103	2.023	.044	33.264*	.444	.197	.191
KYS		.167	3.454	.001				
SSB		.135	2.862	.004				
RS		.170	3.476	.001				

Tablo 3’ün ilk bölümünde gösterilen çoklu regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlıdır ($F_{(df=4-542)} = 7.484$, $p<0.001$). Modelin R² değeri .052, düzeltilmiş R² değeri .045 olarak bulgulanmıştır. Bu bulgu sportmenlik yönelimi bağımsız değişkeninin, bağımlı değişken affetme esnekliği alt boyutu olan tanıma boyutundaki değişimlerin yaklaşık %5’ini açıkladığını göstermektedir. Beta göstergelerine bakıldığında anlamlı ve pozitif etki sportmenlik yönelimi alt boyutu olan rakibe saygı ($\beta=.188$; $p<.001$) alt boyutundadır. Çok boyutlu sportmenlik yöneliminin, affetme esnekliği ölçeği alt boyutu olan “tanıma” üzerindeki etkisini açıklamada RS’nin anlamlı bir şekilde pozitif yönde etkisi olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla araştırma modeli kapsamında oluşturulan hipotez 4 (H₄) desteklenmiştir.

Tablonun ikinci kısmında gösterilen çoklu regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlıdır ($F_{(df=4, 542)}=28.209$; $p<.001$). Modelin R^2 değeri .172, düzeltilmiş R^2 değeri .166 olarak bulgulanmıştır. Bu bulgu sportmenlik yönelimi bağımsız değişkeninin, bağımlı değişken affetme esnekliği alt boyutu olan “içselleştirme” boyutundaki değişimlerin yaklaşık % 17’sini açıkladığını göstermektedir. Beta göstergelerine bakıldığında anlamlı ve pozitif etki Sportmenlik Yönelimi Ölçeği SNU ($\beta=.134$; $p<.001$) ve RS ($\beta=.254$; $p<.001$) alt boyutlarındadır. Çok boyutlu sportmenlik yöneliminin, Affetme Esnekliği Ölçeği alt boyutu olan “içselleştirme” üzerindeki etkisini açıklamada SNU ve RS’nin anlamlı bir şekilde pozitif yönde etkisi olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla araştırma modeli kapsamında oluşturulan hipotez 5 (H_5) ve hipotez 8 (H_8) desteklenmiştir.

Tablonun üçüncü kısmında gösterilen çoklu regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlıdır ($F_{(df=4, 542)}=33.264$; $p<.001$). Modelin R^2 değeri .197, düzeltilmiş R^2 değeri .191 olarak bulgulanmıştır. Bu bulgu sportmenlik yönelimi bağımsız değişkeninin, bağımlı değişken affetme esnekliği alt boyutu olan “uygulama” boyutundaki değişimlerin % 19’unu açıkladığını göstermektedir. Beta göstergelerine bakıldığında anlamlı ve pozitif etki Sportmenlik Yönelimi Ölçeği SNU ($\beta=.103$; $p<.001$), KYS ($\beta=.167$; $p<.001$), SSB ($\beta=.135$; $p<.001$) ve RS ($\beta=.170$; $p<.001$) boyutlarındadır. Çok boyutlu sportmenlik yöneliminin, Affetme Esnekliği Ölçeği alt boyutu olan “uygulama” üzerindeki etkisini açıklamada SNU, KYS, SSB ve RS boyutlarının anlamlı bir şekilde pozitif yönde etkisi bulunduğu saptanmıştır. Böylece araştırma modeli kapsamında oluşturulan H_9 , H_{10} , H_{11} ve H_{12} desteklenmiştir.

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırma ile karate branşı sporcularının sportmenlik yönelimleri ve affetme esneklikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın bu bölümünde sportmenlik yönelimi ile affetme esnekliği arasındaki ilişkiye dair sonuçlar ve sportmenlik yöneliminin affetme esnekliği üzerindeki etkisine dair sonuçların tartışılması hedeflenmiştir.

Sportmenlik yönelimi ile affetme esnekliği arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılan analiz sonucunda, affetme esnekliği ölçeği alt boyutlarından “tanımanın”, Sportmenlik Yönelimi Ölçeği alt boyutlarından sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime, sporda sorumluluklara bağlılık ve rakibe sayđı ile arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Affetme esnekliği içselleştirme alt boyutu ile sportmenlik yönelimi alt boyutlarından sosyal normlar arasında, kurallara ve yönetime sayđı ile arasında, sporda sorumluluklara bağlılık arasında, rakibe sayđı ile arasında pozitif yönde anlamlı bir korelasyon tespit edilmiştir. Son olarak Affetme Esnekliği Ölçeği’nin “uygulama” ile Sportmenlik Yönelimi Ölçeği alt boyutlarından sosyal normlara uyum arasında, kurallara ve yönetime sayđı arasında, sporda sorumluluklara bağlılık arasında ve rakibe sayđı ile arasında anlamlı, pozitif yönde bir korelasyon bulgulanmıştır. Ulaşılan sonuçlarla ilgili olarak affetmeyi tanıma kavramı, affetmenin ne manaya geldiğini özümsemekle alakalıdır. Yani bireyin affetmeyi nasıl algıladığı onun affetme sürecinin nasıl ilerleyeceğini belirlemede önemli bir adımdır. Dolayısıyla affetmeyi tanıma arttıka sportmenlik yöneliminin de artacağı söylenebilir. Benzer araştırmalar incelendiğinde, Çağlayan ve Gül (2017) alışmalarında fiziksel aktivitelerin öğrencilerin affedicilik düzeylerine olan etkisi incelemiş,

spor yapan kadın ve erkeklerin spor yapmayan kadın ve erkeklere oranla affedicilik düzeylerinin anlamlı derecede yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Başka bir çalışmada Kara vd. (2021) spor yapma durumuna göre tanıma alt boyutunda anlamlı farklılık olmadığı sonucuna varmışlardır. İçselleştirme boyutunda çıkan sonuca ilişkin içselleştirme, bireyin ait olduğu toplumla alakalı değer ve kurallara kendi kişiliğinde yoğunlaşarak benimsemesi manasına gelebilir. Dolayısıyla kişi ait olduğu kültürün değer yargılarını benimser ve bunu hayatının bir parçası haline getirir. Bu durumdan kaynaklı olarak içselleştirme arttıkça sportmenlik yöneliminde de artış gözlemlenebilir. Literatürde ulaşılan sonuçla ilgili bir bulguya rastlanılmamıştır. Benzer araştırmalara bakıldığında Kara vd. (2021) araştırmalarında spor yapma durumuna göre içselleştirme puanlarında anlamlı farklılıklar olduğu sonucuna varmışlardır. Başka bir araştırmada Okçu vd. (2015) beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin en çok içselleştirme boyutunda bağlılık duyduklarını tespit etmişlerdir. Uygulama alt boyutunda çıkan sonuca ilişkin, affetmeyi uygulama kavramı, bireyin içsel dinamiklerinden yola çıkarak affetmeyi gerçekleştirebilmesi anlamına gelmektedir. Yani birey affetme kavramını tanıyorsa, affetmenin ne anlama geldiğini bilir, daha sonra geliştirdiği bilgileri içselleştirir ve en sonunda affetmeyi uygular. Bu anlamda, affetmeyi uygulama arttıkça sportmenlik yönelimine karşı geliştirilen tutumun da artacağı söylenebilir. Ulaşılan bulguyla ilgili alan yazında benzer araştırmalara rastlanılmamıştır. Benzer çalışmalara bakıldığında, Yaşar (2015) çalışmasında öznel iyi oluş, psikolojik sağlamlık ve affetme arasında pozitif yönde bir korelasyon bulunduğunu belirtmiştir. Diğer bir araştırmada Kara vd. (2021) spor branşı ve spor yapma durumuna göre affetmeyi uygulama alt boyutunda anlamlı farklılık olmadığı sonucuna varmışlardır. Sportmenlik yöneliminin affetme esnekliği üzerindeki etkisini belirlemek için yapılan analiz sonucunda, sportmenlik yöneliminin affetmeyi tanıma üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu bulunmuştur. Ayrıca sportmenlik yöneliminin, affetme esnekliği ölçeği alt boyutu olan “içselleştirme” üzerindeki etkisini açıklamada sosyal normlara uyum ve rakibe saygı boyutlarının anlamlı bir şekilde pozitif yönde katkısı olduğu tespit edilmiştir. Son olarak çok boyutlu sportmenlik yöneliminin, affetme esnekliği ölçeği alt boyutu olan “uygulama” üzerindeki etkisini açıklamada kurallara ve yönetime saygı, sosyal normlara uyum, sporda sorumluluklara bağlılık ve rakibe saygı boyutlarının anlamlı bir şekilde pozitif yönde katkısı olduğu tespit edilmiştir. Özetle sportmenlik yönelimi affetme esnekliği üzerinde pozitif yönde anlamlı bir etkiye sahiptir. Affetme psikolojisi literatüründe, araştırmacılar affedebilmek sürecindeki birinci aşamanın psikolojik tepkinin bir rolü olduğunu varsayımlarıdır (Maltby ve Day, 2004). Affetmede başarısızlık, bireylerde sosyal içe dönüklüğü ve sosyal işlev bozukluğunu yansıtmaktadır (Maltby vd., 2001). Diğer taraftan affetmenin temelini bakıldığında da olumsuz duyguların yaşamdan uzaklaştırılması ve bu duyguların yerini pozitif ve kontrol edilebilir duyguların alması yatmaktadır (Çolak ve Koç, 2016). Nitekim sporun ruhuna uygun değerlerden bir tanesi başlı başına, yani affetmedir (Çiftçi, 2011). Sportmenlik kavramı ise cesaret, sabır, kendini kontrol ve güven, değişik fikirlere saygı duyma, iyilik, onurluluk, asillik, kibarlık gibi özellikleri barındırmaktadır (Koç, 2013). İlgili yazında yapılan araştırma sonuçlarına bakıldığında affetme ve sportmenlik değerlerine önem veren bireyler mutludurlar (Maltby vd., 2001; Maltby vd., 2005; Çardak, 2012; Chan, 2013; Özsarı ve Altın, 2021;

Özsarı vd., 2023). Ayrıca McCullough ve Worthington (1994) affetmenin, negatif duyguların azalması, psikolojik iyi oluşun oluşturulması, bireyler arası ilişkilerde uzlaşma gibi unsurlara yardımcı olduğunu ifade etmişlerdir. Dolayısıyla her iki kavramın temelde birbiriyle örtüştüğü ve birbiriyle etkiletişim içinde olduğu söylenebilir. Ayrıca spor, insanlara olumsuz duyguların yerini olumlu duygulara bırakacağı bir ortam sağlar. Dolayısıyla sporcuların kazanmış olduğu sportmence davranışlar, affetme üzerinde olumlu bir etkiye sahip olabilir. Nitekim affetme süreci olumsuz duygular ile başlar, olumlu duygular ile sonlanır. Literatürde sportmenlik yöneliminin affetme esnekliği üzerinde nasıl bir etkiye sahip olduğunu inceleyen araştırmaya rastlanılmamıştır. Benzer araştırmalara bakıldığında, Kara (2020) araştırmasında psikolojik belirti ile affetme esnekliği boyutlarından tanıma ve uygulama boyutları arasında anlamlı ilişkiler olduğunu tespit etmiştir. Başka bir çalışmada, Thompson ve Snyder (2003), affetme ile bilişsel esneklik arasında pozitif yönde, negatif duygular ve saldırgan düşünceler ile negatif yönde ilişkiler olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Sonuç olarak; sportmenlik yönelimi ve affetme esnekliği arasında olumlu bir ilişki bulunduğu, sportmenlik yöneliminin, affetme esnekliği sürecinde pozitif yönde bir etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Diğer bir ifade ile sportmenlik yönelimlerine verilen değer arttıkça, affetme esnekliğinin de artacağı söylenebilir. Farklı spor branşlarındaki gençlerin katılımlarıyla gerçekleştirilecek olan araştırmaların ilgili literatüre katkı sağlayacağı da bir gerçektir.



EXTENDED ABSTRACT

ANALYSIS / RESEARCH

Sportsmanship and Forgiveness: A Study of Teenage Karate Athletes

*Mehmet Kara**

*Arif Özşarı***

*Nuriye Şeyma Kara****

*Mehmet Çağrı Çetin*****

Introduction

In order for human beings to maintain their lives in a healthy way, the concept of “forgiveness”, which includes affective and cognitive processes such as regulating and controlling emotional state, has an important place. It can be stated that the framework of the living space is formed by socialization, mutual relations and cognitive control. Therefore, the individual’s ability to lead his/her life in a healthy way in his/her work and family and social environment can be associated with the forgiveness flexibility. Forgiveness is not condoning all the injustices done to us or tolerating the repetition of the mistakes made (Edward, 2007).

Sportsmanship is a universal value (Özşarı and Pepe, 2021). This value is also used to mean maintaining the determination to respect honesty, fairness and rules while striving to achieve goals (Robinson, 2009). The concept of sportsmanship, which includes the concepts of sincerity, patience, self-control, respecting the ideas and opinions of others, politeness, nobility, partnership and generosity (Keating, 2003), can be related to having the flexibility to forgive.

The idea that sportsmanship orientation can increase the forgiveness flexibility of athletes and that this situation can have a significant effect on athlete success constitutes the motivation of the current study. Therefore, the purpose of this study is to reveal the relationship between the forgiveness flexibility of karate athletes and their sportsmanship orientation. The results that will emerge are important in terms of shedding light for athletes, referees, trainers and sports scientists.

* Res. Asst., Mersin University, Faculty of Sports Sciences, Department of Physical Education and Sports Teaching, mehmetkara@mersin.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9454-5164

** Dr. Instructor Member, Mersin University, Faculty of Sports Sciences, Department of Sports Management, arifozsari@mersin.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4753-8049

*** Dr. Instructor Member, Hatay Mustafa Kemal University, School of Physical Education and Sports/Recreation Department, nseymasar@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0460-2263

**** Prof. Dr., Mersin University, Faculty of Sports Sciences, Department of Physical Education and Sports Teaching, mccetin80@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7667-2143

Research Model

Relational survey model was used in this study.

Study Group and Data Analysis

A total of 547 active karate licensed athletes (mean age 20.28 ± 4.80 N= 300 females, 247 males) participated in the study. Ethics committee approval was obtained for the study. The multidimensional sportsmanship orientation scale, the forgiveness flexibility scale and a personal information form were used to collect research data. Confirmatory factor analysis (CFA) of the scales used in the study was performed. In addition to descriptive statistics, Correlation and Regression analyses were used in the study.

Findings

According to the correlation analysis findings of the study, while there is a significant, positive and weak correlation between all the sub-dimensions of the multidimensional sportsmanship orientation scale and the sub-dimension of recognition in the forgiveness flexibility scale, a significant, positive and medium correlation was found with the sub-dimensions of internalization and practice in the forgiveness flexibility scale. According to the findings of the regression analysis, the sub-dimension of “respect to the opponent” has a significant and positive effect on the variance explained by the multidimensional sportsmanship orientation in the sub-dimension of “recognition” of the forgiveness flexibility scale. In addition, the sub-dimensions of “adherence to social norms” and “respect to the opponent” have a significant and positive effect on the variance explained by the multidimensional sportsmanship orientation in the sub-dimension of “internalization” of the forgiveness flexibility scale. In the explanation of the variance in the sub-dimension of “practice”, the sub-dimensions of “adherence to social norms”, “respect to rules and management”, “adherence to responsibilities in sports” and “respect to the opponent” were found to have significant and positive effects.

Results

There is a positive relationship between sportsmanship orientation and forgiveness flexibility, and that sportsmanship orientation has a positive effect on forgiveness flexibility. In other words, it can be said that as the value given to sportsmanship orientations increases, the flexibility of forgiveness will also increase.

Kaynakça/References

- ASICI, E. (2019). Affetme esnekliğinin ergenlerin iyi oluşunu yordayıcı rolü. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(3),17-31.
- Chan, D.W. (2013). Subjective well-being of Hong Kong Chinese teachers: The contribution of gratitude, forgiveness and the orientations to happiness. *Teaching and Teacher Education*, 32, 22-30.
- Çağlayan, H.S., & Gül, M.A.Ö. (2017). Fiziksel aktivitelerin üniversite öğrencilerinin affedicilik düzeylerine etkisi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(11), 314- 322.
- Çardak, M. (2012). *Affedicilik yönelimli psiko-egitim programının affetme eğilimi, belirsizliğe tahammülsüzlük, psikolojik iyi oluş, sürekli kaygı ve öfke üzerindeki etkisinin incelenmesi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- Çiftçi, S. (2011). Uşak'ta atlı cirit sporu ve cirit kültürü. *Milli Folklor*, 23(89), 87-99.
- Çolak, T., & Koç, M. (2016). Forgiveness flexibility. *International Journal of Psychology and Educational Studies*,3(1), 14-30.
- Edwards, J.K. (2007). *Relationship satisfaction: The role of attachment, conflict, empathy, forgiveness*. Doctoral Dissertation, Purdue University, USA.

- Enright, R. D. (1996). Counseling within the forgiveness triad: On forgiving, receiving forgiveness, and self-forgiveness. *Counseling and Values*, 40(2), 107-126.
- Fitzgibbons, R., Enright, R., & O'Brien, T. (2004). Learning to forgive. *American School Board Journal*, 191, 24-26.
- Fitzgibbons, R.P. (1986). The cognitive and emotive uses of forgiveness in the treatment of anger. *Psychotherapy*, 23(4), 629-633.
- Hair, J.F., Black, W.C., & Babin, B.J., & Anderson, R.E. (2014). *Multivariate data analysis*. Pearson Education Limited.
- Kara, M. (2020). *Karate branşındaki sporcuların karar verme stilleri ile bilişsel esneklik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi.
- Kara, N. S., Soyer, F. & Koç, M. (2021). Examination of meaning in life, forgiveness flexibility, cognitive flexibility and psychological symptoms in individuals doing sports and not doing sports in terms of various variables. *African Educational Research Journal*, 9(1), 146-159.
- Kara, N. Ş. (2020). *Spor yapan ve yapmayan bireylerde yaşamın anlamı, affetme esnekliği, bilişsel esneklik ile psikolojik belirtilerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi.
- Keating, J.W. (2003). *Sportsmanship as a moral category*. In Boxill J. (Ed). *Sports Ethics: An Anthology*. Blackwell Publishing.
- Kline, R.B. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling*. The Guilford Press.
- Koç, Y. (2013). Beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ölçeği geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1),96-114.
- Maltby, J., Macaskill, A., & Day, L. (2001). Failure to forgive self and others: A replication and extension of the relationship between forgiveness, personality, social desirability and general health. *Personality and Individual Differences*,30(5), 881-885.
- Maltby, J., & Day, L. (2004). Forgiveness and defense style. *The Journal of Genetic Psychology*, 165(1), 99-112.
- Maltby, J., Day, L. & Barber, L. (2005). Forgiveness and happiness, the differing contexts of forgiveness using the distinction between hedonic and eudaimonic happiness. *Journal of Happiness Studies*, 6, 1-13.
- McCullough, M.E., & Worthington, E.L.J. (1994). Models of interpersonal forgiveness and their applications to counseling: Review and critique. *Counseling and Values*, 39(1), 2 -14.
- Okçu, V., Şahin, H. M., & Şahin, E. (2015). Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin örgütsel sinizme ilişkin algılarının örgütsel bağlılıkları üzerindeki etkisi. *International Journal of Sport Culture and Science*,3(4), 298-313.
- Özbek, O., & Şanlı, E. (2011). Karate branşındaki üniversite elit sporcularının bu branşa yönelme nedenleri ve beklentileri. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(3), 203-214.
- Özşarı, A. & Pepe, Ş. (2021). Analysis on sportsmanship as a universal value and sportsmanship orientations of candidate national athletes. *Turkish Journal of Sport and Exercise*, 23(1), 46-52. <https://doi.10.15314/tsed.895628>
- Özşarı, A. & Altın, M.(2021). The relationship between sportsmanship and happiness. *Pakistan Journal of Medical and Health Sciences*,15(4),1554-1559.
- Özşarı, A., Kara, M., Çetin, M.Ç., & Kara, N.Ş (2023). The relationship between sportsmanship and happiness (A research on martial arts athletes). *GSI Journals Serie A: Advancements in Tourism, Recreation and Sports Sciences*, 6(1), 248-258
- Pehlivan, Z. (2004). Fair-play kavramının geliştirilmesinde okul sporunun yeri ve önemi. *Sportre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*,2(2), 49-53.
- Robinson, T. (2009). *Sportsmanship in youth athletics*. ABDO Publishing Company.
- Thompson, L.Y., & Snyder, C.R. (2003). *Measuring forgiveness, handbook of positive psychology*. Oxford University Press.
- Yalçın, Y.G., Tek, T. & Çetin, M.Ç. (2020). Amatör olarak spor yapan üniversite öğrencilerinin sportmenlik yönelimlerinin incelenmesi. *Türk Spor Bilimleri Dergisi*,3(1), 29-34.
- Yaşar, K. (2015). *Eğitim fakültesi öğrencilerinin özlül iyi oluş düzeyleri ile psikolojik sağlamlık ve affetme düzeyleri arasındaki ilişki* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Uludağ Üniversitesi.
- Yelpaze, İ. (2019). Üniversite öğrencilerinde psikolojik sağlamlığın yordayıcısı olarak bilişsel esneklik: Özşefkatin aracılık rolü. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 535-549.



ANALYSIS / RESEARCH

The Effect of Critical Thinking Course in Nursing on Students' Critical Thinking Dispositions

Şadiye Dur*

Özüm Erkin*

Abstract

Purpose: The current study was conducted to determine the effect of the critical thinking course given to nursing students on their critical thinking dispositions.

Method: A one-group pre-test post-test quasi-experimental design was used in the study. A total of 58 students who studied at the Nursing Department of the Faculty of Health Sciences of a university in the fall term of the 2020-2021 academic year and selected the elective critical thinking in nursing course were included in the study group. Data were collected by using a student information form and the California Critical Thinking Disposition Inventory.

Key Results: Of the students in this study, 44 (75.9%) were female. Also, 37 (63.8%) of them stated that they chose the profession willingly, 41 (70.7%) were found to not participate in social activities, and 51 (87.9%) stated that they were a member of an association. The difference between students' pre-and post-test scores (220.36 ± 24.72 and 311.74 ± 32.06 , respectively) taken from the critical thinking scale was found significant ($p < .001$).

Recommendations for Research and Practice: It can be said that the critical thinking in nursing course affects students' critical thinking dispositions positively.

Keywords: Critical Thinking, Nursing Education, Nursing Students, Critical Thinking.

* Asst. Prof., Izmir Demokrasi University, Faculty of Health Sciences, Department of Pediatric Nursing, saddiye.dur@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9801-5865.

** Assoc. Prof., Izmir Demokrasi University, Faculty of Health Sciences, Department of Public Health Nursing, ozum.erkin@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0977-2854.

Öz

Amaç: Bu araştırma, hemşirelik öğrencilerinin aldıkları eleştirel düşünme dersinin eleştirel düşünme eğilimlerine etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma, ön- test son- test tek gruplu yarı deneysel olarak gerçekleştirilmiştir.

Yöntem: 2020-2021 eğitim-öğretim yılı güz döneminde bir üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümünde öğrenim gören ve seçmeli derslerden hemşirelikte eleştirel düşünme dersini seçen 58 öğrenci araştırma grubuna dahil edilmiştir. Veriler, Öğrenci Bilgi Formu ve Kaliforniya Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği kullanılarak toplanmıştır.

Temel Sonuçlar: Bu araştırmaya katılan öğrencilerin 44 (%75.9)'u kadındır. Öğrencilerin 37 (%63.8)'i mesleği isteyerek seçtiğini, 41 (%70.7)'i sosyal etkinliklere katılmadığını, 51 (%87.9)'i bir dernek üyeliği bulunduğunu ifade etmiştir. Eleştirel düşünme dersine yönelik yapılan ön-test son-test karşılaştırmada ölçek toplam puanı eğitim öncesi (220.36 ± 24.72) ve eğitim sonrası (311.74 ± 32.06) puan anlamlı bulunmuştur (p < .001).

Araştırma ve Uygulama için Öneriler: Hemşirelikte eleştirel düşünme dersinin öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimlerini olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Eleştirel Düşünme, Hemşirelik Eğitimi, Hemşirelik Öğrencileri, Eleştirel Düşünme Eğilimleri

Introduction

Research on changes in the field of health, technological advances and maintenance and improvement in the well-being of individuals has increased in recent years. For healthcare professionals to keep up with these rapid and fundamental developments, comprehend contemporary knowledge as health practitioners and transfer it to care and treatment practices, they need to adopt the principle of lifelong learning and should be able to use their knowledge and skills for individuals, family and society (Carter et al., 2015; Karadağ et al., 2018; İskender and Karadağ, 2015).

Advances in medicine and biotechnology have allowed patients' diagnosis and treatment processes to be completed in a shorter time and have resulted in faster discharges. However, they have made the processes and clinical conditions of patients more complex. The complexity of services offered in different areas increases the need for nurses who can adapt to changing clinical conditions, respond to the problems and needs of patients, make quick and effective decisions and think critically (Ciftci et al., 2021; Kanbay and Okanlı, 2017; Dikmen Demir and Usta Yıldırım, 2013; Potter, 2009).

Critical thinking in healthcare professionals is a process where all the data about the patient/healthy individual are examined and, thereafter, needs are determined, questions are asked, data are collected, problems are defined, evaluations are performed and a conclusion is reached in light of these data (Oktay et al., 2019; Özdil et al., 2019). Critical thinking, which has been defined as a multidisciplinary form of education in nursing in recent years, has become an important skill that nurses should acquire to fulfill their professional roles and responsibilities (Sözen and Karabulut 2021). In 1992, the National League for Nursing in the US accepted the measurement of critical thinking skills as a criterion for the evaluation and international equivalence of undergraduate and graduate nursing education programs. The World Health Organization states that critical thinking is the gold standard in nursing education in schools. The International Council of Nurses (ICN) emphasizes that the nursing profession can only

be conducted through research-based practices (Çalışkan et al., 2020; Çelik et al., 2015). In addition, the ICN states that, because research education is important, nurses and students should be trained to apply, develop and critically evaluate research. Contrary to the understanding of rote education, health education in the new era aims to educate nurses who can criticize, question, research sources of information and access information. Critical thinking includes effective communication and problem-solving skills as indicators of success in education (Sözen et al., 2021; ICN, 2012).

The aim of research in nursing, which is an applied discipline, is to increase theoretical knowledge and prepare a strong scientific foundation for nursing practices (Özdil et al., 2019; Kanbay et al., 2017). Services and practices must be developed at the scientific level in the nursing field. To respond to scientific developments, it is necessary to apply basic research principles and play an active role in research. Nurses can adapt to scientific developments and seek reliable solutions to problems by taking an active role in the entire research process, from data collection to reporting, in a planned and systematic manner (İskender and Karadağ, 2015; Çelik et al., 2015; Wilde-Larsson et al., 2017). Critical thinking in nursing positively affects the quality of patient care and contributes to clinical decision making. In addition, critical thinking has a significant impact on professional development, improving nursing practices, protecting and promoting public health and improving quality of life, professionalism, autonomy and power (Ciftci et al. 2021, Alfaro-LeFevre 2013). However, in some studies, nurses have stated that they do not have time to conduct research and read research reports, are not authorized to put research findings into practice and do not have enough knowledge and experience to conduct research. Moreover, there is limited awareness about research resources, it increases the workload of the nurses, and nurse managers are not interested in designing and conducting research (Sözen and Karabulut, 2021; Kanbay et al., 2017; Azizi-Fini et al., 2015).

Critical thinking in nursing positively affects the quality of patient care and contributes to clinical decision making. In addition, it has a significant impact on professional development, improving nursing practices, protecting and improving public health and enhancing the quality of life, professionalism, autonomy and power (Carter et al., 2015; Oktay et al., 2019). Critical thinking disposition, which is one of the most discussed and important concepts in the field of nursing, should be developed throughout nursing education and learned by nursing students (Ciftci et al., 2021; Zhang and Chen, 2021). In light of this information, this study was conducted to determine the effect of the critical thinking course for nursing students on their critical thinking disposition. This study aims to examine the factors affecting critical thinking in nursing.

1. Hypothesis 0: Critical thinking courses do not affect nursing students' critical thinking disposition.
2. Hypothesis 1: Critical thinking courses affect nursing students' critical thinking disposition.

Material and Methods

A one-group pre-test post-test quasi-experimental design was employed in the study. The research was conducted in the Nursing Department of the Faculty of Health Sciences at a university in Turkey. It was conducted between May and August 2021.

Study Population and Sample

The population of the research consisted of nursing students (N = 60) who had taken the “Critical Thinking in Nursing” course in the spring term of the 2020-2021 academic year. We aimed to reach the entire universe; therefore, we did not apply any sampling procedures. A total of 58 students who volunteered to participate in the study and completed the pre-post test were included in the study, and the participation rate was 97%. Two students who took the pre-test but could not reach the post-test were not included in the study.

Variables of the Study

The dependent variable of the study was the critical thinking dispositions of students taking the critical thinking in nursing course. The independent variables of the study included sociodemographic characteristics (gender, education level of mother and father, status of choosing the profession willingly, participation in social activities, academic achievement and average, membership to any association).

Data Collection Tools

The study data were collected by using a Student Information Form (9 questions), which was designed by the researcher on the basis of the review of the relevant literature to collect socio-demographic data of the students, and the California Critical Thinking Disposition Inventory (CCTDI).

The Student Information Form

This form, which was designed by the researcher following a literature review to collect students’ socio-demographic data, consisted of 9 questions about age, gender, membership to an association, participation in social activities, the status of choosing the profession willingly, which is thought to affect students’ critical thinking dispositions, academic average and academic achievement and the education level of father and mother.

The California Critical Thinking Disposition Inventory (CCTDI)

The CCTDI was developed by Facione (1990) to evaluate students’ critical thinking levels, and its Turkish validity and reliability study was performed by Kökdemir (2003). The scale consists of 51 items in 6-point Likert type, and six sub-dimensions, namely, truth-seeking, open-mindedness, analyticity, systematicity, self-confidence and inquisitiveness (Facione 1990, Kökdemir 2003). A score of 240 or less on the scale indicates low critical thinking disposition, scores between 240 and 300 show a moderate level of critical thinking disposition, and scores greater than 300 show high critical thinking disposition. Cronbach’s alpha reliability coefficient of the CCTDI was calculated as .88 by both Celik et al. and Kökdemir (Çelik et al., 2015; Kökdemir, 2003). In this study, Cronbach’s alpha reliability coefficient was calculated as .89.

Data Collection

In the first week of the “Critical Thinking in Nursing” course, which was conducted as an online course during the COVID-19 pandemic, the students were informed about the study before the course was initiated. The study link was given to those who volunteered to participate in the study, and they were expected to fill it out. The critical thinking in nursing course is an elective course and is carried out theoretically for 2 hours a week. A total of 7 subjects, including thinking, critical thinking, problem

solving, decision making, ethical decision making, setting priorities, nursing process, formed the content of the course (Figure 1). This course was planned to help nurse students grasp the importance of critical thinking in their social and professional lives, gain critical thinking skills, and be able to use them. First of all, theoretical explanations were provided in the curriculum, and then, through scenario studies/exercises prepared for each subject, the students were helped to develop skills specific to this field through exposure to situations requiring critical thinking. The research data were collected in the first week of the course before the lessons were initiated (pre-test) and after the 14-week education (post-test) at the end of the term.

The study data were collected online from the students within the scope of the COVID-19 pandemic rules of the Ministry of Health and the Higher Education Institution. The online questionnaire link (the Google form link) was sent to the students twice in the first and last week of the course on the online platform (Microsoft Teams).

Figure 1. Critical Thinking in Nursing weekly course content

Week	Course content
1	Thinking -Thinking process -Thinking skills -Thinking in nursing
2	Exercise and scenario studies of the thinking unit
3	Critical Thinking -Critical Thinking dimensions -Critical Thinking disposition and ability -Critical Thinking in nursing
4	Exercise and scenario studies of the critical thinking unit
5	Problem solving -Problem solving in nursing -Problem solving process in nursing
6	Exercise and scenario studies of the solving unit
7	Decide -Decision making in nursing -Decision making process in nursing
8	Exercise and scenario studies of the decision making unit
9	Ethical Decision Making -Ethical principles and codes in nursing -Ethical decision making process in nursing
10	Exercise and scenario studies of the ethical decision making unit
11	Setting Priorities -Setting priorities in nursing -The process of setting priorities in nursing -Time management

12	Exercise and scenario studies of the ethical decision making unit
13	Nursing Process -Nursing process steps
14	Exercise and scenario studies of the nursing process unit

Data Analysis

The SPSS 25.0 software package was used to evaluate the data obtained from the study. In the analysis of the data, the independent sample t-test was used to examine the difference between categorical variables in two groups, and the dependent sample t-test was used for paired comparisons within the same group. In addition, Cronbach's alpha value was used to examine the reliability of the scale. The level of significance was determined as $p \leq .05$.

Results

Socio-demographic Characteristics of the Students

Of the students in the study, 44 (75.9%) were female, and their mean age was 21.20 ± 0.8 years. The mothers of 30 (51.7%) students and the fathers of 29 (50.0%) were primary school graduates. It was determined that 37 (63.8%) of the students chose the profession willingly, 41 (70.7%) did not participate in social activities, and 51 (87.9%) were members of some associations. The academic achievement level of 37 (63.8%) students was middle, and their academic averages were similar (Table 1).

Table 1. Sociodemographic Characteristics of Students (n= 58)

Characteristic	Min-max	M±Sd
Age	20-24	21.20 ± 0.8
Characteristic	n	%
Gender		
Female	44	75.9
Male	14	24.1
Education of mother	n	%
Illiterate	9	15.5
Literate	1	1.7
Primary Education	30	51.7
High School	14	24.1
University	4	7.0
Education of father	n	%
Illiterate	3	5.2
Literate	1	1.7
Primary Education	29	50.0
High School	18	31.0
University	7	12.1

Characteristic	Min-max	M±Sd
Choose the profession willingly		
Yes	37	63.8
No	21	36.2
Attend in social events		
Yes	17	29.3
No	41	70.7
Association membership		
Yes	51	87.9
No	7	12.1
Academic success		
Good	21	36.2
Middle	37	63.8
Academic average		
2.01-3.00	29	50.0
3.01-4.00	29	50.0

The Students' Scores from the California Critical Thinking Disposition Inventory

The examination of the nursing students' scores on the CCTDI indicated that their mean total score (220.36 ± 24.72), which was low before the education, was high after the education (311.74 ± 32.06), which showed a high level of critical thinking disposition. In addition, it was found that the difference between the students' pre-and post-education scores was statistically significant ($t = -34.795$; $p = 0.000$), (Table 2).

The mean scores obtained from the sub-dimensions of the scale were found as 53.53 ± 6.86 before the education and 54.17 ± 7.57 after the education for open-mindedness ($t = -1.962$; $p = .045$), and 35.37 ± 5.97 before the education and 36.94 ± 6.73 after the education for inquisitiveness. The difference between the mean scores taken from the sub-dimensions was found significant ($t = -1.945$; $p = .045$), (Table 2).

Table 2. Comparison of the Students' Pre-Post CCTDI Mean Scores (n = 58)

CCTDI scores and the subscale scores	Pre- test	Post- test	Test
	M±Sd	M±Sd	
Truth seeking	25.72 ± 5.10	25.79 ± 5.03	$t = -0.110$ $p = .913$
Open-mindedness	53.53 ± 6.86	54.17 ± 7.57	$t = -1.962$ $p = .045^*$

Analyticity	51.10 ± 5.22	52.46 ± 6.11	t = -1.861 p = .068
Systematicity	24.50 ± 4.26	24.36 ± 4.54	t = -0.774 p = .442
Self-confidence	29.68 ± 5.11	30.06 ± 6.59	t = -0.473 p = .638
Inquisitiveness	35.37 ± 5.97	36.94 ± 6.73	t = -1.945 p = .045*
Overall score	220.36 ± 24.72	311.74 ± 32.06	t = -34.795 p = .000**

*p < .05, **p < .001

The Relationship between the California Critical Thinking Disposition Inventory and the Independent Variables

Data on the independent variables that are thought to affect the score taken from the CCTDI are presented.

In the analyses conducted before and after the education, it was found that gender ($t = 2.719$; $p = .009$), education level of mother ($t = -1.933$; $p = .028$) and father ($t = 1.991$; $p = .051$), and the status of choosing the profession willingly (*Pre-test*: $t = 3.270$, $p = .002$; *Post-test*: $t = 3.548$, $p = .001$) had an effect on students' critical thinking dispositions (Table 3).

The examination of the post-education critical thinking dispositions of the students by the "gender" variable indicated that the difference was due to the difference between the mean scores of the female (317.86 ± 29.75) and male students (292.50 ± 32.44). The analysis of the students' pre- and post-education mean scores on the critical disposition scale depending on their "status of choosing the profession willingly" indicated that the difference was significant for both those choosing willingly and those not choosing willingly. The analysis of the pre-education critical thinking levels of the students according to the "education level of mother" variable showed that the difference resulted from the difference between the mean scores of the students whose mothers had a primary school and below education (216.25 ± 26.60) and those whose mothers had high school and above education (229.50 ± 17.25). It was observed that the difference disappeared after the education. When the differences between post-education scores were analyzed according to the "father's education level", the difference was found to be due to the difference between the mean scores of the students whose fathers had primary school or below education (307.32 ± 37.10) and those whose fathers had high school or above education (315.09 ± 27.77) (Table 3).

Table 3. Distribution of CCTDI Scores According to Some Characteristics of the Students (n= 58)

Characteristics	Pre- test	Post- test
	M ± Sd	M ± Sd
Gender		
Female	222.65 ± 25.28	317.86 ± 29.75
Male	213.14 ± 22.16	292.50 ± 32.44
	t = 1.261 p = .213	t = 2.719 p = .009*
Choose the profession willingly		
Yes	227.75 ± 22.46	322.00 ± 29.67
No	207.33 ± 23.54	293.66 ± 28.40
	t = 3.270 p = .002*	t = 3.548 p = .001**
Education of mother		
Primary education and below	216.25 ± 26.60	308.45 ± 33.48
High school and above	229.50 ± 17.25	319.05 ± 28.16
	t = -1.933 p = .028*	t = -1.169 p = .247
Education of father		
Primary education and below	213.12 ± 27.89	307.32 ± 37.10
High school and above	225.84 ± 20.81	315.09 ± 27.77
	t = 0.913 p = .365	t = 1.991 p = .045*
Attend in social event		
Yes	212.29 ± 31.28	304.82 ± 35.19
No	223.70 ± 20.99	314.60 ± 30.66
	t = -1.623 p = .181	t = -1.059 p = .294
Academic success		
Good	218.00 ± 28.74	308.14 ± 36.86
Middle	221.70 ± 22.45	313.78 ± 29.34
	t = -0.545 p = .588	t = -0.641 p = .524

Academic average

2.01-3.00	215.17 ± 23.47	308.44 ± 29.04
3.01-4.00	225.55 ± 25.25	315.03 ± 35.01
	t = -1.621 p = .111	t = -0.780 p = .439

*p < .05, **p < .001

Discussion

Making rational decisions in the provision of quality healthcare, presenting adequate, creative, and effective options for solving problems and maintaining professional development are made possible with critical thinking skills (Zhang et al., 2021). This study examined the effect of the critical thinking in nursing course on students' critical thinking disposition.

Critical thinking is a process that supports making the most appropriate diagnosis for healthy/sick individuals in the clinical decision-making process and reaching the best result, allows communication with other health disciplines, increases individual awareness of the nurse and contributes to the problem-solving process (Sözen et al., 2021; Çalışkan et al., 2020; Zhang et al., 2021). Making fast and accurate decisions in application of the skills is of great importance in adapting to new developments and changes. In this direction, all national and international nursing institutions have drawn attention to the issue of having students acquire critical thinking skills in nursing education (Ciftci et al., 2021; Çelik et al., 2015).

In this study, it was determined that the "critical thinking in nursing" course increased students' critical thinking disposition and this increase was significant. It was determined that the mean pre-education score of the students from the total CCTDI (220.36 ± 24.72) was "low" and that the mean post-education score (311.74 ± 32.06) was "high". Recent studies on nursing students' critical thinking dispositions in Turkey have mostly been descriptive cross-sectional studies and found moderate or low critical thinking disposition scores (Karadağ et al., 2018, İskender and Karadağ, 2015; Ciftci et al., 2021; Oktay et al., 2019; Özdil et al., 2019; Sözen and Karabulut, 2021; Çalışkan et al., 2020; Bingöl et al., 2012). In their study on the effect of critical thinking courses on critical thinking disposition of nursing students, Caliskan et al. (2020) found pre-education (220.52 ± 21.51) and post-education (224.55 ± 22.86) total CCTDI scores as low, with the difference between pre-test and post-test scores being insignificant. Similar to the findings of the current study, Kanbay and Okanlı (2017) found that the level of critical thinking increased after education, but that it was "moderate". In their study examining the critical thinking disposition of 46 nursing students during their four-year education, Kanbay et al. (2017) determined that the students' mean score from the total CCTDI was "moderate" and that there was no improvement in their critical thinking skills at the end of their four-year education. Kaya et al. (2017), in a longitudinal study, determined that the critical thinking levels of nursing students were "moderate" along an academic semester and that there was no difference between the measurements at the beginning and end of the semester. There have also been some international studies on this topic.

For example, Shin et al. (2006) conducted a study on associate and undergraduate nursing students studying in Korea and found that their critical thinking levels were low. In a study of nursing students in Scandinavia and Indonesia, Wilde-Larsson et al. (2017) found that Scandinavian students had a high level of critical thinking disposition. In the current study, it is pleasing that the critical thinking disposition of the students increased with the effect of the “critical thinking in nursing” course.

There is evidence in the literature that the teaching methods used in the nursing education process affect students' critical thinking disposition (Zhang and Chen, 2021; Twiari et al., 2006; Kanbay et al., 2013). In their study of first-year nursing students, Tiwari et al. (2006) found the critical thinking level of students in a class in which the problem-based learning approach was used to be moderate, whereas they found it to be low in a class where a classical education system was used. In their quasi-experimental study, Zhang and Chen (2021) found that the critical thinking disposition of the student group in which a project-based learning method was used in nursing interventions was higher than the group in which an individual practice was implemented. Studies on the subject have shown that contrary to the findings of the current study, the critical thinking levels of nursing students are not at the desired level (Twiari et al., 2006; Shin et al., 2006; Kaya et al., 2017; Kanbay et al., 2017; Sözen and Karabulut, 2021; Ciftci et al., 2021). It has been determined that different teaching methods used in critical thinking courses in nursing are effective in increasing students' critical thinking disposition.

In an era of rapid development in science, technology and medicine, it has become necessary to make rational decisions, especially in professions, such as nursing, which require fast, accurate and objective decisions. Nurses who have sufficient critical thinking skills are investigative, curious and open-minded and can work systematically to make the right decisions in patient care (Everett-Thomas et al., 2021; Lee et al., 2013). When the CCTDI sub-dimensions were examined, it was found that the open-mindedness sub-dimension had the highest mean pre- (53.53 ± 6.86) and post-test (54.17 ± 7.57) scores. In addition, the difference between the pre and post-test mean scores taken from the open-mindedness ($t = -1.962$; $p = .045$) and inquisitiveness ($t = -1.945$; $p = .045$) sub-dimensions was significant. The systematicity and truth-seeking sub-dimensions had the lowest scores and the difference between the pre- and post-test mean scores taken from these sub-dimensions was not significant. Similar to the research findings, Caliskan et al. (2020) found that the pre- and post-test mean scores taken from the open-mindedness sub-dimension were the highest and the pre- and post-test mean scores taken from the systematicity sub-dimension were the lowest. When similar studies on the subject were examined, it was determined that the open-mindedness scores were the highest and that the systematicity scores were the lowest compared to the other sub-dimension scores, which is consistent with the findings of the current study (Sözen and Karabulut, 2021; İskender and Karadağ, 2015). In the current study, it was found that the mean scores of nursing students in the analyticity, open-mindedness, self-confidence and inquisitiveness sub-dimensions of the CCTDI increased, whereas the systematicity sub-dimension score decreased. The difference between the pre- and post-test mean scores taken from the open-mindedness and inquisitiveness sub-dimensions was significant. Open-mindedness and inquisitiveness are characteristics that include being sensitive and objective to different opinions, approaches and

information and they are necessary skills for critical thinking. This result demonstrates the positive effect of critical thinking in nursing courses on students' critical thinking dispositions. When the relationship between some demographic variables of the students and the CCTDI was examined, the mean scores of the male students, whose parents had high school or above education and those of the students who voluntarily chose the nursing profession were found to be significantly higher. Similar to the results of this study, Caliskan et al. (2020) found that the pre-education CCTDI scores of students whose mothers had high school or above education were significantly higher. Contrary to our findings, Çelik et al. (2015) found in their study of nursing students that female students had higher critical thinking dispositions. In the current study, it was determined that there was a statistically significant difference between students' critical thinking dispositions depending on the education level of fathers and their choice of profession willingly or unwillingly. A review of the literature indicated that there were studies showing similarities and differences with our findings (Ciftci et al., 2021; Özdil et al., 2019; Sözen and Karabulut, 2021; Çalışkan et al., 2020; Çelik et al., 2015; Zhang and Chen, 2021; Kaya et al., 2017). As a result, it can be said that the "critical thinking in nursing" course eliminates the differences arising from individual characteristics of the students, and that critical thinking can be learned and developed.

Conclusion and Recommendations

In this study, it was determined that the "critical thinking in nursing" course, which is included in the nursing undergraduate curriculum, positively affected the students' critical thinking dispositions. The spread of courses such as "critical thinking in nursing" at a national level, which help students acquire thinking, questioning and problem-solving skills, is very important. It may be practical to use the applications that will develop critical thinking in nursing students effectively in all the courses without limiting it only to the critical thinking course. In addition, it may be recommended to conduct qualitative research to determine the factors that prevent nursing students from acquiring, developing and using critical thinking skills.

Declaration of Conflicting Interests

The author(s) declared no potential conflicts of interest with respect to the research, authorship, and/or publication of this article.

Funding

The author(s) received no financial support for the research, author-ship, and/or publication of this article.

Ethics Committee Approval Information

To collect the data, necessary permissions were obtained from the Health Sciences Scientific Research and Publication Ethics Committee of a University in Turkey (IRB: 2021/07-09) and the university where the research would be conducted (16.06.2021). The aim of this study was stated and participation was conditioned on a voluntary basis on the questionnaire form shared on the online platform (Microsoft Teams) via the Google forms link. Individuals who confirmed that they agreed to participate in the research were able to access the questions via the next tab of the questionnaire. The research was

conducted in accordance with the principles of the Declaration of Helsinki. Necessary permissions were obtained from the authors for the scale used in the study. Students in the study were informed that participation in the study would not affect their scores from the course they took. They were also informed that they could leave the study whenever they wanted and that their data would be kept confidential.

Limitation

Since this study was conducted with nursing students at a single university in Turkey, the study data cannot be generalized. The lack of a control group in this study is a limitation of the study. Although the positive effect of the course was seen in our study, it is recommended to conduct randomized controlled studies.



GENİŞLETİLMİŞ ÖZET

İNCELEME/ARAŞTIRMA

Hemşirelikte Eleştirel Düşünme Dersinin Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Eğilimlerine Etkisi

Şadiye Dur*

Özüm Erkin*

Giriş

Tıp ve biyoteknoloji alanında yaşanan gelişmeler hastaların tanı, tedavi süreçlerinin daha kısa sürede sonuçlanmasına, daha hızlı taburcu olmalarını sağlamaktadır. Bunun yanında hastaya ait süreçlerin ve klinik koşulların daha karmaşıklaşmasına sebep olmuştur. Farklı alanlarda sunulan hizmetin karmaşıklığı, değişen klinik koşullara uyum sağlayabilen, hastaların yaşadıkları problemlere ve ihtiyaçlarına karşılık verebilen, hızlı etkili kararlar alabilen ve eleştirel düşünebilen hemşire ihtiyacını arttırmaktadır.

Uygulamalı bir disiplin olan hemşirelikte araştırmanın amacı, teorik bilgiyi artırırken beraberinde hemşirelik uygulamaları için güçlü bir bilimsel zemin hazırlamaktır. Hemşireliğin, hizmet ve uygulamaları bilimsel düzeyde sürekli geliştirmeleri gerekmektedir. Bilimsel gelişmelere yanıt verebilmek için araştırmanın temel ilkelerine başvurulması ve etkin bir şekilde araştırmalarda rol alınması gerekmektedir. Hemşireler planlı ve sistemli olarak verilerin toplanmasından rapor edilmesine kadar araştırma sürecinin tamamında etkin rol alarak bilimsel gelişmelere uyum sağlayabilmekte ve problemlere güvenilir çözümler arayabilmektedirler. Hemşirelikte eleştirel düşünme hasta bakımının kalitesini etkilemekte, klinik karar vermede yardımcı olmaktadır.

Kavramsal Çerçeve

Sağlık profesyonelleri için eleştirel düşünme; hasta/sağlıklı bireye ait ulaşılan tüm bilgiler incelendikten sonra, bu veriler ışığında gereksinimlerin belirlenmesi, soru sorma, veri toplama, sorunları tanımlama, değerlendirme ve sonuca ulaştırmayı amaçlayan bir düşünme sürecidir. Son yıllarda hemşirelik eğitiminde multidisipliner bir eğitim şekli olarak tanımlanan eleştirel düşünme, hemşirelerin mesleki olarak üstlendikleri rol ve sorumlulukları yerine getirebilmesi için edinmesi gereken önemli yeteneklerden biri olmuştur.

Hemşirelikte eleştirel düşünme hasta bakımının kalitesini etkilemekte, klinik karar vermede yardımcı olmaktadır. Ayrıca eleştirel düşünme mesleki gelişim, hemşirelik uygulamalarının geliştirilmesi, halk sağlığını koruma ve geliştirme, yaşam kalitesini artırma, meslekte profesyonellik, otonomi ve güç sahibi olma üzerinde de önemli

* Dr. Öğr. Üyesi, İzmir Demokrasi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, saddiye.dur@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9801-5865

** Doç. Dr., İzmir Demokrasi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği, ozum.erkin@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0977-2854

etkiye sahiptir. Ancak, yapılan çalışmalarda, hemşireler araştırma yapmak ve okumak için zamanları olmadığını, araştırma bulgularını uygulamaya koymaya yetkili olmadıklarını, araştırma ile ilgili yeterli bilgi ve tecrübeye sahip olmadıklarını, araştırma kaynakları konusunda sınırlı bir farkındalık olduğunu, araştırmanın iş yükünü artırdığı ve hemşire yöneticilerinin araştırma tasarımı ve yürütmesi ile ilgilenmediğini belirtmişlerdir.

Veri Toplama ve Örneklem

Bu araştırma, ön- test son- test tek gruplu yarı deneysel olarak, hemşirelikte eleştirel düşünme dersinin öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimlerine etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma, 2020-2021 eğitim-öğretim yılı güz döneminde bir üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümünde öğrenim gören ve seçmeli derslerden hemşirelikte eleştirel düşünme dersini seçen 58 öğrenci araştırma grubuna dahil edilmiştir. Veriler, Öğrenci Bilgi Formu ve Kaliforniya Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği kullanılarak toplanmıştır.

Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin 44 (%75.9)'ünün kadın ve yaş ortalamalarının 21.20±0.8 yıl olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin 30 (%51.7)'unun annesi, 29 (%50.0)'unun ise babası ilköğretim mezunudur. Öğrencilerin 37 (%63.8)'sinin mesleği isteyerek seçtiği, 41 (%70.7)'inin sosyal etkinliklere katılmadığı ve 51 (%87.9)'inin dernek üyeliği bulunduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin 37 (%63.8)'sinin akademik başarılarının orta düzeyde ve akademik ortalamalarının yüzdelerinin benzer olduğu saptanmıştır.

Hemşirelik öğrencilerinin KEDE Ölçeği'nden aldıkları puanlar incelendiğinde, eğitim öncesi toplam puan (220.36±24.72), eğitim sonrası toplam puan ise (311.74±32.06) olup eğitim öncesi düşük düzeyde olan eleştirel düşünme eğiliminin eğitim sonrası yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin eğitim öncesi ve sonrası puan farklarının istatikselsel olarak ileri düzeyde anlamlı olduğu bulunmuştur (p <.001).

Araştırmada eğitim öncesi ve sonrasında yapılan analizlerde cinsiyet (p <.001), anne (p <.05) ve baba eğitim düzeyi (p <.05) ve mesleği isteyerek seçme durumunun (p <.001) öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimleri üzerinde etkili olduğu bulunmuştur.

Sonuç ve Değerlendirme

Bu çalışmada hemşirelik lisans müfredatında yer alan hemşirelikte eleştirel düşünme dersinin öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimlerini olumlu yönde etkilediği saptanmıştır. Hemşirelikte eleştirel düşünme dersi gibi öğrenciyi düşünmeye, sorgulamaya, problem çözme becerileri kazandırmaya yönelik derslerin ulusal düzeyde yaygınlaşması mezuniyet öncesi çok önem taşımaktadır. Hemşirelikte eleştirel düşünmeyi geliştirecek uygulamaların, sadece eleştirel düşünme dersi ile sınırlandırılmadan tüm eğitim içeriğinde etkili şekilde kullanılması faydalı olabilir. Ayrıca hemşirelik öğrencilerin eleştirel düşünme becerisini kazanmalarını, geliştirmelerini ve kullanmalarını engelleyen etkenlerin belirlenmesine yönelik nitel araştırmaların da yapılması önerilebilir.

Kaynakça/References

- Alfaro-LeFevre, R. (2013). Critical thinking, clinical reasoning, and clinical judgment: A practical approach. 5th ed. St. Louis, MO, USA: Saunders/Elsevier.
- Azizi-Fini, I., Hajibagheri, A., & Adib-Hajbaghery, M. (2015). Critical thinking skills in Nursing Students: A comparison between freshmen and senior students. *Nursing and Midwifery Studies*, 4(1), e25721.
- Bingöl, G., Görgen, Ö., & Özdelikara, A. (2012). Hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri ve bunu etkileyen faktörler. *Florence Nightingale Journal of Nursing*, 20(3), 219-226
- Carter, A. G., Creedy, D. K., & Sidebotham, M. (2015). Evaluation of tools used to measure critical thinking development in nursing and midwifery undergraduate students: A systematic review. *Nurse Education Today*, 35(7), 864-874.

- Çalışkan, N., Karadağ, M., Durmuş İskender, M., Aydoğan, S., & Gündüz, C. S. (2020). Eleştirel düşünme dersinin Hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri ve eleştirel düşünme motivasyonlarına etkisi. *Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences*, 12(4), 544-551.
- Çelik, S., Yılmaz, F., Karataş, F., Betül, A. L., & Karakaş, N. S. (2015). Hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri ve etkileyen faktörler. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 2(1), 74-85.
- Çiftçi, B., Oktay, A. A., Erden, Y., & Kaşıkçı, M. (2021). Comparison of critical thinking levels of nursing students at two universities and the influencing factors. *International Journal of Caring Sciences*, 14(1), 664.
- Dikmen Demir, Y., & Usta Yıldırım, Y. (2013). Hemşirelikte eleştirel düşünme. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(1), 31-38.
- Everett-Thomas, R., Joseph, L., & Trujillo, G. (2021). Using virtual simulation and electronic health records to assess student nurses' documentation and critical thinking skills. *Nurse Education Today*, 99, 104770.
- Facione, P. (1900). *California critical thinking skills test-- college level. Technical report 1. Experimental validation and content validity*. Millbrae: California Academic Press.
- International Council of Nurses (ICN). (2012). International nurses' day kit, closing the gap: From evidence to action. Access Address: <https://www.nursingworld.org/~4aff6a/globalassets/practiceandpolicy/innovation--evidence/ind-kit-2012-for-nnas.pdf>, Access Date: 23 Eylül 2021.
- İskender Durmuş, M., & Karadağ, A. (2015). hemşirelik son sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeylerinin belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 8(1), 3-11.
- Kanbay, Y., & Okanlı, A. (2017). The effect of critical thinking education on nursing students' problem solving skills. *Contemporay Nurse*, 53(3), 313-321.
- Kanbay, Y., Aslan, Ö., Işık, E., & Kılıç, N. (2013). Hemşirelik lisans öğrencilerinin problem çözme ve eleştirel düşünme becerileri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (3), 244-251.
- Kanbay, Y., Işık, E., Aslan, Ö., Tektaş, P., & Kılıç, N. (2017). Critical thinking skill and academic achievement development in nursing students: four-year longitudinal study. *American Journal of Educational Research and Reviews*, 2(1), 12.
- Karadağ, M., Alparlan, Ö., & İşeri, Ö.P. (2018). Ebelik ve Hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri ve öğrenme stilleri. *Cukurova Medical Journal*, 43(1), 13-21.
- Kaya, H., Şenyuva, E., & Bodur, G. (2017). Developing critical thinking disposition and emotional intelligence of nursing students: A longitudinal research. *Nurse Education Today*, 48, 72-77.
- Kökdemir, D. (2013). *Belirsizlik durumlarında karar verme ve problem çözme* [Yayınlanmamış doktora tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Lee, W., Chiang, C.H., Liao, I.C., Lee, M.L., Chen, S.L., & Liang, T. (2013). The longitudinal effect of concept map teaching on critical thinking of nursing students. *Nurse Education Today*, 33(10), 1219-1223.
- Oktay, A.A., Taş, F., Doğaner, A., Gülpak, M., & Avnioğlu, S. (2019). Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri. *Cukurova Medical Journal*, 44(1), 33-43.
- Özdil, K., Özcan, A., Muz, G., & Turaç, N. (2019). Hemşirelik öğrencilerinin araştırma ve gelişmelere karşı farkındalık tutumları ve eleştirel düşünme becerileri. *Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences*, 11(2), 109-119.
- Potter, P.A. (2009). Critical Thinking in Nursing Practice. In Potter PA, Perry AG. (Ed), *Fundamentals of Nursing* (7th ed. pp. 215-230). St.Louis: Mosby incorporation.
- Shin, K. R., Lee, J. H., Ha, J. Y., & Kim, K. H. (2006). Critical thinking dispositions in Baccalaureate Nursing students. *Journal of Advanced Nursing*, 56(2), 182-189.
- Sözen, K. K., & Karabulut, N. (2021). Determining the relation between critical thinking tendencies and clinical decision-making skills of Nursing students. *Adıyaman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(1), 71-79.
- Twiari A, Lai P, So M, Yeun KA. (2006). Comparison of the effects of problem-based learning and lecturing on the development of students critical thinking. *Medical Education*, 40(6), 547-554.
- Wilde-Larsson, B., Aiyub, I., Hermansyah, H., Hov, R., Høye, S., Valen Gillund, M., Kiwing, K., Suwarni, A., & Nordström, G. (2018). Critical thinking, research utilization and barriers to this among Nursing students in Scandinavia and Indonesia. *Nordic Journal of Nursing Research*, 38(1), 28-37.
- Zhang, J., & Chen, B. (2021). The Effect of cooperative learning on critical thinking of Nursing students in clinical practicum: A quasi-experimental study. *Journal of Professional Nursing*, 37(1), 177-183.

GENÇLİK ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Yazarlara Notlar

Dergimizde sadece özgün ve daha önce yayınlanmamış makalelere yer verilmektedir.

Yazı gönderme ve değerlendirme süreçleri Dergipark sistemi üzerinden yürütülmektedir. Aşağıdaki biçimsel şartları taşımayan ve imla kurallarına uygun olmayan çalışmalar bilimsel değerlendirme sürecine alınmamaktadır. Araştırmacılar intihal.net ya da turnitin gibi programlarda oluşturmuş oldukları benzerlik raporunu da sisteme yüklemelidir.

Değerlendirilmek üzere dergimizde gönderilen çalışmalar; başlık düzeni, yapı, atıf, alıntı, kaynakça, tablo ve şekiller dahil olmak üzere tümüyle APA (7th edition of the Publication Manual of the American Psychological Association) yazım kuralları dikkate alınarak hazırlanmalıdır.

Gönderilerin uzunluğunun 4.000-8.000 kelime arasında olması beklenmektedir. Daha geniş kapsamlı çalışmalar için editörle irtibat kurulmalıdır. Çalışmalar, Times News Roman yazı tipinde, 12 punto büyüklüğünde ve çift satır aralığında hazırlanmalı, sayfa kenar boşlukları 2.5 cm olarak düzenlenmelidir. Çalışmalar için 150-200 kelime arasında bir Özet Türkçe ve İngilizce olarak hazırlanmalıdır. Ayrıca Türkçe çalışmalar için İngilizce, İngilizce çalışmalar için de Türkçe olmak üzere, yaklaşık 750 kelime uzunluğunda bir Genişletilmiş Özet hazırlanmalıdır.

Editör değerlendirmesinden sonra, tüm makaleler en az iki hakeme gönderilmektedir. Kör hakem değerlendirmelerine dayalı olarak nihai karar Editör tarafından verilmektedir.

Tüm başvurular elektronik olarak <https://dergipark.org.tr/tr/pub/genclikarastirmalari> adresinde yer alan bağlantı kullanılarak gönderilmelidir. Kör hakemlik süreci için sisteme yüklenen makale metinlerinde kesinlikle çalışmanın yazarlarına ilişkin herhangi bir bilgi yer almamalıdır.

Çalışmalarda sırasıyla aşağıdaki başlıklar yer almalıdır:

Başlık;

- 10-12 kelime uzunluğunda, içeriği yansıtan kapsayıcı nitelikte düzenlenmelidir.

Özet;

Her ampirik çalışma; Amaç, Yöntem (araştırma modeli, ölçme araçları, çalışma grubu), Temel Sonuçlar, Araştırma ve Uygulama için Öneriler alt başlıklarından oluşan, Türkçe ve İngilizce dillerinde hazırlanmış bir yapılandırılmış özet içermelidir. Ampirik olmayan ya da kavramsal çalışmalar kendi çerçevelerine uygun olarak Amaç, Kavramsal Model, Sonuçlar ve Öneriler gibi alt başlıklar taşınmalıdır.

Çalışmanın özgün değeri Amaç alt başlığı altında kısaca vurgulanabilir. Yapılandırılmış özet yaklaşık 150-200 kelime sınırlarında olmalıdır.

Anahtar Kelimeler;

- En az 3 en çok 5 anahtar kelime ya da kelime grubu belirlenmelidir. Anahtar kelimeler mümkün mertebe başlıkta yer almayan kavramlardan oluşmalıdır.

Giriş;

- Araştırmanın kavramsal temeli ve çerçevesi, alanyazında yer alan konu ile ilgili geleneksel ve güncel tartışmalar ve mevcut çalışmanın ilgili alanyazına katkısı bu bölümde geniş olarak açıklanmalıdır. İlgili alandaki mevcut bilgi birikimi eleştirel bir değerlendirmeye tabi tutulmalı ve mevcut araştırmanın önemi ve özgün değeri güçlü biçimde vurgulanmalı, amaç ve alt problemleri net olarak tanımlanmalıdır. Araştırmacılar gerekli gördükleri takdirde bu bölüm içerisinde alt başlıklar oluşturabilirler.

Yöntem;

- Araştırmanın modeli, evren, örneklem ya da çalışma grubu, veri toplama araçları, geçerlik ve güvenilirlik kanıtları, veri toplama ve analiz yöntemleri ile sınırlılıkları detaylı olarak açıklanmalıdır.

Bulgular;

- Araştırma bulguları, araştırmanın problem cümlesi ile uyumlu olarak, gerekli durumlarda tablo, şekil ya da grafik desteği ile sunulmalıdır. Araştırmanın çalışma grubu ile ilgili demografik bilgiler, Bulgular bölümünde değil Yöntem bölümünde ilgili başlık altında sunulmalıdır. Araştırmada kullanılan ölçme araçlarına ilişkin geçerlik ve güvenilirlik bilgileri, Bulgular bölümünde değil Yöntem bölümünde ilgili başlık altında sunulmalıdır.

Tartışma;

- Araştırmanın temel bulguları özetlenmeli, bulgular ilgili ve güncel alanyazınla ilişkilendirilerek tartışma derinleştirilmeli ve çıkarımlara (sonuç) ulaşılmalıdır. Tartışmada eleştirel ve bilimsel bir yaklaşım ortaya konulmalıdır.

Sonuç ve Öneriler;

- Tartışma sonucunda ortaya çıkan temel çıkarımlar ve bu çıkarımlara bağlı olarak geliştirilen öneriler özetlenmelidir. Sonuç ve öneriler araştırma bulgularının ötesine geçmemelidir.

Kaynakça;

Kaynakçanın oluşturulmasında APA son sürümü esas alınmalıdır. Araştırmacılar, nitelikli bir çalışmanın hem ilgili alanyazındaki klasik kaynaklara/yaklaşımlara atıfta bulunması hem de güncel tartışmaları ihtiva etmesi gerektiğini dikkate almalıdır.

JOURNAL OF YOUTH RESEARCH

Notes for Writers

Our journal accepts only original and previously unpublished articles.

All processes related to the submission and evaluation of manuscripts are run through Dergipark. Studies not following proper formatting or spelling rules will not be considered for scientific evaluation. A similarity report issued from programs like www.intihal.net or turnitin must accompany all submissions of manuscripts.

Studies sent to our journal for evaluation are to follow APA style guidelines (7th Edition of the Publication Manual of the American Psychological Association). This includes all headings, citations, quotations, references, and figures included in the study, as well as the actual structure of the study itself.

As we expect that manuscripts' length range from 4,000 to 8,000 words, authors should contact the editor for works exceeding the upper limit. Studies should be double spaced and written in 12 point Times New Roman font. Page margins should be at 2.5 cm. An abstract consisting of 150 to 200 words in both Turkish and English should accompany all studies. Furthermore, a Turkish extended abstract of approximately 750 words should accompany English-language studies whereas an English extended abstract of equal length should accompany Turkish-language studies.

After evaluation by the editor, all articles are sent to at least two referees for blind review. Basing his/her decision on the referees' comments, the editor makes the ultimate decision for whether the article will proceed on to subsequent stages.

All applications are to be sent electronically using the link found on <https://dergipark.org.tr/tr/pub/genclikarastirmalari>. During the blind review process, absolutely no information related to the author(s) of a study is to be included in the texts uploaded.

Studies should include the following headings:

Title;

- The title should consist of 10 to 12 words and reflect the content of the work in a comprehensive manner.

Abstract;

Empirical studies should contain a structured abstract in both Turkish and English that consists of the following sections: Aim, Method (research model, measurement tools, and study group), Basic Conclusions, and Recommendations for Future Research and Practice. Non-empirical or conceptual studies, however, should include the following sections, as necessary: Aim, Conceptual Model, Conclusions, and Recommendations.

The study's original value may be briefly emphasized in a sub-section under the study's aim. The structured abstract should range from 150 to 200 words.

Keywords;

- A minimum of three and a maximum of five keywords or word groups should be specified. As much as possible, keywords should be concepts not used in the title.

Introduction;

- The conceptual foundation and framework of the research, traditional and contemporary discussions related to the subject in the literature, and how it will contribute to the relevant literature should be broadly expounded upon in this section. The current knowledge accumulation should be critically evaluated, the importance and original value of the research strongly emphasized, and the objectives and sub-problems clearly identified. Researchers may add supplemental sub-headings as they deem fit in this section.

Method;

- In this section, the research model, universe, sample or study group, data collection tools, evidence on the study's validity and reliability, and the data collection and analysis methods used in this study, including their limitations, should be explained in details.

Findings;

- The research findings should be in harmony with the problem statement of the research and supported by the necessary tables, figures, and/or graphics. The demographics of the study group should be presented under the method and not under the findings. Likewise, information on the validity and reliability of the measurement tools used during research should also be presented in the method and not under the findings.

Discussion;

- The basic research findings should be summarized, discussion on the findings should be deepened and related to the relevant contemporary literature, and conclusions should be made. Discussion should be critical and scientific in nature.

Conclusions and Recommendations;

- The basic conclusions resulting from the discussion and recommendations based on these conclusions should be summarized without exceeding the actual scope of the findings.

References;

The most recent version of APA should be used as a basis while composing references. Researchers should keep in mind that a high-quality study should include references not only to classic sources and approaches present in the relevant literature but also to contemporary discussions.

BU SAYIDA

Filiz Taş

Leisure Management Attitudes of University
Students and Influencing Factors: A Cross-Sectional Study
*Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Yönetimi
Tutumları ve Etkileyen Faktörler: Kesitsel Bir Araştırma*

Murat Kangalgil & Ahmet Temel & Tefrik Emre & Tuğbay İnan

Altyapı Sporcularının Ahlaki Karar Alma ve
Ahlaktan Uzaklaşma Tutumlarının İncelenmesi
*Investigation of Young Athletes'
Attitudes towards Moral Decision Making and Distancing from Moral Values*

Şükran Bingöl & Veysel Okçu

Üniversite Öğrencilerinin Gençlik Liderlik Özellikleri
ile Sosyal - Duygusal Yetkinlikleri Arasındaki İlişki
*The Relationship Between Youth Leadership Characteristics and
Social Emotional Competences of University Students*

Mehmet Kara & Arif Özsarı & Nuriye Şeyma Kara & Mehmet Çağrı Çetin

Sportmenlik ve Affetme Esnekliği: Genç Karate Sporcuları Araştırması
Sportsmanship and Forgiveness: A Study of Teenage Karate Athletes

Şadiye Dur & Özüm Erkin

The Effect of Critical Thinking Course in Nursing on Students'
Critical Thinking Dispositions
*Hemşirelikte Eleştirel Düşünme Dersinin Öğrencilerinin
Eleştirel Düşünme Eğilimlerine Etkisi*

